

คู่มือตัวชี้วัดระบบอาหาร ของท้องถิ่นในประเทศไทย

จากข้อมูลสู่การพัฒนา: สร้างอนาคตระบบอาหารไทย

จงจิตต์ ฤทธิรงค์
ภัทราภรณ์ จิ่งเลิศศิริ
พิมลพรรณ นิตยบุรา

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม
มหาวิทยาลัยมหิดล

คู่มือตัวชี้วัดระบบอาหาร ของท้องถิ่นในประเทศไทย

จากข้อมูลสู่การพัฒนา: สร้างอนาคตระบบอาหารไทย

จงจิตรต์ ฤทธิรงค์
ภัทรารณณ์ จิงเลิศศิริ
พิมลพรรณ นิตยโนรา
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

คู่มือตัวชี้วัดระบบอาหารของท้องถิ่นในประเทศไทย จากข้อมูลสู่การพัฒนา: สร้างอนาคตระบบอาหารไทย

จงจิตต์ ฤทธิรงค์ · ภัทรภรณ์ จิงเลิศศิริ · พิมลพรรณ นิตยบุรา

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

คู่มือตัวชี้วัดระบบอาหารของท้องถิ่นในประเทศไทยจากข้อมูลสู่การพัฒนา: สร้างอนาคตระบบอาหารไทย / จงจิตต์ ฤทธิรงค์ ... (และคนอื่นๆ) -- พิมพ์ครั้งที่ 1. -- นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2568. (เอกสารทางวิชาการ/สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล; หมายเลข 611)

125 หน้า.

ISBN: 978-616-622-081-0

1. ระบบอาหาร. 2. ความมั่นคงทางอาหาร -- ไทย. 3. จงจิตต์ ฤทธิรงค์. 4. ภัทรภรณ์ จิงเลิศศิริ. 5. พิมลพรรณ นิตยบุรา. I. มหาวิทยาลัยมหิดล. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. II. ชื่อชุด.

HD9000.5 ค181 2568

- พิมพ์ครั้งที่ 1: ธันวาคม 2568
- จำนวนพิมพ์: 200 เล่ม จำนวน 125 หน้า
- สนับสนุนโดย: สำนักสร้างเสริมวิถีชีวิตสุขภาวะ (สำนัก 5)
กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
อาคารศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ 99/8 ซอยงามดูพลี แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กรุงเทพฯ 10120
โทรศัพท์ 02-343-1500 โทรสาร 02-343-1501
e-mail: info@thaihealth.or.th
Website: www.thaihealth.or.th
- จัดทำโดย: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
999 ถนนพุทธมนตลสาย 4 ศาลายา พุทธมนตล จังหวัดนครปฐม
โทรศัพท์ 0-2441-0201-4 โทรสาร 0-2441-9333
Website: http://www.ipsr.mahidol.ac.th
- กราฟิก/รูปเล่ม: บ้านท้ายซอยดีไซน์
(ภาพประกอบคู่มือได้รับลิขสิทธิ์อย่างถูกต้องจาก freepik.com)
- พิมพ์ที่: โรงพิมพ์เดือนตุลา
39/205-206 ซอยวิภาวดีรังสิต 84 แขวงสนามบิน เขตดอนเมือง กรุงเทพฯ 10210
โทรศัพท์ 02-996-7392-4 โทรสาร 02-996-7395
e-mail: octoberprint50@hotmail.com

สามารถดาวน์โหลด
ไฟล์หนังสือได้ที่
www.ipsr.mahidol.ac.th
หรือ

ข้อมูลในหนังสือเล่มนี้ สามารถนำไปเผยแพร่เพื่อประโยชน์ต่อสังคมได้ ขอให้อ้างอิงที่มาด้วย

จงจิตต์ ฤทธิรงค์, ภัทรภรณ์ จิงเลิศศิริ และ พิมลพรรณ นิตยบุรา. (2568). คู่มือตัวชี้วัดระบบอาหาร
ของท้องถิ่นในประเทศไทย จากข้อมูลสู่การพัฒนา: สร้างอนาคตระบบอาหารไทย. นครปฐม:
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

คำนำ

ระบบอาหารท้องถิ่นถือเป็นหัวใจสำคัญของความมั่นคงทางอาหารและความยั่งยืนในระดับชุมชน ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ประเทศไทยได้ตระหนักถึงบทบาทของระบบอาหารท้องถิ่นที่เชื่อมโยงระหว่าง เกษตรกร ผู้ผลิต ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อม การพัฒนาระบบอาหารท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นเป้าหมายที่สำคัญทั้งในระดับนโยบายและการปฏิบัติภาคสนาม

หนังสือคู่มือ “ตัวชี้วัดระบบอาหารของท้องถิ่นในประเทศไทย” นี้ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงาน กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ให้จัดทำขึ้นเพื่อสนับสนุนการวางแผน การติดตาม และการประเมินผลระบบอาหารในพื้นที่ต่างๆ โดยนำเสนอชุดตัวชี้วัดที่ครอบคลุมและเหมาะสมสำหรับการประเมินสถานการณ์ระบบอาหารของท้องถิ่นในประเทศไทยใน 7 มิติ ได้แก่ 1) การได้รับสารอาหาร อย่างเพียงพอและภาวะโภชนาการ 2) เสถียรภาพของระบบนิเวศ 3) ความสามารถในการซื้ออาหารและการมีอาหารในปริมาณที่เพียงพอ 4) ความอยู่ดีมีสุขทางสังคมและวัฒนธรรม 5) ความยืดหยุ่นหรือ การฟื้นคืน 6) ความปลอดภัยทางอาหาร 7) การลดของเสียและการสูญเสีย ระบบอาหารทั้ง 7 มิตินี้ สามารถสะท้อนสถานการณ์ระบบอาหารตั้งแต่ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

คณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รศ.สมพร อิศวิลานนท์ คณะกรรมการสภามหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ และอดีตคณะกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี รศ.ดร.วิชณุ อรรถวานิช ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คุณธนา ยันตรโกวิท กรรมการบริหารแผน สำนัก 5 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) อดีตรองอธิบดี กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น คุณทัศนีย์ วีระกันต์ ผู้อำนวยการมูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน (ประเทศไทย) คุณปิยาพร อรุณพงษ์ นักวิชาการประจำโครงการพัฒนายุทธศาสตร์บูรณาการแผนอาหารและพื้นที่ สร้างเสริมสุขภาวะเพื่อการขยายผล สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และ ดร.ยุพดี เมฆามนตรี นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตร และเกษตรกรรมยั่งยืน สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ และสนับสนุนการดำเนินงานโครงการพัฒนาตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นของประเทศไทย

หนังสือคู่มือเล่มนี้จะเป็นจุดเริ่มต้นเพื่อพัฒนาแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนา ระบบอาหาร ของท้องถิ่นในประเทศไทยให้เข้มแข็งและยั่งยืน สร้างความมั่นคงทางอาหาร และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ให้กับประชาชนในทุกพื้นที่

คณะผู้วิจัย

30 พฤศจิกายน 2568

บทที่ 1	1
ทำไมต้องมีตัวชี้วัดระบบอาหารของท้องถิ่น	
1.1 ความสำคัญของตัวชี้วัดระบบอาหารของท้องถิ่น	3
1.2 การได้มาของตัวชี้วัดระบบอาหารของท้องถิ่น	3
1.3 กรอบการประเมินระบบอาหารท้องถิ่น 7 มิติ	4
1.4 การทดลองใช้ในพื้นที่จริง	6
1.5 การมีส่วนร่วมของชุมชนและการเก็บข้อมูล	7
1.6 ใครควรนำตัวชี้วัดนี้ไปใช้	7
 บทที่ 2	 9
ชุดตัวชี้วัดระบบอาหารของท้องถิ่นในประเทศไทย	
2.1 ลักษณะของตัวชี้วัดระบบอาหารระดับท้องถิ่น	11
2.1.1 มิติที่ 1 การได้รับสารอาหารอย่างเพียงพอและภาวะโภชนาการ	12
2.1.2 มิติที่ 2 เสถียรภาพของระบบนิเวศ	15
2.1.3 มิติที่ 3 ความสามารถในการซื้ออาหารและการมีอาหารในปริมาณที่เพียงพอ	18
2.1.4 มิติที่ 4 ความอยู่ดีมีสุขทางสังคมและวัฒนธรรม	21
2.1.5 มิติที่ 5 ความยืดหยุ่นหรือการฟื้นคืน	24
2.1.6 มิติที่ 6 ความปลอดภัยทางอาหาร	26
2.1.7 มิติที่ 7 การลดของเสียและการสูญเสีย	28

บทที่ 3 31

ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นใน 4 ภูมิภาค

3.1 ลักษณะของตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นตามภูมิภาค	33
3.2 เกณฑ์ประเมินตัวชี้วัด	33
3.2.1 ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่ในเขตเทศบาล ภาคกลาง	35
3.2.2 ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่นอกเขตเทศบาล ภาคกลาง	40
3.2.3 ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่ในเขตเทศบาล ภาคเหนือ	46
3.2.4 ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่นอกเขตเทศบาล ภาคเหนือ	54
3.2.5 ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่ในเขตเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	62
3.2.6 ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่นอกเขตเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	69
3.2.7 ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่ในเขตเทศบาล ภาคใต้	76
3.2.8 ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่นอกเขตเทศบาล ภาคใต้	84

บทที่ 4 89

การเรียนรู้จากท้องถิ่นใน 4 ภูมิภาค

4.1 สถานการณ์ระบบอาหารตำบลบางสีทอง จังหวัดนนทบุรี	91
4.2 สถานการณ์ระบบอาหารตำบลทวีวัฒนา จังหวัดนนทบุรี	94
4.3 สถานการณ์ระบบอาหารตำบลป่าอ้อดอนชัย จังหวัดเชียงราย	98
4.4 สถานการณ์ระบบอาหารตำบลป่าตึง จังหวัดเชียงราย	101
4.5 สถานการณ์ระบบอาหารตำบลเถิน จังหวัดยโสธร	104
4.6 สถานการณ์ระบบอาหารตำบลนาคำ จังหวัดยโสธร	107
4.7 สถานการณ์ระบบอาหารตำบลโคกม่วง จังหวัดพัทลุง	111
4.8 สถานการณ์ระบบอาหารตำบลห่านโพธิ์ จังหวัดพัทลุง	114
4.9 การวิเคราะห์ตัวชี้วัดร่วม 7 มิติ	118

บรรณานุกรม 124

ผู้ทรงคุณวุฒิ 125

สารบัญรูป

5

รูป 1

ระบบอาหารตลอดห่วงโซ่และความสัมพันธ์ 7 มิติ

6

รูป 2

พื้นที่ศึกษานำร่องตัวชี้วัดระบบอาหารของท้องถิ่นในประเทศไทย

92

รูป 3

สถานการณ์ระบบอาหารตำบลบางสีทอง จังหวัดนนทบุรี พ.ศ. 2568

95

รูป 4

สถานการณ์ระบบอาหารตำบลทวีวัฒนา จังหวัดนนทบุรี พ.ศ. 2568

98

รูป 5

สถานการณ์ระบบอาหารตำบลป่าอ้อดอนชัย จังหวัดเชียงราย พ.ศ. 2568

101

รูป 6

สถานการณ์ระบบอาหารตำบลป่าตึง จังหวัดเชียงราย พ.ศ. 2568

105

รูป 7

สถานการณ์ระบบอาหารตำบลเลียด จังหวัดยโสธร พ.ศ. 2568

108

รูป 8

สถานการณ์ระบบอาหารตำบลนาคำ จังหวัดยโสธร พ.ศ. 2568

111

รูป 9

สถานการณ์ระบบอาหารตำบลโคกม่วง จังหวัดพัทลุง พ.ศ. 2568

115

รูป 10

สถานการณ์ระบบอาหารตำบลลานโพธิ์ จังหวัดพัทลุง พ.ศ. 2568

118

รูป 11

สถานการณ์ระบบอาหารของท้องถิ่นในประเทศไทย พ.ศ. 2568

ข้อมูลจาก 8 ตำบล ใน 4 จังหวัด

ดัชนีการบัญชีตาราง

12

ตาราง 1

ตัวชี้วัดมิติที่ 1 การได้รับสารอาหารอย่างเพียงพอและภาวะโภชนาการ (Food Nutrient Adequacy: FN) จำนวน 7 ตัวชี้วัด

15

ตาราง 2

ตัวชี้วัดมิติที่ 2 เสถียรภาพของระบบนิเวศ (Ecosystem Stability: ES) จำนวน 7 ตัวชี้วัด

18

ตาราง 3

ตัวชี้วัดมิติที่ 3 ความสามารถในการซื้ออาหารและการมีอาหารในปริมาณที่เพียงพอ (Food Affordability & Availability: FA) จำนวน 5 ตัวชี้วัด

21

ตาราง 4

ตัวชี้วัดมิติที่ 4 ความอยู่ดีมีสุขทางสังคมและวัฒนธรรม (Sociocultural Wellbeing: SW) จำนวน 7 ตัวชี้วัด

24

ตาราง 5

ตัวชี้วัดมิติที่ 5 ความยืดหยุ่นหรือการฟื้นคืน (Resilience: RE) จำนวน 5 ตัวชี้วัด

26

ตาราง 6

ตัวชี้วัดมิติที่ 6 ความปลอดภัยทางอาหาร (Food Safety: FS) จำนวน 3 ตัวชี้วัด

28

ตาราง 7

ตัวชี้วัดมิติที่ 7 การลดของเสียและการสูญเสีย (Waste & Loss Reduction: WL) จำนวน 5 ตัวชี้วัด

34

ตาราง 8

เกณฑ์จุดตัดตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่น

- 35** | **ตาราง 9**
ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่ในเขตเทศบาล
ภาคกลาง
- 40** | **ตาราง 10**
ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่นอกเขตเทศบาล
ภาคกลาง
- 46** | **ตาราง 11**
ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่ในเขตเทศบาล
ภาคเหนือ
- 54** | **ตาราง 12**
ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่นอกเขตเทศบาล
ภาคเหนือ
- 62** | **ตาราง 13**
ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่ในเขตเทศบาล
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- 69** | **ตาราง 14**
ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่นอกเขตเทศบาล
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- 76** | **ตาราง 15**
ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่ในเขตเทศบาล
ภาคใต้
- 84** | **ตาราง 16**
ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่นอกเขตเทศบาล
ภาคใต้

ทำไมต้องมี ตัวชี้วัดระบบอาหาร ของท้องถิ่น

ทำไมต้องมีตัวชี้วัดระบบอาหาร ของท้องถิ่น

1.1 ความสำคัญของตัวชี้วัดระบบอาหารของท้องถิ่น

ระบบอาหารของท้องถิ่นมีความซับซ้อนและหลากหลาย ทั้งในด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กระบวนการผลิต การตลาด และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ตัวชี้วัดระบบอาหารจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้ผู้วางแผนและผู้ปฏิบัติงานสามารถเข้าใจสถานการณ์จริงของระบบอาหารในพื้นที่ ช่วยตรวจสอบและวัดผลการดำเนินงาน ตลอดจนชี้แนะแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม โดยการใช้ตัวชี้วัดที่มีความชัดเจนและสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น จะทำให้การบริหารจัดการระบบอาหารมีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงาน และเพิ่มความโปร่งใสในการรายงานผล

1.2 การได้มาของตัวชี้วัดระบบอาหารของท้องถิ่น

ตัวชี้วัดระบบอาหารของท้องถิ่นในหนังสือเล่มนี้พัฒนาขึ้นจากโครงการวิจัยระบบอาหารของท้องถิ่นในประเทศไทย ที่มีเป้าหมายสำคัญในการสร้างชุดตัวชี้วัดที่ครอบคลุมและตอบสนองต่อบริบทเฉพาะของประเทศไทยอย่างแท้จริง โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในระดับชุมชน เพื่อให้ตัวชี้วัดสะท้อนสถานการณ์จริงและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2.1 กระบวนการพัฒนาชุดตัวชี้วัด

โครงการวิจัยเริ่มต้นด้วยการรวบรวมองค์ความรู้และหลักการด้านระบบอาหารจากแหล่งข้อมูลทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนโยบายของภาครัฐ เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดและมิติหลักที่ควรวัดผล

1.3 กรอบการประเมินระบบอาหารท้องถิ่น 7 มิติ

กรอบการวิเคราะห์ระบบอาหาร 7 มิติ^(1, 2) (รูป 1) จะช่วยให้ผู้บริหารท้องถิ่นเห็นภาพรวมของสถานการณ์ที่เป็นปัญหาได้อย่างชัดเจน ได้แก่

1.3.1. การได้รับสารอาหารอย่างเพียงพอ - ประเมินความเพียงพอและคุณภาพของการบริโภคอาหารในระดับบุคคลและครัวเรือน ทั้งในแง่ปริมาณ สารอาหารที่จำเป็น และผลลัพธ์ต่อภาวะสุขภาพ เช่น ภาวะอ้วน โรคเบาหวาน ภาวะทุพโภชนาการ และการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

1.3.2. เสถียรภาพของระบบนิเวศ - ประเมินคุณภาพ ความยั่งยืน และเสถียรภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ดิน น้ำ ป่าไม้ อากาศ และความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการดำเนินนโยบายที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

1.3.3. ความสามารถในการซื้ออาหารและการมีอาหารในปริมาณที่เพียงพอ - ประเมินการเข้าถึงอาหารของประชากรทั้งในด้านการผลิต การเข้าถึงแหล่งอาหารในชุมชนในราคาที่จับต้องได้ ความผันผวนของราคา และการจัดการด้านอาหารในภาวะวิกฤต

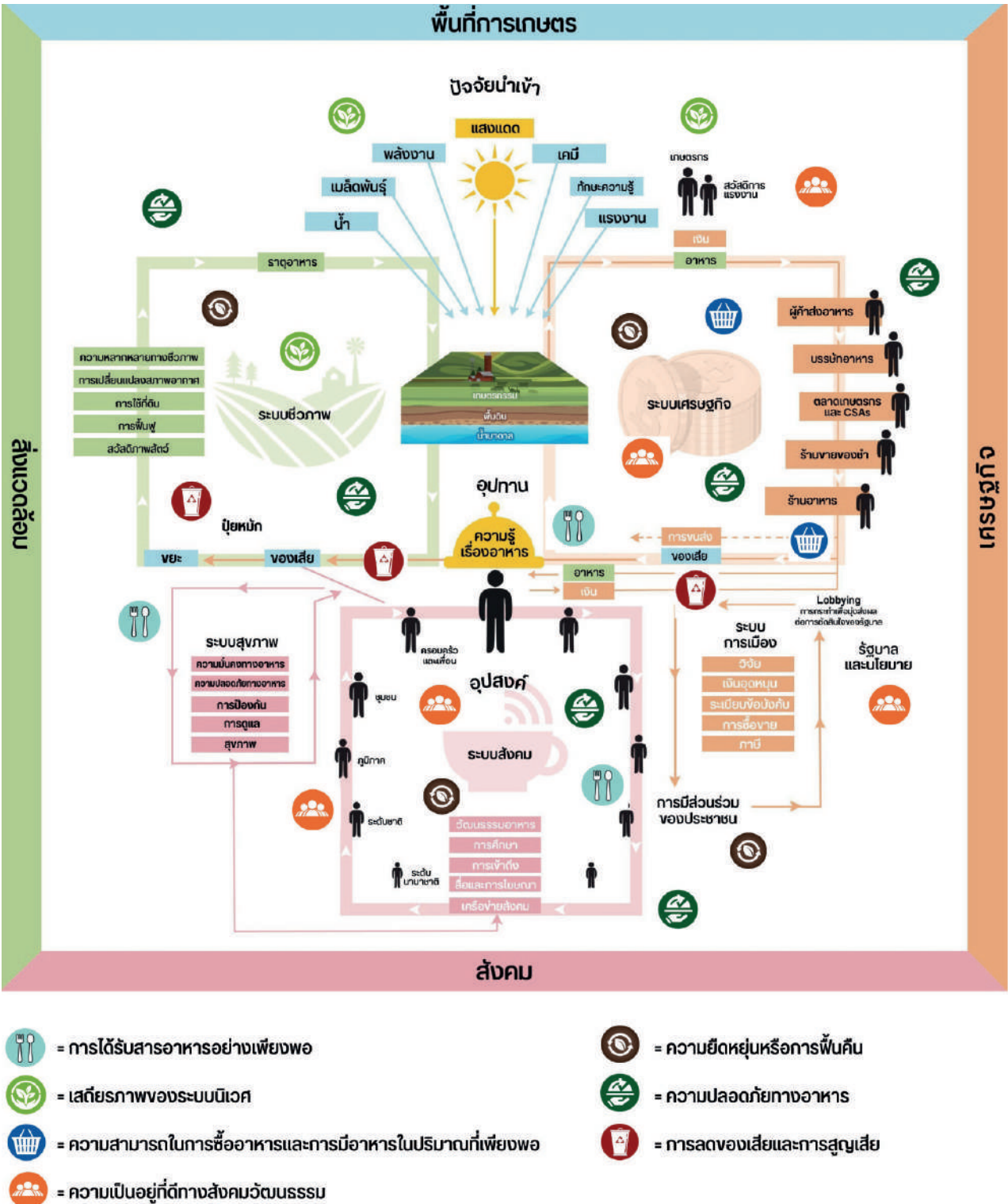
1.3.4. ความเป็นอยู่ที่ดีทางสังคมวัฒนธรรม - ประเมินความอยู่ดีมีสุขทางสังคม วัฒนธรรม และความเท่าเทียมของประชากรในระบบอาหาร เช่น การเรียนรู้ด้านการเกษตร ความเท่าเทียมของแรงงาน ผลกระทบต่อสุขภาพ การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และการสนับสนุนกลุ่มเปราะบาง

1.3.5. ความยืดหยุ่นหรือการฟื้นคืน - การประเมินการปรับตัวและฟื้นคืนของระบบอาหารในพื้นที่จากภาวะวิกฤตหรือการเปลี่ยนแปลง เช่น พื้นที่ผลิตอาหารในชุมชน ระบบสำรองอาหาร โครงสร้างพื้นฐานด้านอาหาร และแผนรับมือภัยพิบัติ

1.3.6. ความปลอดภัยทางอาหาร - ประเมินความปลอดภัยของระบบอาหารในการผลิต การแปรรูป การจำหน่าย รวมถึงระบบการตรวจสอบ การรับรองความปลอดภัยของอาหาร

1.3.7. การลดของเสียและการสูญเสียอาหาร - ประเมินปริมาณและการจัดการขยะอาหาร รวมถึงการสูญเสียอาหารตั้งแต่กระบวนการผลิตถึงการบริโภค รวมถึงการรีไซเคิลขยะอาหาร และการดำเนินนโยบายเพื่อลดของเสียและการสูญเสียอาหารอย่างยั่งยืน

รูป 1 ระบบอาหารตลอดห่วงโซ่และความสัมพันธ์ 7 มิติ

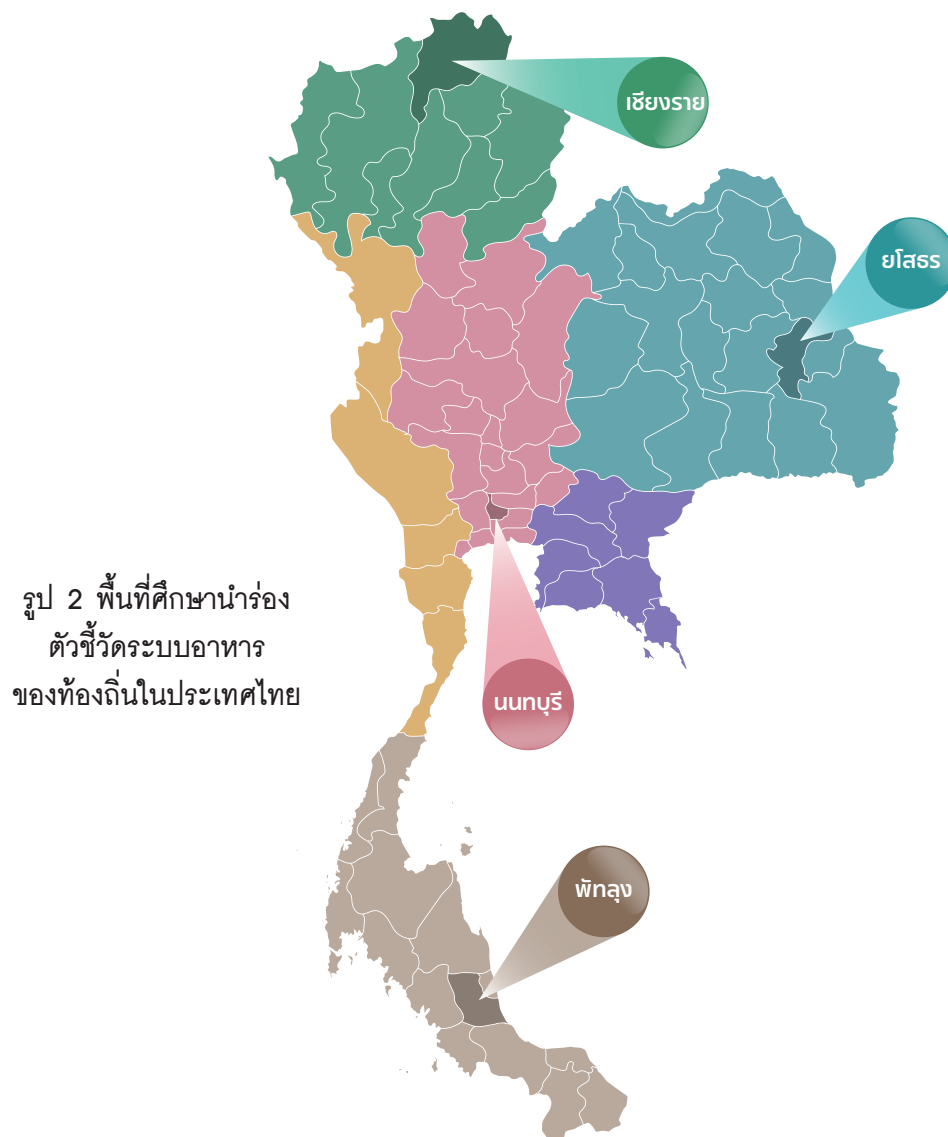
ที่มา: จงจิตต์ ฤทธิรงค์ และคณะ, 2565 ปรับจาก Nourish, 2020

ต่อมาใช้กระบวนการวิจัยเชิงมีส่วนร่วม (participatory research) กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในท้องถิ่น เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และเกษตรกรผู้ผลิตอาหาร โดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อร่วมกันคัดเลือกและปรับแต่งตัวชี้วัดให้สอดคล้องกับบริบทและสะท้อนความเป็นจริงของระบบอาหารแต่ละพื้นที่

1.4 การทดลองใช้ในพื้นที่จริง

เพื่อทดสอบความเหมาะสมและการใช้งานจริงของชุดตัวชี้วัด ทีมวิจัยได้เลือกพื้นที่ตัวแทนใน 4 จังหวัดหลักของประเทศไทยซึ่งเป็นตัวแทนของ 4 ภูมิภาค ดังนี้

- ภาคเหนือ จังหวัดเชียงราย ได้แก่ ตำบลป่าอ้อดอนชัย และ ตำบลป่าตึง
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดยโสธร ได้แก่ ตำบลเดิด และ ตำบลนาคำ
- ภาคกลาง จังหวัดนนทบุรี ได้แก่ ตำบลบางสีทอง และ ตำบลทวีวัฒนา
- ภาคใต้ จังหวัดพัทลุง ได้แก่ ตำบลโคกม่วง และ ตำบลหวนโพธิ์

โดยแต่ละจังหวัดมีการเก็บข้อมูลในตำบลที่หลากหลาย ทั้งในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล รวมทั้งหมด 8 ตำบล เพื่อสะท้อนความแตกต่างของบริบทและรูปแบบระบบอาหารในท้องถิ่นที่แตกต่างกัน

1.5 การมีส่วนร่วมของชุมชนและการเก็บข้อมูล

กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน ได้แก่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) รวมถึงเกษตรกรและตัวแทนจากกลุ่มผู้บริโภค ได้รับการอบรมเพื่อการวิเคราะห์ระบบอาหารที่ดีของชุมชน ก่อนเริ่มต้นเรียนรู้เกี่ยวกับชุดตัวชี้วัดและแนวทางการดำเนินงาน เพื่อให้สามารถบันทึกข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดระบบอาหารของท้องถิ่นไม่เพียงแต่ช่วยให้เห็นภาพรวมของระบบอาหารท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่เท่านั้น แต่ยังสามารถเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างภูมิภาคและสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน รวมถึงประเมินจุดแข็งและจุดอ่อนของระบบอาหาร เพื่อวางแผนพัฒนาและนโยบายที่เหมาะสมในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศต่อไป

1.6 ใครควรนำตัวชี้วัดนี้ไปใช้

ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นที่นำเสนอในหนังสือเล่มนี้ เหมาะสำหรับการใช้งานโดย

- องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่มีบทบาทในการวางแผนและส่งเสริมระบบอาหารภายในเขตพื้นที่ของตน
- หน่วยงานภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความมั่นคงทางอาหารและความยั่งยืนของชุมชน
- นักวิจัยและผู้สนใจศึกษา ที่ต้องการข้อมูลเชิงระบบเพื่อวิเคราะห์และสนับสนุนการพัฒนาระบบอาหาร
- ผู้นำชุมชนและภาคประชาชน ที่สนใจจะติดตามและมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบอาหารในพื้นที่ของตนเอง

ชุดตัวชี้วัด

ระบบอาหารของท้องถิ่น

ในประเทศไทย

ชุดตัวชี้วัดระบบอาหารของท้องถิ่น ในประเทศไทย

2.1 ลักษณะของตัวชี้วัดระบบอาหารระดับท้องถิ่น

ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นในประเทศไทย จำแนกออกเป็น 7 มิติ ดังนี้

- 1) การได้รับสารอาหารอย่างเพียงพอและภาวะโภชนาการ (Food Nutrient Adequacy: FN) จำนวน 7 ตัวชี้วัด
- 2) เสถียรภาพของระบบนิเวศ (Ecosystem Stability: ES) จำนวน 7 ตัวชี้วัด
- 3) ความสามารถในการซื้ออาหารและการมีอาหารในปริมาณที่เพียงพอ (Food Affordability & Availability: FA) จำนวน 5 ตัวชี้วัด
- 4) ความอยู่ดีมีสุขทางสังคมและวัฒนธรรม (Sociocultural Wellbeing: SW) จำนวน 7 ตัวชี้วัด
- 5) ความยืดหยุ่นหรือการฟื้นคืน (Resilience: RE) จำนวน 5 ตัวชี้วัด
- 6) ความปลอดภัยทางอาหาร (Food Safety: FS) จำนวน 3 ตัวชี้วัด
- 7) การลดของเสียและการสูญเสีย (Waste & Loss Reduction: WL) จำนวน 5 ตัวชี้วัด

โดยระบบอาหารทั้ง 7 มิตินี้สามารถสะท้อนสถานการณ์ระบบอาหารตั้งแต่ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ⁽¹⁻³⁾

2.1.1 มิติที่ 1 การได้รับสารอาหารอย่างเพียงพอและภาวะโภชนาการ

นิยาม: มิติที่ 1 ประเมินความเพียงพอและคุณภาพของการบริโภคอาหารในระดับบุคคลและครัวเรือน ทั้งในแง่ปริมาณ สารอาหารที่จำเป็น และผลลัพธ์ต่อภาวะสุขภาพ เช่น ภาวะอ้วน โรคเบาหวาน ภาวะทุพโภชนาการ และการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

ตาราง 1 ตัวชี้วัดมิติที่ 1 การได้รับสารอาหารอย่างเพียงพอและภาวะโภชนาการ
(Food Nutrient Adequacy: FN) จำนวน 7 ตัวชี้วัด

มิติที่ 1 การได้รับสารอาหารอย่างเพียงพอและภาวะโภชนาการ (Food Nutrient Adequacy: FN) จำนวน 7 ตัวชี้วัด					
ด้าน	ลำดับ ตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	ระดับ ตัวชี้วัด	วิธีการประเมิน	หมายเหตุ
ด้านพฤติกรรม การบริโภค	1.1	ความเพียงพอในการบริโภคอาหารของครัวเรือนตามกลุ่มรายได้ ช่วงวัย กลุ่มอาชีพ และพื้นที่	บุคคล (เพื่อวิเคราะห์ระดับท้องถิ่นและประเทศ)	1. ปริมาณข้าว/แป้ง (staple food) ที่บริโภคต่อคนต่อวัน (ทัพพี)	
				2. ปริมาณอาหารที่ให้โปรตีนที่บริโภคต่อคนต่อวัน (กรัม) เช่น - การบริโภคไข่ (ฟอง) ต่อวันของเด็กเล็ก (อายุ 0-5 ปี) ใน 1 สัปดาห์ - การบริโภคนม (กล่อง 200 ml.) ในเด็กเล็ก (อายุ 0-5 ปี) ใน 1 สัปดาห์	
				3. ปริมาณผักและผลไม้ที่บริโภค/คน/วัน (ทัพพี)	
ด้านผลลัพธ์ทางสุขภาพและความพอเพียงของสารอาหาร	1.2	ประชากรที่มีภาวะเริ่มอ้วนและโรคอ้วน	ท้องถิ่น	1. อัตราส่วนประชากรที่มีเส้นรอบเอว ≥ 90 ซม. ในชาย และ ≥ 80 ซม. ในหญิง จำแนกตามเพศและกลุ่มอายุ	สถาบันโภชนาการมหาวิทยาลัยมหิดล แนะนำสำหรับเด็กอายุ 6-14 ปี ที่ให้กินผักและผลไม้อย่างน้อย 250 กรัมต่อวัน และองค์การอนามัยโลก (WHO) แนะนำให้ผู้ใหญ่ 15 ปีขึ้นไป กินผักและผลไม้อย่างน้อย 400 กรัมต่อวัน
				2. อัตราส่วนประชากรที่มีภาวะเริ่มอ้วนและโรคอ้วน จำแนกตามเพศและกลุ่มอายุ	

มิติที่ 1 การได้รับสารอาหารอย่างเพียงพอและภาวะโภชนาการ
(Food Nutrient Adequacy: FN) จำนวน 7 ตัวชี้วัด

ด้าน	ลำดับ ตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	ระดับ ตัวชี้วัด	วิธีการประเมิน	หมายเหตุ
				3. จำนวนประชากรที่มีภาวะ เริ่มอ้วนและโรคอ้วน จำแนกตามเพศและกลุ่มอายุ	
			ประเทศ	1. อัตราส่วนประชากรที่มีเส้น รอบเอว ≥ 90 ซม. ในชาย และ ≥ 80 ซม. ในหญิง จำแนกตามเพศและกลุ่มอายุ	
				2. อัตราส่วนประชากรที่มีภาวะ เริ่มอ้วนและโรคอ้วน จำแนกตามเพศและกลุ่มอายุ	
				3. จำนวนประชากรที่มีภาวะ เริ่มอ้วนและโรคอ้วน จำแนกตามเพศและกลุ่มอายุ	
	1.3	ประชากรที่เป็นโรค เบาหวานชนิดที่ 2	ท้องถิ่น	1. สัดส่วนของประชากรที่เป็น โรคเบาหวานชนิดที่ 2 ต่อ จำนวนประชากรทั้งหมดในพื้นที่ จำแนกตามเพศและกลุ่มอายุ	
			ประเทศ	1. สัดส่วนของประชากรที่เป็น โรคเบาหวานชนิดที่ 2 ต่อ จำนวนประชากรทั้งหมด จำแนกตามเพศและกลุ่มอายุ	
	1.4	เด็กที่มีลักษณะ แคระแกร็นหรือ ผอมอย่างรุนแรง	ท้องถิ่น และ ประเทศ	1. จำนวนและร้อยละของเด็กที่มี ลักษณะแคระแกร็น (stunting) จำแนกตามเพศและช่วงอายุ	
				2. จำนวนและร้อยละของเด็กที่มี ลักษณะแคระแกร็นหรือผอม อย่างรุนแรง (stunting and wasting) จำแนกตามเพศและ ช่วงอายุ	
	1.5	การเลี้ยงลูกด้วย นมแม่	ท้องถิ่น	1. ร้อยละของทารกอายุต่ำกว่า 6 เดือนที่กินนมแม่อย่างเดียว	
			ประเทศ	1. ร้อยละของทารกอายุต่ำกว่า 6 เดือนที่กินนมแม่อย่างเดียว	

มิติที่ 1 การได้รับสารอาหารอย่างเพียงพอและภาวะโภชนาการ
(Food Nutrient Adequacy: FN) จำนวน 7 ตัวชี้วัด

ด้าน	ลำดับ ตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	ระดับ ตัวชี้วัด	วิธีการประเมิน	หมายเหตุ
ด้านคุณค่าทาง โภชนาการและ ความหลากหลายของ อาหารในตลาด	1.6	คะแนนความ หลากหลายของ อาหารในระดับ ตลาด (Market - level food diversity score)	ท้องถิ่น และ ประเทศ	1. การมีอาหารหลัก 9-16 กลุ่ม ที่พบในท้องถิ่น (Household Dietary Diversity Score - HDDS) (จำแนกตามตลาดสด และซูเปอร์มาร์เก็ต) “พิจารณาจากจำนวนอาหาร หรือกลุ่มอาหารที่แตกต่างกัน ที่มีอยู่ในตลาดท้องถิ่น ณ เวลาที่กำหนด จำแนกตามฤดูกาล ได้แก่ 1. ข้าวหรือธัญพืช 2. ผักอุดม ด้วยวิตามิน เช่น พักทอง แครอท มันเทศ 3. พืช ประเภทหัวอื่นๆ เช่น มันฝรั่ง มันสำปะหลัง 4. ผักใบเขียว (วิตามินเอ) 5. ผักอื่นๆ 6. ผลไม้อุดมวิตามิน เช่น มะม่วง มะละกอ 7. ผลไม้อื่นๆ รวมทั้งผลไม้ป่า 8. เนื้อสัตว์ (fresh meat) เช่น เนื้อหมู เนื้อไก่ เนื้อวัว เนื้อเป็ด 9. เครื่องในสัตว์ (organ meat) เช่น ตับ หัวใจ เลือด 10. ไข่ เช่น ไข่ไก่ ไข่เป็ด 11. ปลาและอาหารทะเล เช่น ปลาสด ปลาแห้ง 12. ถั่ว ถั่วเมล็ดแห้ง และเมล็ดพืช 13. นมและผลิตภัณฑ์จากนม 14. ของหวาน 15. น้ำมัน และไขมัน 16. เครื่องเทศ เครื่องปรุงรส เครื่องดื่ม ⁽⁴⁾	
	1.7	การบริโภคสัตว์น้ำ ในเขตอนุรักษ ชายฝั่งทะเล	ท้องถิ่น	1. ร้อยละครัวเรือนที่ได้บริโภค สัตว์น้ำจากเขตอนุรักษ ชายฝั่งทะเลต่อครัวเรือนในเขต อนุรักษชายฝั่งทะเลทั้งหมด	

2.1.2 มิติที่ 2 เสถียรภาพของระบบนิเวศ

นิยาม: มิติที่ 2 ประเมินคุณภาพ ความยั่งยืน และเสถียรภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ดิน น้ำ ป่าไม้ อากาศ และความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการดำเนินนโยบายที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ตาราง 2 ตัวชี้วัดมิติที่ 2 เสถียรภาพของระบบนิเวศ (Ecosystem Stability: ES) จำนวน 7 ตัวชี้วัด

มิติที่ 2 เสถียรภาพของระบบนิเวศ (Ecosystem Stability: ES) จำนวน 7 ตัวชี้วัด					
ด้าน	ลำดับ ตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	ระดับ ตัวชี้วัด	วิธีการประเมิน	หมายเหตุ
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	2.1	สถานะของทรัพยากรธรรมชาติ (คุณภาพคุณสมบัติ และการปนเปื้อน น้ำ ที่ดิน ป่าไม้ ความหลากหลายทางชีวภาพอากาศ)	ระดับท้องถิ่นและประเทศ	1. ร้อยละของพื้นที่ป่าธรรมชาติ (ไม่รวมป่าปลูก สวนยางพารา สวนป่าไม้เศรษฐกิจ) ต่อพื้นที่ของประเทศ	
				2. ขนาดพื้นที่ป่าชุมชน (ไร่ต่อปี)	
				3. คุณภาพแหล่งน้ำผิวดินและน้ำทะเลชายฝั่ง (ตามมาตรวัดของกรมควบคุมมลพิษ)	
				4. ความเพียงพอของน้ำเพื่อการเกษตร (วัดด้วยปริมาณน้ำฝนต่อปี) เช่น เกษตรทฤษฎีใหม่ ต้องมีน้ำ 1,000 ลูกบาศก์เมตร ต่อการเพาะปลูก 1 ไร่โดยประมาณ	
				5. คุณสมบัติดินที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแต่ละชนิด (ค่า pH 6.5-8.5)	
				6. ปริมาณก๊าซเรือนกระจกจำแนกภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม ภาคการขนส่ง	
				7. คุณภาพอากาศ เช่น วัฏมลพิษทางอากาศ ค่าฝุ่น PM2.5	
				8. ความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของพรรณพืชและสัตว์	

มิติที่ 2 เสถียรภาพของระบบนิเวศ (Ecosystem Stability: ES) จำนวน 7 ตัวชี้วัด

ด้าน	ลำดับ ตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	ระดับ ตัวชี้วัด	วิธีการประเมิน	หมายเหตุ
	2.2	การเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ	ระดับ ท้องถิ่น และ ประเทศ	1. การเปลี่ยนแปลงของปริมาณ น้ำฝนต่อเดือนและต่อปี (มม.)	
				2. การเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิ (เฉลี่ย, ต่ำสุด, สูงสุด) ต่อเดือนและต่อปี (องศาเซลเซียส)	
	2.3	กลไกการลดก๊าซ เรือนกระจก (Mitigation)	ระดับ ท้องถิ่น และ ประเทศ	1. การลดลงของพื้นที่ เกษตรกรรมที่เผาเพื่อ เตรียมพื้นที่เพาะปลูก เช่น จำนวนจุดเผา (hot spot) จากดาวเทียม 2. การเพิ่มขึ้นของการใช้พลังงาน สะอาดในภาคการเกษตร เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานจากลม พลังงานน้ำ	
	2.4	พื้นที่เกษตรอินทรีย์/ เกษตรนิเวศ/เกษตร ปลอดภัย/วนเกษตร/ เกษตรทฤษฎีใหม่/ เกษตรผสมผสาน	ระดับ ท้องถิ่น และ ประเทศ	1. ขนาดของพื้นที่เกษตรอินทรีย์/ เกษตรนิเวศ/เกษตรปลอดภัย/ วนเกษตร/เกษตรทฤษฎีใหม่/ เกษตรผสมผสานในชุมชน (ไร่) 2. ร้อยละของพื้นที่เกษตร อินทรีย์/เกษตรนิเวศ/ เกษตรปลอดภัย/วนเกษตร/ เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสม ผสานต่อพื้นที่ทั้งหมดในชุมชน	การเกษตรในเขตชุมชน (รวมเขตเมือง ในและนอกเขตเทศบาล) ทั้งหมด สำหรับระบบ การผลิตแบบต่างๆ (เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบ นิเวศเกษตร ทั่วไป ฯลฯ)

มิติที่ 2 เสถียรภาพของระบบนิเวศ (Ecosystem Stability: ES) จำนวน 7 ตัวชี้วัด

ด้าน	ลำดับ ตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	ระดับ ตัวชี้วัด	วิธีการประเมิน	หมายเหตุ
ด้านนโยบาย	2.5	กฎระเบียบและนโยบายส่งเสริมการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	ระดับ ท้องถิ่น และ ประเทศ	1. การมีกฎระเบียบและนโยบายที่สนับสนุนความหลากหลายทางชีวภาพ สภาพดิน น้ำ ระบบนิเวศ และการทำพื้นที่เกษตรอย่างยั่งยืน	
				2. การมีกติกาการปฏิบัติของชุมชนที่สนับสนุนความหลากหลายทางชีวภาพ สภาพดิน น้ำ ระบบนิเวศ และการทำพื้นที่เกษตรอย่างยั่งยืน	
				3. การมีกฎระเบียบและนโยบายเพื่อควบคุมการใช้สารเคมีและฮอร์โมนเพื่อการเกษตร ปศุสัตว์ และประมง	
				4. การมีกฎระเบียบและนโยบายเพื่อควบคุมการใช้เครื่องมือในการทำประมงที่ทำลายสัตว์น้ำวัยอ่อน	
				5. การมีโครงการส่งเสริมและให้ความรู้และติดตามประเมินผลกฎระเบียบและนโยบายส่งเสริมการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	
	2.6	การมีนโยบายแผนที่สนับสนุน จูงใจให้เกิดการริเริ่มเชิงปฏิบัติเพื่อส่งเสริมระบบอาหารที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	ระดับ ท้องถิ่น และ ประเทศ	1. การมีนโยบาย แผนปฏิบัติการ แรงจูงใจ และการริเริ่มเชิงปฏิบัติเพื่อส่งเสริมระบบอาหารที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	
	2.7	การมีนโยบายระเบียบข้อบังคับเพื่อการอนุรักษ์พื้นที่เกษตรกรรมทั้งในเขตชนบทและในเมือง	ระดับ ท้องถิ่น และ ประเทศ	1. การมีนโยบาย ระเบียบข้อบังคับ และการสนับสนุนการอนุรักษ์พื้นที่เกษตรกรรม 2. การใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อใช้ในการเกษตร เช่น การผลิตอาหาร ประมง และปศุสัตว์	

2.1.3 มิติที่ 3 ความสามารถในการซื้ออาหารและการมีอาหารในปริมาณที่เพียงพอ

นิยาม: มิติที่ 3 ประเมินการเข้าถึงอาหารของประชากร ทั้งในด้านการผลิต การเข้าถึงแหล่งอาหารในชุมชน ในราคาที่จับต้องได้ ความผันผวนของราคา และการจัดการด้านอาหารในภาวะวิกฤต

ตาราง 3 ตัวชี้วัดมิติที่ 3 ความสามารถในการซื้ออาหารและการมีอาหารในปริมาณที่เพียงพอ
(Food Affordability & Availability: FA) จำนวน 5 ตัวชี้วัด

มิติที่ 3 ความสามารถในการซื้ออาหารและการมีอาหารในปริมาณที่เพียงพอ (Food Affordability & Availability: FA) จำนวน 5 ตัวชี้วัด					
ด้าน	ลำดับ ตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	ระดับ ตัวชี้วัด	วิธีการประเมิน	หมายเหตุ
ด้านการเข้าถึง/ การผลิตอาหาร	3.1	การมีประชากรและ ครัวเรือนในเมือง ที่อยู่ในกระบวนการ ผลิตอาหารใน เมือง/ในชุมชน	ระดับ ท้องถิ่น	1. ร้อยละของครัวเรือนในพื้นที่/ ในชุมชนที่ปลูกผักหรือผลไม้ เพื่อบริโภคเอง ต่อจำนวน ครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่	
				2. ร้อยละของครัวเรือนในพื้นที่/ ในชุมชนที่ปลูกผักหรือผลไม้ เพื่อขาย ต่อจำนวนครัวเรือน ทั้งหมดในพื้นที่	
				3. ร้อยละของประชากรที่อยู่ ในกระบวนการปลูกผักหรือ ผลไม้เพื่อบริโภคเอง ต่อ จำนวนประชากรทั้งหมด ในพื้นที่/ในชุมชน	
				4. ร้อยละของประชากรที่อยู่ ในกระบวนการปลูกผักหรือ ผลไม้เพื่อขาย ต่อจำนวน ประชากรทั้งหมดในพื้นที่/ ในชุมชน	
	3.2	การเข้าถึงที่ดิน และจัดสรรพื้นที่ เพื่อการเกษตร สำหรับผลิตอาหาร ในเขตเมือง/ชุมชน	ระดับ ท้องถิ่น	1. การมีพื้นที่เพื่อการเกษตร สำหรับผลิตอาหารในเขต เมือง/ชุมชนเพื่อให้คน ในชุมชนได้ใช้ประโยชน์	
				2. จำนวนชุมชนที่จัดสรรพื้นที่ เพื่อการเกษตรสำหรับ ผลิตอาหารเอง	

มิติที่ 3 ความสามารถในการซื้ออาหารและการมีอาหารในปริมาณที่เพียงพอ
(Food Affordability & Availability: FA) จำนวน 5 ตัวชี้วัด

ด้าน	ลำดับ ตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	ระดับ ตัวชี้วัด	วิธีการประเมิน	หมายเหตุ
				3. สัดส่วนครัวเรือนที่ได้รับประโยชน์จากพื้นที่การเกษตรสำหรับการผลิตอาหารในเขตเมือง/ชุมชน	
ด้านการเข้าถึง/ การขายอาหาร	3.3	การเข้าถึงผักและผลไม้	ระดับ ท้องถิ่น	1. จำนวนร้านค้า จุดขาย หรือแหล่งพื้นที่สวนผลไม้ในชุมชน	จุดขาย หมายถึง ตลาดสด ตลาดนัด รถเร่ ซูเปอร์มาเก็ต ร้านสะดวกซื้อ แหล่งพื้นที่สวน หมายถึง พื้นที่ที่สามารถเข้าไปเก็บหรือซื้อผักและผลไม้ได้
				2. สัดส่วนร้านค้า จุดขาย หรือแหล่งพื้นที่สวนผลไม้ในชุมชนต่อประชากรทั้งหมดในพื้นที่	
				3. จำนวนร้านค้า จุดขาย หรือแหล่งพื้นที่สวนผักที่ตั้งอยู่ในชุมชน	
				4. สัดส่วนร้านค้า จุดขาย หรือแหล่งพื้นที่สวนผักที่ตั้งอยู่ในชุมชน	
ด้านความ สามารถในการ ซื้ออาหาร	3.4	ความสามารถในการซื้ออาหาร (Food affordability index)	ท้องถิ่น และ ประเทศ	1. สัดส่วนค่าเฉลี่ยค่าใช้จ่ายสำหรับอาหารต่อรายได้ต่อวันในกลุ่มแรงงานไร้ทักษะหรือทักษะต่ำ (กลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อความผันผวนของราคาอาหารที่อาจนำไปสู่ความไม่มั่นคงด้านอาหารและโภชนาการที่ไม่ดี)	
				2. สัดส่วนประชากรที่อยู่ใต้เส้นความยากจนด้านอาหาร (food poverty line)	หมายเหตุ: เส้นความยากจนด้านอาหาร (food poverty line) หมายถึงการมีรายได้หรือค่าใช้จ่ายที่ต่ำกว่าระดับความจำเป็นเพื่อการซื้อหรือจัดหาอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการอย่างเพียงพอ โดยไม่รวมค่าใช้จ่ายที่ไม่ใช่อาหาร

มิติที่ 3 ความสามารถในการซื้ออาหารและการมีอาหารในปริมาณที่เพียงพอ
(Food Affordability & Availability: FA) จำนวน 5 ตัวชี้วัด

ด้าน	ลำดับ ตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	ระดับ ตัวชี้วัด	วิธีการประเมิน	หมายเหตุ
ด้านภาวะวิกฤต	3.5	ความพร้อมและ การเข้าถึงการจัดหา อาหารฉุกเฉิน สำหรับผู้ประสบ สภาวะวิกฤต	ท้องถิ่น และ ประเทศ	1. ร้อยละของผู้ประสบภาวะ วิกฤตที่ได้รับความช่วยเหลือ ด้านอาหาร	
				2. จำนวนชุมชนที่มีแนวทาง ในการจัดการด้านอาหาร เพื่อรับมือกับภาวะวิกฤต	

2.1.4 มิติที่ 4 ความอยู่ดีมีสุขทางสังคมและวัฒนธรรม

นิยาม: มิติที่ 4 ประเมินความอยู่ดีมีสุขทางสังคม วัฒนธรรม และความเท่าเทียมของประชากรในระบบอาหาร เช่น การเรียนรู้ด้านการเกษตร ความเท่าเทียมของแรงงาน ผลกระทบต่อสุขภาพ การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และการสนับสนุนกลุ่มเปราะบาง

ตาราง 4 ตัวชี้วัดมิติที่ 4 ความอยู่ดีมีสุขทางสังคมและวัฒนธรรม
(Sociocultural Wellbeing: SW) จำนวน 7 ตัวชี้วัด

มิติที่ 4 ความอยู่ดีมีสุขทางสังคมและวัฒนธรรม (Sociocultural Wellbeing: SW) จำนวน 7 ตัวชี้วัด					
ด้าน	ลำดับ ตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	ระดับ ตัวชี้วัด	วิธีการประเมิน	หมายเหตุ
ด้านการสร้าง ความตระหนัก และองค์ความรู้	4.1	การสร้างองค์ความรู้ ด้านการเกษตร	ระดับ ท้องถิ่น	1. จำนวนหลักสูตรการเกษตรใน สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาและ วิทยาลัย 2. จำนวนโรงเรียนที่มีรายวิชาหรือ กิจกรรมนอกหลักสูตรที่เกี่ยวกับ การเกษตร 3. จำนวนการอบรมทางการเกษตร นอกหลักสูตรการศึกษา (โดย มีเกษตรกร ปรชาญชาวบ้าน ชาวประมง เจ้าหน้าที่หน่วยงาน ภาครัฐ ตัวแทนภาคประชาสังคม ที่ทำงานด้านเกษตร มูลนิธิ ช่อง Youtube ที่ผลิตเนื้อหา ด้านการเกษตร เป็นต้น เป็นวิทยากรหลัก) 4. จำนวนโรงเรียนที่มีรายวิชาหรือ กิจกรรมนอกหลักสูตรที่เกี่ยวกับ อาหาร คุณค่าทางโภชนาการ พฤติกรรมการบริโภคอาหาร ปลอดภัย 5. จำนวนบัณฑิตที่จบการศึกษา ในหลักสูตรการเกษตรใน สถานศึกษาระดับอุดมศึกษา และวิทยาลัย	
	4.2	ผลกระทบจากการใช้ สารเคมีต่อเกษตรกร	ท้องถิ่น และ ประเทศ	1. จำนวนเกษตรกรและผู้บริโภค ที่มีระดับสารกำจัดศัตรูพืชตกค้าง ในเลือด (จากการคัดกรอง แบบเบื้องต้นด้วยชุดทดสอบ reactive paper)	

มิติที่ 4 ความอยู่ดีมีสุขทางสังคมและวัฒนธรรม (Sociocultural Wellbeing: SW) จำนวน 7 ตัวชี้วัด

ด้าน	ลำดับ ตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	ระดับ ตัวชี้วัด	วิธีการประเมิน	หมายเหตุ
ด้านนโยบาย	4.3	การมีนโยบายแรงงาน และข้อบังคับการ คุ้มครองทางสังคม	ท้องถิ่น และ ประเทศ	1. จำนวนนโยบายแรงงานและ ข้อบังคับการคุ้มครองทางสังคม (ในภาครัฐและธุรกิจอาหาร)	
				2. จำนวนนโยบายที่เกี่ยวกับการจัดตั้ง วิสาหกิจชุมชนที่เอื้อหนุนต่อ การรวมกลุ่มกันผลิตอาหาร	
	4.4	การมีหน่วยงานหรือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในการกำหนด นโยบายอาหารมา จากกลุ่มประชากร ที่หลากหลายในด้าน ต่างๆ เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ตัวแทนจากกลุ่ม ประชาสังคมต่างๆ	ท้องถิ่น	1. จำนวนหน่วยงานที่กำหนด นโยบายอาหารโดยมีตัวแทน จากกลุ่มประชากรที่หลากหลาย (เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ตัวแทนจากกลุ่ม ประชาสังคมต่างๆ)	
			ประเทศ	1. จำนวนหน่วยงานที่กำหนด นโยบายอาหารโดยมีตัวแทน จากกลุ่มประชากรที่หลากหลาย (เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ตัวแทนจาก กลุ่มประชาสังคมต่างๆ)	
	4.5	งบประมาณ ที่จัดสรรให้แก่ หน่วยงานภาครัฐ เพื่อการบริหาร จัดการด้านกลไก โครงสร้างและแผน งานเกี่ยวกับอาหาร	ท้องถิ่น	1. สัดส่วนงบประมาณที่จัดสรร ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อการบริหารจัดการด้านกลไก โครงสร้างและแผนงานเกี่ยวกับ อาหารต่อปี เช่น การดำเนินงาน โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ การจัดฝึกอบรมเกษตรกรจาก ประชาชนชาวบ้านนำไปใช้กับไร่นา ของตนเอง	
			ประเทศ	1. สัดส่วนงบประมาณที่จัดสรรให้แก่ หน่วยงานภาครัฐ เพื่อการบริหาร จัดการด้านกลไก โครงสร้างและ แผนงานเกี่ยวกับอาหาร ต่อปี เช่น การพัฒนาอุตสาหกรรม อาหารแปรรูป (Processed Food Industry)	

มิติที่ 4 ความอยู่ดีมีสุขทางสังคมและวัฒนธรรม (Sociocultural Wellbeing: SW) จำนวน 7 ตัวชี้วัด

ด้าน	ลำดับ ตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	ระดับ ตัวชี้วัด	วิธีการประเมิน	หมายเหตุ
	4.6	การมีนโยบายที่เกิดจากการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานระดับชาติ และเชื่อมโยงกับนโยบายด้านอาหารของท้องถิ่น	ท้องถิ่น และ ประเทศ	1. จำนวนนโยบายที่เกิดจากการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานระดับชาติ และเชื่อมโยงกับนโยบายด้านอาหารของท้องถิ่น (พิจารณาจากการมีส่วนร่วมของ อปท.)	
	4.7	การสนับสนุนจากรัฐเพื่อช่วยลดความไม่เท่าเทียมของกลุ่มเฉพาะ (เช่น กลุ่มคนยากจน ผู้พิการ ผู้ที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล ผู้ประสบภัยพิบัติ)	ท้องถิ่น	1. การสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อลดความไม่เท่าเทียมของประชากรกลุ่มเฉพาะ เช่น การจัดตั้งตลาดการสนับสนุนการทำธุรกิจอาหาร (OTOP, SME) โครงการอาหารในโรงเรียน การสนับสนุนค่าอาหารให้ผู้ประสบภัยพิบัติ ฉุกเฉินชีพ	
			ประเทศ	1. การสนับสนุนจากรัฐเพื่อลดความไม่เท่าเทียมของประชากรกลุ่มเฉพาะ เช่น การจัดตั้งตลาดการสนับสนุนการทำธุรกิจอาหาร (OTOP, SME) โครงการอาหารในโรงเรียน การสนับสนุนค่าอาหารให้ผู้ประสบภัยพิบัติ ฉุกเฉินชีพ	

2.1.5 มิติที่ 5 ความยืดหยุ่นหรือการฟื้นคืน

นิยาม: มิติที่ 5 ประเมินการปรับตัวและฟื้นคืนของระบบอาหารในพื้นที่จากภาวะวิกฤตหรือการเปลี่ยนแปลง เช่น พื้นที่ผลิตอาหารในชุมชน ระบบสำรองอาหาร โครงสร้างพื้นฐานด้านอาหาร และแผนรับมือภัยพิบัติ

ตาราง 5 ตัวชี้วัดมิติที่ 5 ความยืดหยุ่นหรือการฟื้นคืน (Resilience: RE) จำนวน 5 ตัวชี้วัด

มิติที่ 5 ความยืดหยุ่นหรือการฟื้นคืน (Resilience: RE) จำนวน 5 ตัวชี้วัด					
ด้าน	ลำดับตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	ระดับตัวชี้วัด	วิธีการประเมิน	หมายเหตุ
ด้านห่วงโซ่อุปทาน	5.1	ขนาดพื้นที่การเกษตร/พื้นที่ป่าชุมชน/พื้นที่วนเกษตร ที่ผลิตพืชเพื่อเป็นอาหารในพื้นที่เขตเมืองหรือชุมชน	ท้องถิ่น	1. ขนาดพื้นที่การเกษตรที่ผลิตพืชเพื่อเป็นอาหาร (ไร่) ต่อพื้นที่ชุมชนทั้งหมด (ไร่)	
				2. สัดส่วนครัวเรือนที่ได้รับอาหารจากพื้นที่เกษตรในชุมชนต่อครัวเรือนทั้งหมดในชุมชน	
				3. สัดส่วนครัวเรือนที่ได้รับอาหารจากพื้นที่ป่าชุมชน/พื้นที่ชุ่มน้ำ/พื้นที่วนเกษตรต่อครัวเรือนทั้งหมดในชุมชน	
				4. สัดส่วนพื้นที่การเกษตรที่ผลิตพืชเพื่อเป็นอาหาร (ไร่) ต่อพื้นที่ทั้งหมดของประเทศ (ไร่)	
ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	5.2	โครงสร้างพื้นฐานในการจัดเก็บอาหารและกระจายสินค้าในพื้นที่	ท้องถิ่น	1. การมีคลังสินค้าอาหาร ตลาดขายส่ง หรือแหล่งจัดเก็บผลผลิตในพื้นที่ เช่น ตลาดขายส่ง คลังสินค้า ห้องควบคุมอุณหภูมิ โรงงานแปรรูปผลผลิตผลการเกษตร	
				2. ปริมาณที่สามารถกักเก็บผลผลิตหรือสินค้าของคลังสินค้าอาหารในพื้นที่ (ตัน)	
			ประเทศ	1. จำนวนคลังสินค้าอาหาร ตลาดขายส่ง หรือแหล่งจัดเก็บผลผลิตในแต่ละภูมิภาค	
				2. ปริมาณที่สามารถกักเก็บผลผลิตหรือสินค้าของโครงสร้างพื้นฐานในแต่ละภูมิภาค (ตัน)	

มิติที่ 5 ความยืดหยุ่นหรือการฟื้นคืน (Resilience: RE) จำนวน 5 ตัวชี้วัด

ด้าน	ลำดับ ตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	ระดับ ตัวชี้วัด	วิธีการประเมิน	หมายเหตุ
	5.3	ระบบสำรองอาหาร (food reserve system)	ท้องถิ่น และ ประเทศ	1. จำนวนระบบสำรองอาหารที่มี การดำเนินงานต่อเนื่องไม่ต่ำกว่า 1 ปี เช่น ตลาดขายส่ง คลัง สินค้า ห้องควบคุมอุณหภูมิ โรงงานแปรรูปผลผลิตผลการเกษตร 2. สัดส่วนชุมชนที่มีระบบสำรอง อาหาร	ระบบสำรองอาหาร คือ หน่วยงานที่ทำหน้าที่รับ ฝากอาหารจากสมาชิก ในชุมชนเพื่อสะสม แลกเปลี่ยน หมุนเวียน แบ่งปันระหว่างสมาชิก เช่น สหกรณ์ กลุ่ม เกษตรกร ระบบสำรอง อาหารของชุมชน
ด้านนโยบาย	5.4	หน่วยงานหรือ โครงการแจกจ่าย อาหารให้ผู้ ขาดแคลนในภาวะ วิกฤต เช่น น้ำท่วม โรคระบาด แผ่นดิน ไหว ฯลฯ	ท้องถิ่น และ ประเทศ	1. จำนวนหน่วยงาน/โครงการที่ ดำเนินการเกี่ยวกับการแจกจ่าย อาหารให้ผู้ขาดแคลนในภาวะ วิกฤต เช่น โครงการปันอิ่ม โครงการครัวปันอิ่ม หน่วยงาน และโครงการของรัฐ	
	5.5	การมีนโยบายหรือ แผนหรือแนวทาง ปฏิบัติรองรับและ ป้องกันเพื่อลด ความเสี่ยงจาก ภัยพิบัติ สำหรับ การผลิตอาหาร การเก็บรักษา การขนส่ง และ การจัดจำหน่าย อาหาร	ท้องถิ่น และ ประเทศ	1. การมีแผนฉุกเฉิน แนวทางปฏิบัติ มาตรการ หรือข้อเสนอแนะ เพื่อบรรเทาความรุนแรง ปรับตัว ฟื้นตัวจากการเปลี่ยนแปลงของ สภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติ เช่น • การมีแผนสำรองอาหาร ก่อนเกิดวิกฤต • การมีแผนการจัดการจัดเก็บ และแจกจ่ายอาหารยาม วิกฤตและหลังวิกฤต • การมีระบบการเตือนภัย ฉุกเฉิน • การมีแผนการช่วยเหลือ พื้นที่การเกษตรและธุรกิจ อาหารที่เสียหายหรือได้รับ ผลกระทบจากภัยพิบัติ • การมีการพักชำระหนี้ของ ธนาคาร • การมีแผนการประชาสัมพันธ์ สื่อสารในพื้นที่ต่อวิกฤต อย่างเท่าทันเหตุการณ์ • การมีแผนสร้างภูมิคุ้มกัน/ ป้องกันภัยจากผลกระทบ จากภัยพิบัติ	

2.1.6 มิติที่ 6 ความปลอดภัยทางอาหาร

นิยาม: มิติที่ 6 ประเมินความปลอดภัยของระบบอาหารในการผลิต การแปรรูป การจำหน่าย รวมถึงระบบการตรวจสอบ การรับรองความปลอดภัยของอาหาร

ตาราง 6 ตัวชี้วัดมิติที่ 6 ความปลอดภัยทางอาหาร (Food Safety: FS) จำนวน 3 ตัวชี้วัด

มิติที่ 6 ความปลอดภัยทางอาหาร (Food Safety: FS) จำนวน 3 ตัวชี้วัด					
ด้าน	ลำดับตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	ระดับตัวชี้วัด	วิธีการประเมิน	หมายเหตุ
ด้านสถานการณ์	6.1	มาตรฐานด้านการผลิตและความปลอดภัยอาหารในการปลูกพืชปศุสัตว์และประมง	ท้องถิ่นและประเทศ	1. ร้อยละของสวนเกษตรและฟาร์มปศุสัตว์ที่ได้มาตรฐานด้านการผลิตและความปลอดภัยอาหาร เช่น Organic Thailand, IFOAM, GMP	
				2. ร้อยละของผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์ที่ผ่านมาตรฐานระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee System - PGS)	
				3. ร้อยละฟาร์มที่ได้รับมาตรฐานตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด เช่น GAP หลักมาตรฐาน GAP 7 ข้อ คือ 1) องค์กรประกอบฟาร์ม 2) การจัดการฟาร์ม 3) บุคลากร 4) สุขภาพสัตว์ 5) สวัสดิภาพสัตว์ 6) สิ่งแวดล้อม 7) การบันทึกข้อมูล	
				4. ร้อยละของฟาร์มปศุสัตว์/ประมงที่มีการใช้ยาปฏิชีวนะที่ถูกต้อง	
				5. ปริมาณการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่มีอันตรายสูง	
				6. ปริมาณการนำเข้าสารเคมีเพื่อการเกษตร	
ด้านการตรวจสอบ	6.2	การตรวจสอบความปลอดภัยของอาหาร	ท้องถิ่นและประเทศ	1. ร้อยละของสินค้าอาหารที่ปนเปื้อนที่ได้รับการตรวจสอบความปลอดภัยในท้องถิ่น จำแนกเป็นสารเคมีตกค้างในพืชและการปนเปื้อนยาปฏิชีวนะในเนื้อสัตว์	

มิติที่ 6 ความปลอดภัยทางอาหาร (Food Safety: FS) จำนวน 3 ตัวชี้วัด

ด้าน	ลำดับ ตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	ระดับ ตัวชี้วัด	วิธีการประเมิน	หมายเหตุ
				2. ร้อยละของสินค้าอาหารที่ได้รับการรับรองมาตรฐานอาหารปลอดภัย เช่น เครื่องหมาย อย., Food Safety Management System (ISO22000), HACCP	
				3. สัดส่วนของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อตรวจสอบความปลอดภัยสินค้าอาหารประจำปีต่องบประมาณทั้งหมด	
	6.3	สถานประกอบการอาหารที่ได้รับการตรวจสอบและผ่านมาตรฐานด้านอนามัยและความปลอดภัยอาหาร	ท้องถิ่นและประเทศ	1. จำนวนร้านอาหารที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน เช่น SAN และ SAN Plus	
				2. จำนวนร้านอาหารที่เข้าโครงการ “เมนูสุขภาพ”	
				3. จำนวนตลาดที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานในโครงการ ตลาดสด น่าซื้อ	
				4. ร้อยละร้านอาหารที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน เช่น SAN และ SAN Plus	
				5. ร้อยละของตลาดที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานในโครงการ ตลาดสด น่าซื้อ	
				6. จำนวนสถานประกอบการอาหาร (เช่น ผู้ผลิตอาหาร สถานที่สะสมอาหาร) ที่ได้จดทะเบียนอาหารหรือมีใบอนุญาตการขายอาหาร	
				7. ร้อยละของสถานประกอบการอาหาร (เช่น ผู้ผลิตอาหาร สถานที่สะสมอาหาร) ที่ได้จดทะเบียนอาหารหรือมีใบอนุญาตการขายอาหาร	

2.1.7 มิติที่ 7 การลดของเสียและการสูญเสีย

นิยาม: มิติที่ 7 ประเมินปริมาณและการจัดการขยะอาหาร รวมถึงการสูญเสียอาหารตั้งแต่กระบวนการผลิตถึงการบริโภค รวมถึงการรีไซเคิลขยะอาหาร และการดำเนินนโยบายเพื่อลดของเสียและการสูญเสียอาหารอย่างยั่งยืน

ตาราง 7 ตัวชี้วัดมิติที่ 7 การลดของเสียและการสูญเสีย
(Waste & Loss Reduction: WL) จำนวน 5 ตัวชี้วัด

มิติที่ 7 การลดของเสียและการสูญเสีย (Waste & Loss Reduction: WL) จำนวน 5 ตัวชี้วัด					
ด้าน	ลำดับตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	ระดับตัวชี้วัด	วิธีการประเมิน	หมายเหตุ
ด้านสถานการณ์	7.1	ปริมาณการสูญเสียอาหาร (food loss)	ท้องถิ่นและประเทศ	1. ปริมาณการสูญเสียอาหารในท้องถิ่น/ประเทศตั้งแต่ขั้นตอนการผลิต, เก็บเกี่ยว, ขนส่งไปจนถึงมือผู้บริโภค เช่น การขาดการจัดเก็บที่เพียงพอ ขาดแรงงาน การตัดแต่งผลผลิต การคัดขนาดหรือคุณภาพของผลผลิต สภาพอากาศ โรคพืช โรคแมลง การขนส่ง	Food loss การลดลงของปริมาณหรือน้ำหนักอาหารที่กินได้ในขั้นตอนการผลิต หลังการเก็บเกี่ยว และการแปรรูปของห่วงโซ่อาหาร ซึ่งส่วนใหญ่มักเกิดขึ้นในประเทศกำลังพัฒนา
	7.2	ปริมาณและสัดส่วนของขยะอาหาร (food waste) ทั้งหมดจากธุรกิจอาหารต่อปี (แยกตามประเภทธุรกิจตามห่วงโซ่อาหาร)	ท้องถิ่นและประเทศ	1. ปริมาณขยะอาหารที่ถูกทิ้งจากซูเปอร์มาร์เก็ต ตลาดสด และร้านสะดวกซื้อ (กิโลกรัมต่อเดือน)	Food waste อาหารที่ยังทานได้แต่ถูกทิ้งทิ้งในระดับขายปลีกและผู้บริโภค ส่วนใหญ่มักเกิดขึ้นในประเทศที่พัฒนาแล้ว
				2. ปริมาณขยะอาหารจากผู้ประกอบอาหาร (กิโลกรัมต่อเดือน)	
				3. ปริมาณขยะอาหารจากร้านอาหารและองค์กร (โรงแรม, โรงเรียน, โรงพยาบาล) (กิโลกรัมต่อเดือน)	
				4. ปริมาณขยะอาหารจากครัวเรือน (กิโลกรัมต่อเดือน)	

มิติที่ 7 การลดของเสียและการสูญเสีย (Waste & Loss Reduction: WL) จำนวน 5 ตัวชี้วัด

ด้าน	ลำดับ ตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	ระดับ ตัวชี้วัด	วิธีการประเมิน	หมายเหตุ
ด้านการลดขยะ และการใช้ ประโยชน์	7.3	การจัดการขยะ อาหาร	ท้องถิ่น และ ประเทศ	1. จำนวนบ่อฝังกลบ (landfill) ที่แยกขยะถูกต้องตามมาตรฐาน 2. ปริมาณขยะอาหารในท้องถิ่น/ ประเทศทั้งหมดที่ถูกส่งไป กำจัดต่อปี (ตัน) 3. ร้อยละขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นที่แยกขยะอาหาร หรือส่งเสริมให้ครัวเรือน แยกขยะอาหาร	
	7.4	การนำขยะอาหาร ไปใช้ประโยชน์	ท้องถิ่น ประเทศ	1. ร้อยละของขยะอาหารใน ท้องถิ่นที่ได้รับการรีไซเคิลเพื่อ เป็นอาหารสัตว์ ปุ๋ยหมัก และ พลังงานกลับมาใช้ใหม่ ฯลฯ ต่อปริมาณขยะอาหารทั้งหมด 1. ร้อยละขยะอาหารในประเทศ ที่ได้รับการรีไซเคิลเพื่อเป็น อาหารสัตว์ ปุ๋ยหมัก และ พลังงานกลับมาใช้ใหม่ ฯลฯ ต่อปริมาณขยะอาหารทั้งหมด	
ด้านนโยบาย	7.5	การมีนโยบายหรือ กลยุทธ์ที่เหมาะสม ในทางปฏิบัติ	ท้องถิ่น และ ประเทศ	1. การมีนโยบายหรือกลยุทธ์ ในระดับท้องถิ่น/ประเทศ ที่เหมาะสมในทางปฏิบัติของ 1.1 การป้องกันการสูญเสีย อาหารและขยะอาหาร 1.2 การลดลงของการสูญเสีย อาหารและขยะอาหาร 1.3 การรีไซเคิล 2. การมีนโยบายเพื่อส่งเสริม การบริจาคอาหารที่ปลอดภัย ทานได้ เพื่อลดปริมาณขยะ อาหาร และช่วยเหลือ ผู้ขาดแคลนอาหาร	

ตัวชี้วัด

ระบบอาหารของท้องถิ่น

ใน 4 ภูมิภาค

ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่น ใน 4 ภูมิภาค

3.1 ลักษณะของตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นตามภูมิภาค

ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นตามภูมิภาคพัฒนาจากการคัดเลือกและเก็บข้อมูลตัวชี้วัดร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งลักษณะของตัวชี้วัดตามภูมิภาคจะสอดคล้องกับลักษณะตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นในประเทศไทย ในบทที่ 2 แต่ได้ถูกพิจารณาและปรับแก้ให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ทั้งในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล ในแต่ละภูมิภาคของประเทศ อย่างไรก็ตาม ตัวชี้วัดนี้เพียงเป็นข้อเสนอเบื้องต้นเพื่อความสะดวกในการนำชุดตัวชี้วัดไปใช้ประโยชน์ตามลักษณะของชุมชนในแต่ละภูมิภาค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานที่สนใจ สามารถปรับตัวชี้วัดให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และสะท้อนสถานการณ์ระบบอาหารที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ได้

ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นรายภาคในบทที่ 3 นี้ประกอบด้วย 8 พื้นที่ ใน 4 ภาค ดังนี้

- 1) ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่ในเขตเทศบาล ภาคกลาง จำนวน 25 ตัวชี้วัด
- 2) ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่นอกเขตเทศบาล ภาคกลาง จำนวน 28 ตัวชี้วัด
- 3) ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่ในเขตเทศบาล ภาคเหนือ จำนวน 32 ตัวชี้วัด
- 4) ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่นอกเขตเทศบาล ภาคเหนือ จำนวน 32 ตัวชี้วัด
- 5) ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่ในเขตเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 29 ตัวชี้วัด
- 6) ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่นอกเขตเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 31 ตัวชี้วัด
- 7) ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่ในเขตเทศบาล ภาคใต้ จำนวน 30 ตัวชี้วัด
- 8) ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่นอกเขตเทศบาล ภาคใต้ จำนวน 28 ตัวชี้วัด

3.2 เกณฑ์ประเมินตัวชี้วัด

การประเมินตัวชี้วัดบางตัว จำเป็นต้องมีจุดตัดหรือเกณฑ์วัดที่ชัดเจน เพื่อให้เป็นประโยชน์ในการแปลผลตัวชี้วัด ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมได้รวบรวมข้อกำหนดในการประเมินดังตาราง 8 ทั้งนี้เกณฑ์การประเมินของตัวชี้วัดควรอ้างอิงเพื่อการพัฒนาสู่เป้าหมายตามแผนปฏิบัติงานของประเทศหรือสากล

การใช้ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นจำเป็นต้องปรับผลลัพธ์ตัวชี้วัดให้เป็นคะแนนเต็มร้อยหรือร้อยละ เพื่อความสะดวกในการหาค่าเฉลี่ยของคะแนนตัวชี้วัดรายมิติ

ตาราง 8 เกณฑ์จุดตัดตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่น

ตัวชี้วัด	เกณฑ์
ร้อยละที่เด็กควรได้รับนมแม่	โครงการตำบลมหัศจรรย์ 1,000 วัน Plus สูง 2,500 วัน ตำบลที่เข้ารับการประเมินต้องได้คะแนนแต่ละองค์ประกอบอยู่ในระดับดีเยี่ยม คือเท่ากับหรือมากกว่า 80 คะแนน จาก 100 คะแนน จึงจะได้รับรองเป็นตำบลมหัศจรรย์ 1,000 วัน Plus สูง 2,500 วัน ในส่วนตัวชี้วัดร้อยละของเด็กต่ำกว่า 6 เดือนที่กินนมแม่อย่างเดียวต้องมากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 50 ⁽⁵⁾ ตามคำแนะนำของ WHO ⁽⁶⁾
สัดส่วนครัวเรือนที่ได้รับอาหารจากพื้นที่เกษตรในชุมชนต่อครัวเรือนทั้งหมดในชุมชน	ในประเทศเวียดนามพบว่ามีครัวเรือนร้อยละ 62 มีส่วนร่วมในการผลิตอาหารรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ทั้งปลูกข้าว ปศุสัตว์ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และการปลูกผลไม้และผักในพื้นที่สะท้อนว่าครัวเรือนจำนวนมากผลิตอาหารที่สามารถบริโภคได้ภายในชุมชนอย่างได้เพียงพอ⁽⁷⁾ ในประเทศญี่ปุ่นพบว่าครัวเรือนที่ทำเกษตรร้อยละ 70 และครัวเรือนที่ไม่ได้ทำเกษตรร้อยละ 50 ได้รับอาหารจากผลผลิตในท้องถิ่น⁽⁸⁾ การศึกษาในตำบลห้วยลาน จังหวัดพะเยา พบว่ามีครัวเรือนร้อยละ 81 ประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยใช้น้ำฝนเป็นหลักและบริโภคข้าวที่ผลิตเองโดยไม่ต้องซื้อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการผลิตทางการเกษตรในท้องถิ่นเพื่อการบริโภคในครัวเรือน⁽⁹⁾
ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยต่อปี 2567 (มิลลิเมตร)	ภาคเหนือ 1,380 มม. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1,437 มม. ภาคกลาง 1,554 มม. ภาคใต้ 2,334 มม. ทั้งประเทศ 1,545 มม.⁽¹⁰⁾
จำนวนร้านค้าอาหารที่เหมาะสมต่อพื้นที่	แนวทางการวางแผนที่กำหนดให้มีร้านอาหารหรือร้านจำหน่ายอาหารประมาณ 1 แห่งต่อประชากร 500–1,000 คน เป็นเพียงค่าประมาณทั่วไปในการวางแผนเท่านั้น ทั้งนี้ อัตราส่วนที่เหมาะสมอาจแตกต่างกันไปตามมาตรฐานการวางผังเมืองของแต่ละพื้นที่และความต้องการของชุมชนในท้องถิ่น ตัวอย่างเช่น ในกรุงบราติสลาวา ประเทศสโลวาเกีย มีการจัดสรรแผงค้าประมาณ 1 แผงต่อประชากร 400–500 คน โดยแต่ละแผงมีพื้นที่จำหน่ายสินค้าอยู่ระหว่าง 2 ถึง 4 ตารางเมตร ⁽¹¹⁻¹³⁾

3.2.1 ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่ในเขตเทศบาล ภาคกลาง

ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่ในเขตเทศบาล ภาคกลาง ประกอบด้วย 7 มิติ รวม 25 ตัวชี้วัด ดังนี้

ตาราง 9 ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่ในเขตเทศบาล ภาคกลาง

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
1) การได้รับ สารอาหาร อย่างเพียงพอ และภาวะ โภชนาการ (4 ตัวชี้วัด)	UC 1.1	1.1.1 ความเพียงพอในการบริโภคอาหารของครัวเรือนตามกลุ่ม รายได้ ช่างวัย และพื้นที่ “ระดับความเพียงพอของอาหารประเภท ผักและผลไม้ที่บริโภคในครัวเรือน” - จำนวนครัวเรือนที่มีการบริโภคอาหารอย่างเพียงพอ (ไม่ขาดแคลน) (แนบข้อมูลรายได้ครัวเรือนจำแนกตาม ความเพียงพอ/ไม่เพียงพอ) - จำนวนครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่	โรงพยาบาลส่งเสริม สุขภาพตำบล (รพ.สต.)
	UC 1.2	1.2.1 อัตราส่วนประชากรที่มีเส้นรอบเอว ≥ 90 ซม. ในชาย และ ≥ 80 ซม. ในหญิง จำแนกตามเพศและกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรชายที่มีเส้นรอบเอว ≥ 90 ซม. - จำนวนประชากรหญิงที่มีเส้นรอบเอว ≥ 80 ซม. - จำนวนประชากรชายทั้งหมดในพื้นที่ (แนบข้อมูล เส้นรอบเอว จำแนกตามกลุ่มอายุ) - จำนวนประชากรหญิงทั้งหมดในพื้นที่ (แนบข้อมูล เส้นรอบเอว จำแนกตามกลุ่มอายุ) 1.2.2 จำนวนประชากรที่มีภาวะเริ่มอ้วนและโรคอ้วน จำแนก ตามเพศ กลุ่มอายุ รายได้ (พิจารณาจาก BMI) - จำนวนประชากรชายที่มี BMI ≥ 23 - จำนวนประชากรหญิงที่มี BMI ≥ 23 - จำนวนประชากรชายทั้งหมดในพื้นที่ (แนบข้อมูล BMI จำแนกตามกลุ่มอายุ) - จำนวนประชากรหญิงทั้งหมดในพื้นที่ (แนบข้อมูล BMI จำแนกตามกลุ่มอายุ) 1.2.3 อัตราส่วนประชากรที่มีภาวะเริ่มอ้วนและโรคอ้วน จำแนก ตามเพศและกลุ่มอายุ	โรงพยาบาลส่งเสริม สุขภาพตำบล (รพ.สต.) จำแนกตามช่วงอายุ ราย 5 ปี
	UC 1.3	1.3.1 สัดส่วนของประชากรที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ต่อจำนวน ประชากรทั้งหมดในพื้นที่ จำแนกตามเพศและกลุ่มอายุ จำนวนประชากรที่มีภาวะโรคเบาหวานชนิดที่ 2 (แนบข้อมูลประชากรที่มีภาวะโรคเบาหวานชนิดที่ 2 จำแนกตามเพศและกลุ่มอายุ)	โรงพยาบาลส่งเสริม สุขภาพตำบล (รพ.สต.)

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
	UC 1.4	1.4.1 การมีอาหารหลัก 9-16 กลุ่ม ที่พบในท้องถื่น (Household Dietary Diversity Score-HDDS) (จำแนกตามตลาดสดและซูเปอร์มาร์เก็ต) จำนวนอาหารหลัก 9-16 กลุ่มที่พบในท้องถื่น 1. ข้าวหรือธัญพืช 2. ผักอุดมด้วยวิตามิน เช่น พักทอง แครอท มันเทศ 3. พืชประเภทหัวอื่นๆ เช่น มันฝรั่ง มันสำปะหลัง 4. ผักใบเขียว (วิตามินเอ) 5. ผักอื่นๆ 6. ผลไม้อุดมวิตามิน เช่น มะม่วง มะละกอ 7. ผลไม้อื่นๆ รวมทั้งผลไม้ป่า 8. เนื้อสัตว์ (fresh meat) เช่น เนื้อหมู เนื้อไก่ เนื้อวัว เนื้อเป็ด 9. เครื่องในสัตว์ (organ meat) เช่น ตับ หัวใจ เลือด 10. ไข่ เช่น ไข่ไก่ ไข่เป็ด 11. ปลาและอาหารทะเล เช่น ปลาสด ปลาแห้ง 12. ถั่ว ถั่วเมล็ดแห้ง และเมล็ดพืช 13. นมและผลิตภัณฑ์จากนม 14. ของหวาน 15. น้ำมันและไขมัน 16. เครื่องเทศ เครื่องปรุงรส เครื่องดื่ม	อปท.
2) เสถียรภาพ ของระบบนิเวศ (6 ตัวชี้วัด)	UC 2.1	2.1.1 คุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน (ระบุชื่อการประเมิน หน่วยวัด และเกณฑ์การอ่านผล) (บันทึกตามชุดตรวจ เดือนละ 2 ครั้ง ก่อนและหลังใส่ EM)	ผู้นำชุมชน (เกษตรกร) สิ่งแวดล้อม (ภาค 6)
	UC 2.2	2.2.1 การเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิ (เฉลี่ย, ต่ำสุด, สูงสุด) ต่อเดือน และต่อปี อุณหภูมิรายเดือน (มกราคม-ธันวาคม)	งานสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบล
	UC 2.3	2.3.1 ร้อยละของพื้นที่เกษตร - ขนาดพื้นที่เกษตร (ตารางกิโลเมตร) - ขนาดพื้นที่ทั้งหมดของพื้นที่ (ตารางกิโลเมตร) 2.3.2 จำนวนและร้อยละครัวเรือนที่ทำเกษตรผสมผสาน (ปลูกผักสวนครัว) - จำนวนครัวเรือนที่ทำเกษตรผสมผสาน 2.3.3 จำนวนและร้อยละครัวเรือนที่ปลูกพืชไฮโดร/ปลูกผักแนวตั้ง - จำนวนครัวเรือนที่ปลูกพืชไฮโดร/ปลูกผักแนวตั้ง	อปท.
	UC 2.4	2.4.1 การมีนโยบาย ระเบียบข้อบังคับ และการสนับสนุนการอนุรักษ์พื้นที่เกษตรกรรม (แนบข้อมูลรายชื่อกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และนโยบายที่เกี่ยวข้อง)	อปท.
	UC 2.5	2.5.1 ระดับความเค็มสูงสุดของน้ำผิวดิน (ต่อปี) (ระบุหน่วยวัด)	อปท.
	UC 2.6	2.6.1 จำนวนพันธุ์พืชในพื้นที่ (พร้อมระบุรายชื่อพันธุ์พืช)	อปท.

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
3) ความสามารถในการซื้ออาหารและการมีอาหารในปริมาณที่เพียงพอ (4 ตัวชี้วัด)	UC 3.1	3.1.1 ร้อยละของครัวเรือนในพื้นที่/ในชุมชนที่ปลูกผักหรือผลไม้เพื่อขาย ต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่ จำนวนของครัวเรือนในพื้นที่/ในชุมชนที่ปลูกผักหรือผลไม้เพื่อขาย	อปท.
	UC 3.2	3.2.1 จำนวนร้านค้า จุดขาย หรือแหล่งพื้นที่สวนผลไม้ในชุมชน - จำนวนร้านค้า/จุดขายผลไม้ในชุมชน - จำนวนร้านค้า/จุดขายผักในชุมชน - จำนวนแหล่งพื้นที่สวนปลูกผักที่สามารถเข้าไปเก็บหรือซื้อผักได้ - จำนวนแหล่งพื้นที่สวนผลไม้ที่สามารถเข้าไปเก็บหรือซื้อผลไม้ได้	อปท.
	UC 3.3	3.3.1 จำนวนชุมชนที่มีแนวทางในการจัดการด้านอาหารเพื่อรับมือกับภาวะวิกฤต (อปท. มีงบประมาณและแผนการช่วยเหลือภัยพิบัติ)	อปท.
	UC 3.4	3.4.1 จำนวนร้านอาหารฟาสต์ฟู้ดที่อยู่ในพื้นที่และรัศมีไม่เกิน 5 กิโลเมตร	อปท.
4) ความอยู่ดีมีสุขทางสังคมและวัฒนธรรม (4 ตัวชี้วัด)	UC 4.1	4.1.1 จำนวนโรงเรียนที่มีรายวิชาหรือกิจกรรมนอกหลักสูตรที่เกี่ยวกับการเกษตร (ต่อปี) จำนวนโรงเรียนในพื้นที่ทั้งหมด	อปท.
	UC 4.2	4.2.1 การสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวนโครงการอาหารในโรงเรียนที่ อปท. สนับสนุน	
	UC 4.3	4.3.1 จำนวนเมนูอาหารพื้นบ้านที่มีอยู่ในพื้นที่	
	UC 4.4	4.4.1 จำนวนโครงการส่งเสริมอนุรักษ์อาหารพื้นบ้าน	
5) ความยืดหยุ่นหรือการฟื้นคืน (3 ตัวชี้วัด)	UC 5.1	5.1.1 ขนาดพื้นที่การเกษตรที่ผลิตพืชเพื่อเป็นอาหาร (ตารางกิโลเมตร) ต่อพื้นที่ชุมชนทั้งหมด (ตารางกิโลเมตร) ขนาดพื้นที่การเกษตรที่ผลิตพืชเพื่อเป็นอาหาร (ตารางกิโลเมตร)	อปท.
	UC 5.2	5.2.1 จำนวนคลังสินค้าอาหาร ตลาดขายส่ง หรือแหล่งจัดเก็บผลผลิตในพื้นที่ (แห่งต่อตารางกิโลเมตร)	อปท.

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
	UC 5.3	5.3.1 จำนวนหน่วยงาน/โครงการที่ดำเนินการเกี่ยวกับการแจกจ่ายอาหารให้ผู้ที่ขาดแคลนในภาวะวิกฤต เช่น โครงการปันอím โครงการครัวปันอím โครงการรักษาอาหารของมูลนิธิ Scholars of Sustenance หน่วยงานและโครงการของรัฐ (ภัยพิบัติทางธรรมชาติและโรคติดต่อ) • จำนวนหน่วยงาน (แนบข้อมูลชื่อหน่วยงานที่รับผิดชอบ) • จำนวนโครงการ (แนบข้อมูลโครงการ)	อปท.
6) ความปลอดภัยทางอาหาร (2 ตัวชี้วัด)	UC 6.1	6.1.1 ร้อยละของร้านอาหารที่ได้รับการตรวจสอบความปลอดภัยในท้องถิ่น (SAN และ SAN Plus) ที่มีอาหารที่เสี่ยงปนเปื้อนฟอร์มาลิน (Formalin) • จำนวนร้านอาหารที่ได้รับการตรวจสอบความปลอดภัยในท้องถิ่น (SAN และ SAN Plus) ที่มีอาหารที่เสี่ยงปนเปื้อนฟอร์มาลิน (Formalin) • จำนวนร้านอาหารทั้งหมดในพื้นที่ 6.1.2 ร้อยละของร้านอาหารที่ได้รับการตรวจสอบความปลอดภัยในท้องถิ่น (SAN และ SAN Plus) ที่มีอาหารที่เสี่ยงปนเปื้อนสารฟอกขาว (Bleach) • จำนวนร้านอาหารที่ได้รับการตรวจสอบความปลอดภัยในท้องถิ่น (SAN และ SAN Plus) ที่มีอาหารที่เสี่ยงปนเปื้อนสารฟอกขาว (Bleach) 6.1.3 ร้อยละของร้านอาหารที่ได้รับการตรวจสอบความปลอดภัยในท้องถิ่น (SAN และ SAN Plus) ที่ผ่านการตรวจความสะอาดมือและภาชนะ • จำนวนร้านอาหารที่ได้รับการตรวจสอบความปลอดภัยในท้องถิ่น (SAN และ SAN Plus) ที่ผ่านการตรวจความสะอาดมือและภาชนะ	อปท.

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
	UC 6.2	6.2.1 จำนวนร้านอาหารที่ผ่านเกณฑ์ในโครงการอาหารสะอาด รสชาติอร่อย (SAN และ SAN Plus) และโครงการ “ร้านอาหารไทยปลอดภัย สุขภาพดี” (SAN และ SAN Plus) 6.2.2 ร้อยละของร้านอาหารที่ผ่านเกณฑ์ในโครงการอาหารสะอาด รสชาติอร่อย (SAN และ SAN Plus) และโครงการ “ร้านอาหารไทยปลอดภัย สุขภาพดี” (SAN และ SAN Plus) 6.2.3 จำนวนสถานประกอบการอาหาร (เช่น ผู้ผลิตอาหาร สถานที่สะสมอาหาร) ที่ได้จดทะเบียนอาหารหรือมีใบอนุญาตการขายอาหาร 6.2.4 ร้อยละของสถานประกอบการอาหาร (เช่น ผู้ผลิตอาหาร สถานที่สะสมอาหาร) ที่ได้จดทะเบียนอาหารหรือมีใบอนุญาตการขายอาหาร	อปท.
7) การลด ของเสียและ การสูญเสีย (2 ตัวชี้วัด)	UC 7.1	7.1.1 ร้อยละของครัวเรือนที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริมให้ครัวเรือนแยกขยะอาหาร • จำนวนครัวเรือนที่ขอใช้ถังขยะเปียกรักษ์โลก • ร้อยละครัวเรือนที่ขอใช้ถังขยะเปียกรักษ์โลก	อปท.
	UC 7.2	7.2.1 การมีนโยบายหรือกลยุทธ์ในระดับท้องถิ่น/ประเทศที่เหมาะสมในทางปฏิบัติของ • นโยบายหรือกลยุทธ์การป้องกันการสูญเสียอาหารและขยะอาหาร • นโยบายหรือกลยุทธ์การลดลงของการสูญเสียอาหารและขยะอาหาร • นโยบายหรือกลยุทธ์การรีไซเคิล	อปท.

3.2.2 ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่นอกเขตเทศบาล ภาคกลาง

ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่นอกเขตเทศบาล ภาคกลาง ประกอบด้วย 7 มิติ รวม 28 ตัวชี้วัด ดังนี้

ตาราง 10 ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่นอกเขตเทศบาล ภาคกลาง

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
1) การได้รับ สารอาหารอย่าง เพียงพอและ ภาวะโภชนาการ (จำนวน 6 ตัวชี้วัด)	RC 1.1	1.1.1 ปริมาณผักเฉลี่ยที่ประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปบริโภค/ คน/วัน (ทัพพี) 1.1.2 ปริมาณผลไม้เฉลี่ยที่ประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปบริโภค/ คน/วัน (ทัพพี) *หมายเหตุ ปริมาณที่ควรบริโภคต่อวัน 4-6 ทัพพี	อสม. ประสาน อบต. เก็บจากการสุ่มประชากร อายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 400 คน
	RC 1.2	1.2.1 อัตราส่วนประชากรที่มีเส้นรอบเอว ≥ 90 ซม. ในชาย และ ≥ 80 ซม. ในหญิง จำแนกตามเพศ กลุ่มอายุ และ รายได้ * เก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากการสุ่มประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 400 คน เหมือนข้อ RC1.1 - จำนวนประชากรชายที่มีเส้นรอบเอว ≥ 90 ซม. จำแนก ตามกลุ่มอายุ และรายได้ - จำนวนประชากรหญิงที่มีเส้นรอบเอว ≥ 80 ซม. จำแนก ตามกลุ่มอายุ และรายได้ - จำนวนประชากรทั้งหมดในพื้นที่ จำแนกตามกลุ่มอายุ รายได้ 1.2.2 อัตราส่วนประชากรที่มีภาวะเริ่มอ้วนและโรคอ้วน จำแนก ตามเพศและกลุ่มอายุ (BMI) 1.2.3 จำนวนประชากรที่มีภาวะเริ่มอ้วนและโรคอ้วน จำแนก ตามเพศและกลุ่มอายุ (BMI)	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบล (รพ.สต.) และเก็บ กลุ่มตัวอย่างเพิ่มอีก 400 คน จำแนกตามเพศ อายุ รายได้ จากประชากรใน พื้นที่
	RC 1.3	1.3.1 สัดส่วนของประชากรที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ต่อจำนวนประชากรทั้งหมดในพื้นที่ จำแนกตามกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 จำแนก ตามเพศและกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรทั้งหมดในพื้นที่	รพ.สต.

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
	RC 1.4	1.4.1 จำนวนและร้อยละของเด็กที่มีลักษณะแคระแกร็น (stunting) จำแนกตามเพศและช่วงอายุ - จำนวนเด็กที่มีลักษณะแคระแกร็น (stunting) จำแนกตามเพศและช่วงอายุ 1.4.2 จำนวนและร้อยละของเด็กที่มีลักษณะแคระแกร็นหรือผอมอย่างรุนแรง (stunting and wasting) จำแนกตามเพศและช่วงอายุ - จำนวนเด็กที่มีลักษณะแคระแกร็นหรือผอมอย่างรุนแรง (stunting and wasting) จำแนกตามเพศและช่วงอายุ - จำนวนเด็กทั้งหมดในพื้นที่	ข้อมูลจาก รพ.สต. (เด็กก่อนวัยเรียนใช้ข้อมูลจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก) และโรงเรียน (อายุ 4-17 ปี) ใช้ข้อมูลที่เก็บตามปีการศึกษาล่าสุด รวมเป็น 2 ชุด
	RC 1.5	1.5.1 ร้อยละของทารกอายุต่ำกว่า 6 เดือนที่กินนมแม่อย่างเดียว จำแนกตามกลุ่มรายได้ - จำนวนเด็กทารกอายุต่ำกว่า 6 เดือนที่กินนมแม่อย่างเดียว จำแนกตามกลุ่มรายได้ - จำนวนเด็กทารกอายุต่ำกว่า 6 เดือนทั้งหมดในพื้นที่	รพ.สต. เก็บข้อมูลเพิ่มจากเด็กอายุ 6-18 เดือน
	RC 1.6	1.6.1 การมีอาหารหลัก 9-16 กลุ่มที่พบในท้องถื่น (Household Dietary Diversity Score - HDDS) (จำแนกตามตลาดและรถกับข้าว (รถฟุ่มพวง)) 1. ข้าวหรือธัญพืช 2. ผักอุดมด้วยวิตามิน เช่น ฟักทอง แครอท มันเทศ 3. พืชประเภทหัวอื่นๆ เช่น มันฝรั่ง มันสำปะหลัง 4. ผักใบเขียว (วิตามินเอ) 5. ผักอื่นๆ 6. ผลไม้อุดมด้วยวิตามิน เช่น มะม่วง มะละกอ 7. ผลไม้อื่นๆ รวมทั้งผลไม้ป่า 8. เนื้อสัตว์ (fresh meat) เช่น เนื้อหมู เนื้อไก่ เนื้อวัว เนื้อเป็ด 9. เครื่องในสัตว์ (organ meat) เช่น ตับ หัวใจ เลือด 10. ไข่ เช่น ไข่ไก่ ไข่เป็ด 11. ปลาและอาหารทะเล เช่น ปลาสด ปลาแห้ง 12. ถั่ว ถั่วเมล็ดแห้ง และเมล็ดพืช 13. นม และผลิตภัณฑ์จากนม 14. ของหวาน 15. น้ำมันและไขมัน 16. เครื่องเทศ เครื่องปรุงรส เครื่องดื่ม	อบต.
2) เสถียรภาพของระบบนิเวศ (5 ตัวชี้วัด)	RC 2.1	2.1.1 คุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน (ตามมาตรฐานของกองปฏิบัติการกรมอนามัย) 2.1.2 คุณสมบัติดินที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแต่ละชนิด (ค่า pH ในดิน)	อบต. (ประสานกับกรมพัฒนาที่ดินเกษตรเรื่องคุณภาพดิน)

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
	RC 2.2	2.2.1 ขนาดของพื้นที่เกษตรทั้งหมด (ไร่) 2.2.2 ขนาดพื้นที่ชุมชนทั้งหมด (ไร่) 2.2.3 ขนาดของพื้นที่เกษตรอินทรีย์/เกษตรปลอดภัย/(ไร่) 2.2.4 ร้อยละของพื้นที่เกษตรอินทรีย์/เกษตรปลอดภัย/พื้นที่ทั้งหมดในชุมชน 2.2.5 สัดส่วนพื้นที่เกษตรอินทรีย์/เกษตรปลอดภัยต่อ พื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมดในชุมชน	อบต. ประสานข้อมูล
	RC 2.3	2.3.1 การมีนโยบาย แผนปฏิบัติการ แรงจูงใจ และการริเริ่ม เชิงปฏิบัติเพื่อส่งเสริมระบบอาหารที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ต่อปี เช่น โครงการส่งเสริมการลดการเผา, โครงการใช้น้ำหมัก เพื่อย่อยสลายฟาง, โครงการลดการใช้สารเคมีในการเกษตร	อบต.
	RC 2.4	2.4.1 จำนวนแปลงเกษตรกรรมที่มีชาวต่างชาติดำเนินการ (ใช้สารเคมี)	อบต.
	RC 2.5	2.5.1 การมีนโยบาย ระเบียบข้อบังคับ และการสนับสนุน การอนุรักษ์พื้นที่เกษตรกรรม (พ.ร.บ. ผังเมือง เช่น นโยบาย พื้นที่สีเขียว)	อบต.
3) ความ สามารถในการ ซื้ออาหารและ การมีอาหาร ในปริมาณที่ เพียงพอ (3 ตัวชี้วัด)	RC 3.1	3.1.1 ร้อยละของครัวเรือนในพื้นที่/ในชุมชนที่ปลูกผักหรือ ผลไม้เพื่อบริโภคเอง ต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่ - จำนวนครัวเรือนในพื้นที่/ในชุมชนที่ปลูกผักเพื่อบริโภค เอง - จำนวนครัวเรือนในพื้นที่/ในชุมชนที่ปลูกผลไม้เพื่อบริโภค เอง 3.1.2 ร้อยละของครัวเรือนในพื้นที่/ในชุมชนที่ปลูกผักหรือ ผลไม้เพื่อขายต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่ - จำนวนครัวเรือนในพื้นที่/ในชุมชนที่ปลูกผักเพื่อขายเอง - จำนวนครัวเรือนในพื้นที่/ในชุมชนที่ปลูกผลไม้เพื่อ ขายเอง - จำนวนครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่	อบต. ประสาน อสม. เก็บข้อมูล
	RC 3.2	3.2.1 จำนวนร้านค้า จุดขาย หรือแหล่งพื้นที่สวนผลไม้ ในชุมชน 3.2.2 จำนวนร้านค้า จุดขาย หรือแหล่งพื้นที่สวนผักที่ตั้งอยู่ ในชุมชน	อบต.

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
	RC 3.3	3.3.1 ร้อยละของครัวเรือนที่ประสบภาวะวิกฤตที่ได้รับ ความช่วยเหลือด้านอาหาร - จำนวนครัวเรือนที่ประสบภาวะวิกฤตที่ได้รับความช่วยเหลือด้านอาหาร - จำนวนครัวเรือนที่ประสบภาวะวิกฤตทั้งหมด 3.3.2 จำนวนชุมชนที่มีแนวทางในการจัดการด้านอาหาร เพื่อรับมือกับภาวะวิกฤต	อบต.
4) ความอยู่ดี มีสุขทางสังคม และวัฒนธรรม (4 ตัวชี้วัด)	RC 4.1	4.1.1 จำนวนโรงเรียนในพื้นที่ที่มีรายวิชาหรือกิจกรรม นอกหลักสูตรที่เกี่ยวกับการเกษตร (ต่อปี) 4.1.2 จำนวนการอบรมทางการเกษตรนอกหลักสูตรการศึกษา ต่อปี โดยมีเกษตรกร ราษฎรชาวบ้าน เจ้าหน้าที่หน่วยงาน ภาครัฐ ตัวแทนภาคประชาสังคมที่ทำงานด้านเกษตรเป็นวิทยากร หลัก หรือมูลนิธิ ช่อง Youtube ที่ผลิตเนื้อหาด้านการเกษตร เป็นต้น 4.1.3 จำนวนโรงเรียนที่มีรายวิชาหรือกิจกรรมนอกหลักสูตร ที่เกี่ยวกับอาหาร คุณค่าทางโภชนาการ พฤติกรรมการบริโภค อาหารปลอดภัย (ต่อปี)	อบต. และโรงเรียน
	RC 4.2	4.2.1 จำนวนเกษตรกรและผู้บริโภคมีระดับสารกำจัดศัตรูพืช ตกค้างในเลือด (จากการคัดกรองแบบเบื้องต้นด้วยชุดทดสอบ reactive paper)	รพ.สต. (สุ่มเก็บข้อมูล)
	RC 4.3	4.3.1 จำนวนนโยบายที่เกี่ยวกับการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน ที่เอื้อหนุนให้เกิดการรวมกลุ่มกันผลิตอาหาร	อบต.
	RC 4.4	4.4.1 การสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ในโครงการอาหารกลางวันโรงเรียน/อาหารเสริม	อบต.
5) ความยืดหยุ่น หรือการฟื้นคืน (4 ตัวชี้วัด)	RC 5.1	5.1.1 ขนาดพื้นที่การเกษตรที่ผลิตพืชเพื่อเป็นอาหารต่อพื้นที่ ชุมชนทั้งหมด ขนาดพื้นที่การเกษตรที่ผลิตพืชเพื่อเป็นอาหารในพื้นที่ ทั้งหมด (ไร่) พื้นที่ชุมชนทั้งหมด (ไร่)	อบต. ประสานเกษตรอำเภอ
	RC 5.2	5.2.1 จำนวนคลังสินค้า (คลังข้าวเอกชน) หรือแหล่งจัดเก็บ ผลผลิตในพื้นที่ 5.2.2 ปริมาณที่สามารถกักเก็บผลผลิตหรือสินค้าของ คลังสินค้าอาหารในพื้นที่ (ตัน)	อบต. (กองคลัง)

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
6) ความ ปลอดภัย ทางอาหาร (3 ตัวชี้วัด)	RC 5.3	5.3.1 จำนวนโครงการที่ดำเนินการเกี่ยวกับการแจกจ่ายอาหาร ให้ผู้ขาดแคลนในภาวะวิกฤต (ระบุชื่อโครงการ พร้อมแนบ รายละเอียดโดยสังเขป)	อบต.
	RC 5.4	5.4.1 การมีแผนฉุกเฉิน แนวทางปฏิบัติและข้อเสนอแนะใน การปรับปรุงให้แผนเหมาะสมกับบริบทพื้นที่หรือประเทศ	อบต.
	RC 6.1	6.1.1 ร้อยละของปศุสัตว์ที่ได้มาตรฐานด้านการผลิตและ ความปลอดภัยอาหาร • จำนวนของปศุสัตว์ที่ได้มาตรฐานด้านการผลิตและ ความปลอดภัยอาหารในพื้นที่ (แห่ง) • จำนวนของปศุสัตว์ทั้งหมดในพื้นที่ (แห่ง)	อบต.
	RC 6.2	6.2.1 ร้อยละของสินค้าอาหารเสี่ยงปนเปื้อนที่ได้รับการ ตรวจสอบความปลอดภัยในท้องถิ่น จำแนกเป็นสารเคมีตกค้าง ในพืชและการปนเปื้อนยาปฏิชีวนะในเนื้อสัตว์ • จำนวนสินค้าอาหารประเภทพืชที่มีสารเคมีตกค้างใน พื้นที่ • จำนวนสินค้าอาหารประเภทพืชที่ได้รับการตรวจสอบ ความปลอดภัยทั้งหมด • จำนวนสินค้าอาหารประเภทเนื้อสัตว์ที่ปนเปื้อนยาปฏิชีวนะ ในพื้นที่ • จำนวนสินค้าอาหารประเภทพืชที่ได้รับการตรวจสอบ ความปลอดภัยทั้งหมด	รพ.สต. ตรวจจรรยาจำหน่าย อาหาร และแจ้ง อบต.
	RC 6.3	6.3.1 จำนวนร้านอาหารที่ผ่านเกณฑ์ในโครงการอาหารสะอาด รสชาติอร่อย” (Clean Food Good Taste) และโครงการ “ร้านอาหารไทยปลอดภัย สุขภาพดี” (Clean Food Good Taste Plus) 6.3.2 ร้อยละของร้านอาหารที่ผ่านเกณฑ์ในโครงการอาหาร สะอาด รสชาติอร่อย” (Clean Food Good Taste) และ โครงการ “ร้านอาหารไทยปลอดภัย สุขภาพดี” (Clean Food Good Taste Plus)	รพ.สต. ขอข้อมูลจากอำเภอ และขอข้อมูลร้านอาหาร ทั้งหมดจาก อบต.

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
		- จำนวนร้านอาหารที่ผ่านเกณฑ์ในโครงการอาหารสะอาด รสชาติอร่อย (Clean Food Good Taste) และโครงการ “ร้านอาหารไทยปลอดภัย สุขภาพดี” (Clean Food Good Taste Plus) - จำนวนร้านอาหารทั้งหมดในพื้นที่ 6.3.3 จำนวนสถานประกอบการอาหาร (เช่น ผู้ผลิตอาหาร สถานที่ที่สะสมอาหาร) ที่ได้จดทะเบียนอาหารหรือมีใบอนุญาตการขายอาหาร 6.3.4 ร้อยละของสถานประกอบการอาหาร (เช่น ผู้ผลิตอาหาร สถานที่ที่สะสมอาหาร) ที่ได้จดทะเบียนอาหารหรือมีใบอนุญาตการขายอาหาร - จำนวนสถานประกอบการอาหาร (เช่น ผู้ผลิตอาหาร สถานที่ที่สะสมอาหาร) ที่ได้จดทะเบียนอาหารหรือมีใบอนุญาตการขายอาหาร - จำนวนสถานประกอบการอาหารทั้งหมดในพื้นที่	
7) การลด ของเสียและ การสูญเสีย (3 ตัวชี้วัด)	RC 7.1	7.1.1 ปริมาณขยะอาหารจากโรงเรียนใน 30 วันที่เปิดเรียน (ถึง) พร้อมแจ้งขนาดลิตรถึง 7.1.2 ปริมาณขยะอาหารจากครัวเรือน จำนวน 80 ครัวเรือน หมู่ละ 10 ครัวเรือน (เก็บข้อมูล 7 วัน) พร้อมระบุจำนวนสมาชิกครัวเรือน และใช้ประโยชน์ขยะอาหารอย่างไร	อบต.
	RC 7.2	7.2.1 จำนวนครัวเรือนที่ใช้ถังขยะเปียกลดโลกร้อน	อบต.
	RC 7.3	7.3.1 การมีนโยบายหรือกลยุทธ์ในระดับท้องถิ่น/ประเทศ ที่เหมาะสมในทางปฏิบัติของ - การป้องกันการสูญเสียขยะอาหาร - การลดลงของการสูญเสียอาหารและขยะอาหาร - การรีไซเคิลขยะอาหาร (ถังขยะเปียกลดโลกร้อน)	อบต.

3.2.3 ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่ในเขตเทศบาล ภาคเหนือ

ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่ในเขตเทศบาล ภาคเหนือ ประกอบด้วย 7 มิติ รวม 32 ตัวชี้วัด ดังนี้

ตาราง 11 ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่ในเขตเทศบาล ภาคเหนือ

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
1) การได้รับ สารอาหารอย่าง เพียงพอและ ภาวะโภชนาการ (5 ตัวชี้วัด)	UN 1.1	1.1.1 อัตราส่วนประชากรที่มีเส้นรอบเอว ≥ 90 ซม. ในชาย และ ≥ 80 ซม. ในหญิง จำแนกตามกลุ่มอายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไปและเพศ - จำนวนประชากรชายที่มีเส้นรอบเอว ≥ 90 ซม. จำแนกตามกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรชายทั้งหมดในพื้นที่ จำแนกตามกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรหญิงที่มีเส้นรอบเอว ≥ 80 ซม. จำแนกตามกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรหญิงทั้งหมดในพื้นที่ จำแนกตามกลุ่มอายุ 1.1.2 อัตราส่วนประชากรที่มีภาวะเริ่มอ้วนและโรคอ้วน จำแนกตามกลุ่มอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปและเพศ 1.1.3 จำนวนประชากรที่มีภาวะเริ่มอ้วนและโรคอ้วน จำแนกตามกลุ่มอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปและเพศ - จำนวนประชากรชายอายุ 15 ปีขึ้นไปที่มีภาวะเริ่มอ้วนและโรคอ้วน จำแนกตามกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรหญิงอายุ 15 ปีขึ้นไปที่มีภาวะเริ่มอ้วนและโรคอ้วน จำแนกตามกลุ่มอายุ	รพ.สต.
	UN 1.2	1.2.1 สัดส่วนของประชากรที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ต่อจำนวนประชากรทั้งหมดในพื้นที่ จำแนกตามกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรชายที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 จำแนกตามกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรชายทั้งหมดในพื้นที่ จำแนกตามกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรหญิงที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 จำแนกตามกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรหญิงทั้งหมดในพื้นที่ จำแนกตามกลุ่มอายุ	รพ.สต.

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
	UN 1.3	1.3.1 จำนวนและร้อยละของเด็กอายุ 6 - 14 ปีที่มีลักษณะแคระแกร็น (stunting) • จำนวนเด็กชายอายุ 6 - 14 ปีที่มีลักษณะแคระแกร็น (stunting) • จำนวนเด็กชายทั้งหมดในพื้นที่ • จำนวนเด็กหญิงอายุ 6 - 14 ปีที่มีลักษณะแคระแกร็น (stunting) • จำนวนเด็กหญิงทั้งหมดในพื้นที่ 1.3.2 จำนวนและร้อยละของเด็กอายุ 6 - 14 ปีที่มีลักษณะแคระแกร็นหรือผอมอย่างรุนแรง (stunting and wasting) • จำนวนเด็กชายอายุ 6 - 14 ปี ที่มีลักษณะแคระแกร็นหรือผอมอย่างรุนแรง (stunting and wasting) • จำนวนเด็กชายทั้งหมดในพื้นที่ • จำนวนเด็กหญิงอายุ 6 - 14 ปี ที่มีลักษณะแคระแกร็นหรือผอมอย่างรุนแรง (stunting and wasting) • จำนวนเด็กหญิงทั้งหมดในพื้นที่ หมายเหตุ: ระบุชื่อโรงเรียนในพื้นที่ที่เก็บข้อมูล และระบุว่าเป็นเฉพาะเด็กที่เรียนอยู่ในตำบล	โรงเรียน/รพ.สต.
	UN 1.4	1.4.1 ร้อยละของทารกอายุต่ำกว่า 6 เดือนที่กินนมแม่อย่างเดียว • จำนวนเด็กทารกอายุต่ำกว่า 6 เดือนที่กินนมแม่อย่างเดียว • จำนวนเด็กทารกอายุต่ำกว่า 6 เดือนทั้งหมดในพื้นที่ 1.4.2 ร้อยละของเด็กอายุ 12-15 เดือน (1 ปี) และ 20-23 เดือน (2 ปี) ที่กินนมแม่ ณ วันที่มาฉีดวัคซีนในรอบปี 2567 • จำนวนเด็กอายุ 12-15 เดือน (1 ปี) และ 20-23 เดือน (2 ปี) ที่กินนมแม่ ณ วันที่มาฉีดวัคซีนในรอบปี 2567 จำแนกตามเพศ • จำนวนเด็กอายุ 12-15 เดือน (1 ปี) และ 20-23 เดือน (2 ปี) ทั้งหมดในพื้นที่	รพ.สต.

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
	UN 1.5	1.5.1 การมีอาหารหลัก 9-16 กลุ่ม ที่พบในท้องถื่น (Household Dietary Diversity Score-HDDS) (จำแนกตามตลาดสดและซูเปอร์มาร์เก็ต) 1. ข้าวหรือธัญพืช 2. ผักอุดมด้วยวิตามิน เช่น ฟักทอง แครอท มันเทศ 3. พืชประเภทหัวอื่นๆ เช่น มันฝรั่ง มันสำปะหลัง 4. ผักใบเขียว (วิตามินเอ) 5. ผักอื่นๆ 6. ผลไม้อุดมวิตามิน เช่น มะม่วง มะละกอ 7. ผลไม้อื่นๆ รวมทั้งผลไม้ป่า 8. เนื้อสัตว์ (fresh meat) เช่น เนื้อหมู เนื้อไก่ เนื้อวัว เนื้อเป็ด 9. เครื่องในสัตว์ (organ meat) เช่น ตับ หัวใจ เลือด 10. ไข่ เช่น ไข่ไก่ ไข่เป็ด 11. ปลาและอาหารทะเล เช่น ปลาสด ปลาแห้ง 12. ถั่ว ถั่วเมล็ดแห้ง และเมล็ดพืช 13. นมและผลิตภัณฑ์จากนม 14. ของหวาน 15. น้ำมันและไขมัน 16. เครื่องเทศ เครื่องปรุงรส เครื่องดื่ม	กองสาธารณสุข เทศบาลตำบล
2) เสถียรภาพ ของระบบนิเวศ (7 ตัวชี้วัด)	UN 2.1	2.1.1 ร้อยละของพื้นที่ป่าธรรมชาติ (ไม่รวมป่าปลูก สวนยางพารา สวนป่าไม้เศรษฐกิจ) ต่อพื้นที่ในชุมชน • ขนาดพื้นที่ป่าธรรมชาติ (ไร่) • ขนาดพื้นที่ทั้งหมดในชุมชน (ไร่) 2.1.2 ขนาดพื้นที่ป่าชุมชน (ไร่ต่อปี) 2.1.3 คุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน เช่น คลองประปา หนองน้ำ ธรรมชาติ พร้อมแนบที่มาของข้อมูล 2.1.4 คุณสมบัติดินที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแต่ละชนิด 2.1.5 คุณภาพอากาศ (วัดมลพิษทางอากาศ ค่าฝุ่น PM 2.5 ใช้ข้อมูลจากแอปพลิเคชัน ช่วงธันวาคม 2567 - เมษายน 2568) 2.1.6 ความหลากหลายทางชีวภาพ (เช่น การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของพรรณพืชและสัตว์)	กองสาธารณสุข ประสานงานเกษตร เทศบาลตำบล ข้อ 2.1.4. งานเกษตร สำนักปลัด ประสานหมอดินหมู่บ้าน ข้อ 2.1.5, 2.1.6 กองสาธารณสุข ข้อ 2.1.7 กองสาธารณสุข ประสานอุทยานแห่งชาติ
	UN 2.2	2.2.1 ระดับน้ำในแม่น้ำลาว ตามช่วงฝักระวัง (ลูกบาศก์เมตร/เมตร) 2.2.2 การเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิเฉลี่ยรายเดือน ซึ่งส่งผลต่อการเติบโตของพืช (องศาเซลเซียส)	กองงานเกษตร เทศบาลตำบล
	UN 2.3	2.3.1 จำนวนจุดเผา (hotspot) ในตำบลรายเดือนมกราคม-เมษายน 2568 2.3.2 จำนวนการใช้พลังงานสะอาดในภาคการเกษตร เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานจากลม เครื่องสูบน้ำเพื่อการเกษตร พลังงานแสงอาทิตย์	ข้อ 2.3.1 กำนัน ข้อ 2.3.2 เทศบาลตำบล

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
	UN 2.4	2.4.1 จำนวนครัวเรือนที่ทำเกษตรอินทรีย์ - จำนวนครัวเรือนที่ทำเกษตรอินทรีย์ - จำนวนครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่ 2.4.2 ร้อยละครัวเรือนที่ทำเกษตรอินทรีย์ 2.4.3 ขนาดพื้นที่เกษตรผสมผสาน (โคกหนองนาโมเดล) (ไร่) - ขนาดพื้นที่เกษตรผสมผสาน (โคกหนองนาโมเดล) (ไร่) - ขนาดพื้นที่ชุมชนทั้งหมด (ไร่) 2.4.4 ร้อยละพื้นที่เกษตรผสมผสาน (โคกหนองนาโมเดล) (ไร่)	เทศบาลตำบล ประสานแต่ละหมู่บ้าน
	UN 2.5	2.5.1 การมีกฎระเบียบและนโยบายที่สนับสนุนความหลากหลายทางชีวภาพ สภาพดิน น้ำ ระบบนิเวศ และการทำพื้นที่เกษตรอย่างยั่งยืนต่อไป เช่น โครงการตลาดผักปลอดสาร 2.5.2 การมีกติกาการปฏิบัติของชุมชนที่สนับสนุนความหลากหลายทางชีวภาพ สภาพดิน น้ำ ระบบนิเวศ และการทำพื้นที่เกษตรอย่างยั่งยืนต่อไป 2.5.3 การมีโครงการส่งเสริมและให้ความรู้และติดตามประเมินผลกฎระเบียบและนโยบายส่งเสริมการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมต่อไป	เทศบาลตำบล
	UN 2.6	2.6.1 การมีนโยบาย แผนปฏิบัติการ แรงจูงใจ และการริเริ่มเชิงปฏิบัติเพื่อส่งเสริมระบบอาหารที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมต่อไป (แบบซื้อและรายละเอียดการดำเนินงานโครงการ)	เทศบาลตำบล
	UN 2.7	2.7.1 การมีนโยบาย ระเบียบข้อบังคับ และการสนับสนุนการอนุรักษ์พื้นที่เกษตรกรรม เช่น ห้ามเผา 2.7.2 การใช้พื้นที่เปิด ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ทั้งในเขตชนบทและในเมือง ที่สามารถนำมาใช้ให้เกิดผลลัพธ์ในทางปฏิบัติต่อไป เช่น พื้นที่หนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (นสล.) ที่เลี้ยงสัตว์หรือทำเกษตร	เทศบาลตำบล

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
3) ความสามารถในการซื้ออาหารและการมีอาหารในปริมาณที่เพียงพอ (5 ตัวชี้วัด)	UN 3.1	3.1.1 ร้อยละของครัวเรือนในพื้นที่/ในชุมชนที่ปลูกผักหรือผลไม้<u>เพื่อบริโภคเอง</u> ต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่ - จำนวนครัวเรือนในพื้นที่/ในชุมชนที่ปลูกผักหรือผลไม้<u>เพื่อบริโภคเอง</u> - จำนวนครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่ 3.1.2 ร้อยละของครัวเรือนในพื้นที่/ในชุมชนที่ปลูกผักหรือผลไม้<u>เพื่อขาย</u> ต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่ - จำนวนครัวเรือนในพื้นที่/ในชุมชนที่ปลูกผักหรือผลไม้<u>เพื่อขาย</u> - จำนวนครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่	เทศบาลตำบล
	UN 3.2	3.2.1 การมีพื้นที่เพื่อการเกษตรสำหรับผลิตอาหารในเขตเมือง/ชุมชนเพื่อให้คนในชุมชนได้ใช้ประโยชน์ เช่น พื้นที่ นสล. 3.2.2 จำนวนชุมชนที่จัดสรรพื้นที่เพื่อการเกษตรสำหรับผลิตอาหารเอง 3.2.3 สัดส่วนครัวเรือนที่ได้รับประโยชน์จากพื้นที่การเกษตรสำหรับการผลิตอาหารในเขตเมือง/ชุมชน - จำนวนครัวเรือนที่ได้รับประโยชน์จากพื้นที่การเกษตรสำหรับการผลิตอาหารในเขตเมือง/ชุมชน - จำนวนครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่	เทศบาลตำบล
	UN 3.3	3.3.1 จำนวนจุดขาย หรือแหล่งพื้นที่<u>สวนผลไม้</u>ในชุมชน 3.3.2 จำนวนจุดขาย หรือแหล่งพื้นที่<u>สวนผัก</u>ที่ตั้งอยู่ในชุมชน	กองสาธารณสุข เทศบาลตำบล
	UN 3.4	3.4.2 สัดส่วนประชากรที่อยู่ใต้เส้นความยากจนด้านอาหาร (food poverty line) สะท้อนจากจำนวนครัวเรือนที่ตกเกณฑ์ในตำบลตาม จปฐ. พร้อมระบุข้อมูล	กองสาธารณสุข เทศบาลตำบล
	UN 3.5	3.5.1 ร้อยละของผู้ประสบภาวะวิกฤต เช่น โควิด ที่ได้รับความช่วยเหลือด้านอาหาร - จำนวนผู้ประสบภาวะวิกฤตที่ได้รับความช่วยเหลือ - จำนวนผู้ประสบภัยทั้งหมดในพื้นที่ 3.5.2 จำนวนชุมชนที่มีแนวทางในการจัดการด้านอาหารเพื่อรับมือกับภาวะวิกฤต	กองสาธารณสุข เทศบาลตำบล

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
4) ความอยู่ดี มีสุขทางสังคม และวัฒนธรรม (5 ตัวชี้วัด)	UN 4.1	4.1.1 จำนวนโรงเรียนที่มีรายวิชาหรือกิจกรรมนอกหลักสูตร ที่เกี่ยวกับการเกษตร (ต่อปี) เช่น ปลูกผัก เลี้ยงไก่ 4.1.2 จำนวนการอบรมทางการเกษตรนอกหลักสูตรการศึกษา (โดยมีเกษตรกร ปรากฏชาวบ้าน ชาวประมง เจ้าหน้าที่หน่วย งานภาครัฐ ตัวแทนภาคประชาสังคมที่ทำงานด้านเกษตร มูลนิธิ ช่อง Youtube ที่ผลิตเนื้อหาด้านการเกษตร เป็นต้น เป็น วิทยากรหลัก) (ต่อปี) เช่น โครงการพัฒนาชุมชน เติบ ปุ๋ย ถั่วถั่วเหลืองปลอดสาร ศูนย์พันธุ์ข้าวชุมชน 4.1.3 จำนวนโรงเรียนที่มีรายวิชาหรือกิจกรรมนอกหลักสูตร ที่เกี่ยวกับอาหาร คุณค่าทางโภชนาการ พฤติกรรมการบริโภค อาหารปลอดภัย (ต่อปี) ระบุโครงการ	ข้อ 4.1.1 กองการศึกษา เทศบาลตำบล ข้อ 4.1.2 สำนักปลัดฯ ข้อ 4.1.3 กองการศึกษา เทศบาลตำบล
	UN 4.2	4.2.1 สัดส่วนงบประมาณที่จัดสรรให้แก่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น เพื่อการบริหารจัดการด้านกลไก โครงสร้างและ แผนงานเกี่ยวกับอาหารต่อปี เช่น การดำเนินงานโรงเรียน ส่งเสริมสุขภาพ การจัดฝึกอบรมการเกษตรจากปราชญ์ ชาวบ้านนำไปใช้กับไร่นาของตนเอง (โครงการส่งเสริม สุขภาพ งบ สปสช., โครงการอบรมผู้สัมผัสอาหาร) • จำนวนงบประมาณ เช่น โครงการส่งเสริมสุขภาพ งบ สปสช., โครงการอบรมผู้สัมผัสอาหาร • จำนวนงบประมาณทั้งหมด	กองสาธารณสุข เทศบาลตำบล
	UN 4.3	4.3.1 จำนวนนโยบายที่เกิดจากการบูรณาการร่วมกันระหว่าง หน่วยงานระดับชาติ และเชื่อมโยงกับนโยบายด้านอาหาร ของท้องถิ่น (พิจารณาจากการมีส่วนร่วมของ อปท.) 4.3.2 จำนวนนโยบายที่เกิดจากการบูรณาการร่วมกันระหว่าง หน่วยงานที่อยู่แต่ละระดับของห่วงโซ่อาหาร ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ เช่น โครงการตลาดปลอดภัย, โครงการมหกรรม อาหารปลอดภัยและของดีตำบลร่วมกับ สสส.	เทศบาลตำบล
	UN 4.4	4.4.1 การมีการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เช่น การจัดตั้งตลาด การลงทุนในการขายปลีกอาหารสด การปรับปรุงที่อยู่อาศัยและห้องครัว การสนับสนุนค่าเชื้อเพลิง ในครัวเรือน โครงการอาหารในโรงเรียน การสนับสนุนค่าอาหาร ให้ผู้ประสบภัยพิบัติ)	กองสาธารณสุข เทศบาลตำบล
	UN 4.5	4.5.1 การมีโครงการส่งเสริมวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่น โครงการ เมนูอาหารชนเผ่า พร้อมระบุชื่อและรายละเอียดโครงการโดย สังเขป	เทศบาลตำบล ประสาน ผู้เกี่ยวข้อง

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
5) ความยืดหยุ่น หรือการฟื้นคืน (5 ตัวชี้วัด)	UN 5.1	5.1.1 ขนาดพื้นที่การเกษตรที่ผลิตพืชเพื่อเป็นอาหาร (ไร่) ต่อพื้นที่ชุมชนทั้งหมด (ไร่) อิงจาก farmbook • ขนาดพื้นที่การเกษตรที่ผลิตพืชเพื่อเป็นอาหาร (ไร่) • ขนาดพื้นที่ชุมชนทั้งหมด (ไร่) 5.1.2 สัดส่วนครัวเรือนที่ได้รับอาหารจากพื้นที่เกษตรในชุมชนต่อครัวเรือนทั้งหมดในชุมชน (ทุกครัวเรือน) • จำนวนครัวเรือนที่ได้รับอาหารจากพื้นที่เกษตรในชุมชน • จำนวนครัวเรือนทั้งหมดในชุมชน 5.1.3 สัดส่วนพื้นที่การเกษตรที่ผลิตพืชเพื่อเป็นอาหาร (ไร่) ต่อพื้นที่ทั้งหมดในชุมชน (ไร่) • ขนาดพื้นที่การเกษตรที่ผลิตพืชเพื่อเป็นอาหาร (ไร่) • ขนาดพื้นที่ทั้งหมดในชุมชน (ไร่)	กองงานเกษตรฯ เทศบาลตำบล
	UN 5.2	5.2.1 การมีคลังสินค้าอาหาร ตลาดขายส่ง หรือแหล่งจัดเก็บผลผลิต (แห่งต่อตารางกิโลเมตร) เช่น โรงเย็น คลังเก็บสินค้า ห้างต่างๆ	กองสาธารณสุข เทศบาลตำบล
	UN 5.3	5.3.1 จำนวนระบบสำรองอาหารที่มีการดำเนินงานต่อเนื่องไม่ต่ำกว่า 1 ปี เช่น ธนาคารข้าว ยุ้งข้าวประจำบ้าน 5.3.2 สัดส่วนชุมชนที่มีระบบสำรองอาหาร • จำนวนชุมชนที่มีระบบสำรองอาหาร • จำนวนชุมชนทั้งหมดในพื้นที่	กำนัน
	UN 5.4	5.4.1 จำนวนหน่วยงาน/โครงการที่ดำเนินการเกี่ยวกับการแจกจ่ายอาหารให้ผู้ขาดแคลนในภาวะวิกฤต เช่น โครงการปันอิ่ม โครงการครัวปันอิ่ม โครงการรักษาอาหารของมูลนิธิ Scholars of Sustenance หน่วยงานและโครงการของรัฐ	เทศบาลตำบล
	UN 5.5	5.5.1 การมีแผน แนวทางปฏิบัติและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงให้แผนเหมาะสมกับบริบทพื้นที่หรือประเทศ เช่น แผนป้องกันไฟป่า	เทศบาลตำบล

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
6) ความปลอดภัยทางอาหาร (3 ตัวชี้วัด)	UN 6.1	6.1.1 ร้อยละของระบบการผลิตพืชและปศุสัตว์ที่ได้มาตรฐานด้านการผลิตและความปลอดภัยอาหาร เช่น ฟาร์มไก่ ฟาร์มหมู ที่ได้ตรวจมาตรฐาน - จำนวนระบบการผลิตพืชและปศุสัตว์ที่ได้มาตรฐานด้านการผลิตและความปลอดภัยอาหาร - จำนวนระบบการผลิตพืชและปศุสัตว์ทั้งหมดในพื้นที่ 6.1.2 ร้อยละของฟาร์มปศุสัตว์/ประมงที่มีการใช้ยาปฏิชีวนะที่ถูกต้อง - จำนวนฟาร์มปศุสัตว์/ประมงที่มีการใช้ยาปฏิชีวนะที่ถูกต้อง - จำนวนฟาร์มปศุสัตว์/ประมงทั้งหมดในพื้นที่	กองสาธารณสุขเทศบาลตำบล
	UN 6.2	6.2.1 ร้อยละของสินค้าอาหารที่เสี่ยงปนเปื้อน ที่ได้รับการตรวจสอบความปลอดภัยในท้องถิ่น จำแนกเป็นสารเคมีตกค้างในพืชและการปนเปื้อนยาปฏิชีวนะในเนื้อสัตว์ - จำนวนพืชที่ตรวจพบสารเคมีตกค้าง (ชนิด) - จำนวนพื้นที่ตรวจมาตรฐานทั้งหมด (ชนิด) - จำนวนเนื้อสัตว์ที่ปนเปื้อนยาปฏิชีวนะ (ระบุหน่วยปริมาณ) - จำนวนเนื้อสัตว์ที่ตรวจมาตรฐานทั้งหมด (ระบุหน่วยปริมาณ)	รพ.สต.
	UN 6.3	6.3.1 จำนวนสถานประกอบการอาหาร (เช่น ผู้ผลิตอาหาร สถานที่สะสมอาหาร) ที่ได้จดทะเบียนอาหารหรือมีใบอนุญาตการขายอาหาร 6.3.2 ร้อยละของสถานประกอบการอาหาร (เช่น ผู้ผลิตอาหาร สถานที่สะสมอาหาร) ที่ได้จดทะเบียนอาหารหรือมีใบอนุญาตการขายอาหาร จำนวนสถานประกอบการอาหารในพื้นที่ทั้งหมด	กองสาธารณสุขเทศบาลตำบล
7) การลดของเสียและการสูญเสีย (2 ตัวชี้วัด)	UN 7.1	7.1.1 ร้อยละของครีวเรือนที่มีถังขยะเปียก (green cone) - จำนวนครีวเรือนที่มีถังขยะเปียก (green cone) - จำนวนครีวเรือนทั้งหมดในพื้นที่	กองสาธารณสุขเทศบาลตำบล
	UN 7.2	7.2.1 การมีนโยบายหรือกลยุทธ์ในระดับท้องถิ่นที่เหมาะสมในทางปฏิบัติของ - การป้องกันการสูญเสียอาหารและขยะอาหาร - การลดลงของการสูญเสียอาหารและขยะอาหาร - การรีไซเคิล	กองสาธารณสุขเทศบาลตำบล

3.2.4 ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่นอกเขตเทศบาล ภาคเหนือ

ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่นอกเขตเทศบาล ภาคเหนือ ประกอบด้วย 7 มิติ รวม 32 ตัวชี้วัด ดังนี้

ตาราง 12 ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่นอกเขตเทศบาล ภาคเหนือ

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
1) การได้รับ สารอาหารอย่าง เพียงพอและ ภาวะโภชนาการ (6 ตัวชี้วัด)	RN 1.1	1.1.1 ปริมาณข้าว/แป้ง (staple food) ที่บริโภคต่อคนต่อวัน (หน่วยช้อนโต๊ะ) 1.1.2 ปริมาณอาหารที่ให้โปรตีนที่บริโภคต่อคนต่อวัน (หน่วยช้อนโต๊ะ) 1.1.3 ปริมาณผักและผลไม้ที่บริโภค/คน/วัน (หน่วยช้อนโต๊ะ) หมายเหตุ: 4 ช้อนเท่ากับ 1 ทัพพี เก็บข้อมูล 1 สัปดาห์ (7 วันติดต่อกัน) ในกลุ่มประชากรอายุ 3-6 ปี จำแนกตามเพศ	เก็บข้อมูลโดยโรงเรียนทำแบบสอบถามส่งผู้ปกครองและศูนย์เด็กเล็ก
	RN 1.2	1.2.1 อัตราส่วนประชากรที่มีเส้นรอบเอว ≥ 90 ซม ในชาย และ ≥ 80 ซม ในหญิง จำแนกตามเพศ กลุ่มอายุ (กลุ่มตัวอย่างที่วางแผนเก็บข้อมูลคิดเป็นร้อยละ 50 ของประชากรทั้งหมด) - จำนวนประชากรชายที่มีเส้นรอบเอว ≥ 90 ซม จำแนกตามกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรชายทั้งหมดในพื้นที่ จำแนกตามกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรหญิงที่มีเส้นรอบเอว ≥ 80 ซม จำแนกตามกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรหญิงทั้งหมดในพื้นที่ จำแนกตามกลุ่มอายุ 1.2.2 อัตราส่วนประชากรที่มีภาวะเริ่มอ้วนและโรคอ้วน จำแนกตามเพศ กลุ่มอายุ (BMI) - จำนวนประชากรชายที่มีภาวะเริ่มอ้วนและโรคอ้วนจำแนกตามกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรชายทั้งหมดในพื้นที่ จำแนกตามกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรหญิงที่มีภาวะเริ่มอ้วนและโรคอ้วนจำแนกตามกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรหญิงทั้งหมดในพื้นที่ จำแนกตามกลุ่มอายุ 1.2.3 จำนวนประชากรที่มีภาวะเริ่มอ้วนและโรคอ้วน จำแนกตามเพศ กลุ่มอายุ	อบต. ประสานข้อมูลรพ.สต.

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
	RN 1.3	1.3.1 สัดส่วนของประชากรที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ต่อจำนวนประชากรทั้งหมดในพื้นที่ จำแนกตามเพศและกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรในพื้นที่ที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 จำแนกตามเพศและกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรในพื้นที่ทั้งหมด	อบต. ประสาน รพ.สต.
	RN 1.4	1.4.1 จำนวนและร้อยละของเด็กที่มีลักษณะแคระแกร็น (stunting) จำแนกตามช่วงอายุ - จำนวนเด็กที่มีลักษณะแคระแกร็น (stunting) จำแนกตามช่วงอายุ - จำนวนเด็กในพื้นที่ทั้งหมด 1.4.2 จำนวนและร้อยละของเด็กที่มีลักษณะแคระแกร็นหรือผอมอย่างรุนแรง (stunting and wasting) จำแนกตามช่วงอายุ - จำนวนเด็กที่มีลักษณะแคระแกร็นหรือผอมอย่างรุนแรง (stunting and wasting) จำแนกตามช่วงอายุ - จำนวนเด็กในพื้นที่ทั้งหมด	อบต. ประสาน รพ.สต.
	RN 1.5	1.5.1 ร้อยละของทารกอายุต่ำกว่า 6 เดือนที่กินนมแม่อย่างเดียว - จำนวนเด็กทารกอายุต่ำกว่า 6 เดือนที่กินนมแม่อย่างเดียว - จำนวนเด็กทารกอายุต่ำกว่า 6 เดือนทั้งหมดในพื้นที่	อบต. ประสาน รพ.สต.
	RN 1.6	1.6.1 การมีอาหารหลัก 9 - 16 กลุ่ม ที่พบในท้องถิ่น (Household Dietary Diversity Score - HDDS) - ข้าวหรือธัญพืช - ผักอุดมด้วยวิตามิน เช่น ฟักทอง แครอท มันเทศ - พืชประเภทหัวอื่นๆ เช่น มันฝรั่ง มันสำปะหลัง - ผักใบเขียว (วิตามินเอ) - ผักอื่นๆ - ผลไม้อุดมวิตามิน เช่น มะม่วง มะละกอ - ผลไม้อื่นๆ รวมทั้งผลไม้ป่า - เนื้อสัตว์ (fresh meat) เช่น เนื้อหมู เนื้อไก่ เนื้อวัว เนื้อเป็ด - เครื่องในสัตว์ (organ meat) เช่น ตับ หัวใจ เลือด - ไข่ เช่น ไข่ไก่ ไข่เป็ด - ปลาและอาหารทะเล เช่น ปลาสด ปลาแห้ง - ถั่ว ถั่วเมล็ดแห้ง และเมล็ดพืช - นม และผลิตภัณฑ์จากนม - ของหวาน - น้ำมันและไขมัน - เครื่องเทศ เครื่องปรุงรส เครื่องดื่ม	อบต.

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
2) เสถียรภาพ ของระบบนิเวศ (6 ตัวชี้วัด)	RN 2.1	2.1.1. ขนาดพื้นที่ป่าชุมชนที่ขึ้นทะเบียน (ไร่ต่อปี) • ขนาดพื้นที่ป่าชุมชนที่ขึ้นทะเบียน (ไร่) • ขนาดพื้นที่ในชุมชนทั้งหมด (ไร่) 2.1.2 คุณสมบัติดินที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแต่ละชนิด 2.1.3 คุณภาพอากาศ (วัดมลพิษทางอากาศ ค่าฝุ่น PM2.5 เป็นต้น) 2.1.4 ความหลากหลายทางชีวภาพจากป่าชุมชนที่ขึ้นทะเบียน (เช่น การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของพรรณพืชและสัตว์)	อบต. ประสาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	RN 2.2	2.2.1 การเปลี่ยนแปลงของปริมาณน้ำฝนต่อเดือนและต่อปี (มิลลิเมตร) หมายเหตุ: เพิ่มเติมข้อมูลการเปลี่ยนแปลงพืชที่สามารถหรือไม่สามารถปลูกพืชได้	อบต. ประสาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	RN 2.3	2.3.1 จำนวนจุดเผาพื้นที่เกษตรกรรมที่เผาเพื่อเตรียมพื้นที่ เพาะปลูก บอกการเปลี่ยนแปลงจากการเผาเป็นแบบอื่น เช่น ไถกลบ	อบต. ประสาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	RN 2.4	2.4.1 ขนาดของพื้นที่เกษตรอินทรีย์ (ไร่) 2.4.2 ขนาดของพื้นที่เกษตรผสมผสาน (ไร่) 2.4.3 ร้อยละพื้นที่เกษตรอินทรีย์ต่อพื้นที่ทั้งหมดของตำบล 2.4.4 ร้อยละพื้นที่เกษตรผสมผสาน 2.4.5 สัดส่วนพื้นที่เกษตรอินทรีย์ต่อพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมด ในตำบล 2.4.6 สัดส่วนพื้นที่เกษตรผสมผสานต่อพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมด ในตำบล 2.4.7 ขนาดพื้นที่เกษตรในชุมชนทั้งหมด (ไร่)	อบต. ประสาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	RN 2.5	2.5.1 การมีกฎระเบียบและนโยบายที่สนับสนุนความหลากหลาย ทางชีวภาพ สภาพดิน น้ำ ระบบนิเวศ และการทำพื้นที่เกษตร อย่างยั่งยืนต่อปี เช่น กฎห้ามเผา (ระบุ กฎและนโยบาย พร้อม แนบรายละเอียด) 2.5.2 การมีกฎระเบียบและนโยบายเพื่อควบคุมการใช้เครื่องมือ ในการทำประมงที่ทำลายสัตว์น้ำวัยอ่อนต่อปี เช่น กฎประชาคม ตำบล (ระบุรายละเอียด) 2.5.3 การมีโครงการส่งเสริมและให้ความรู้และติดตามประเมิน ผลกฎระเบียบและนโยบายส่งเสริมการเกษตรที่เป็นมิตรต่อ สิ่งแวดล้อมต่อปี (ระบุชื่อโครงการและรายละเอียด)	อบต.

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
	RN 2.6	2.6.1 การมีนโยบาย แผนปฏิบัติการ แรงจูงใจ และการริเริ่ม เชิงปฏิบัติเพื่อส่งเสริมระบบอาหารที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ต่อปี (แผนที่เกษตรรายแปลง, โครงการหลวง) ระบุชื่อโครงการ และรายละเอียด	อบต.
3) ความ สามารถในการ ซื้ออาหารและ การมีอาหาร ในปริมาณ ที่เพียงพอ (4 ตัวชี้วัด)	RN 3.1	3.1.1 ร้อยละของครัวเรือนในพื้นที่/ในชุมชนที่ปลูกผักหรือ ผลไม้เพื่อบริโภคเอง ต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่ - จำนวนครัวเรือนในพื้นที่/ในชุมชนที่ปลูกผักหรือผลไม้ เพื่อบริโภคเอง - จำนวนครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่ 3.1.2 ร้อยละของครัวเรือนในพื้นที่/ในชุมชนที่ปลูกผักหรือ ผลไม้เพื่อขาย ต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่ - จำนวนครัวเรือนในพื้นที่/ในชุมชนที่ปลูกผักหรือผลไม้ เพื่อขาย - จำนวนครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่	อสม. และศูนย์ถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตร ข้อ 3.1.1 ตามข้อมูล จากโครงการหลวง
	RN 3.2	3.2.1 การมีพื้นที่เพื่อการเกษตรสำหรับผลิตอาหารในชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนได้ใช้ประโยชน์ 3.2.2 จำนวนชุมชนที่จัดสรรพื้นที่เพื่อการเกษตรสำหรับ ผลิตอาหารเอง 3.2.3 สัดส่วนครัวเรือนที่ได้รับประโยชน์จากพื้นที่การเกษตร สำหรับการผลิตอาหารในเขตเมือง/ชุมชน (นับจำนวนจาก ข้อ 3.1.2.) - จำนวนครัวเรือนที่ได้รับประโยชน์จากพื้นที่การเกษตร สำหรับการผลิตอาหารในเขตเมือง/ชุมชน - จำนวนครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่	อบต.
	RN 3.3	3.3.1 จำนวนร้านค้า จุดขาย หรือแหล่งพื้นที่สวนผลไม้ในชุมชน - ร้อยละจำนวนร้านค้า จุดขาย หรือแหล่งพื้นที่สวนผลไม้ ในชุมชน 3.3.2 จำนวนร้านค้า จุดขาย หรือแหล่งพื้นที่สวนผักที่ตั้งอยู่ ในชุมชน - ร้อยละจำนวนร้านค้า จุดขาย หรือแหล่งพื้นที่สวนผัก ที่ตั้งอยู่ในชุมชน	อบต.
	RN 3.4	3.4.1 ร้อยละของผู้ประสบภาวะวิกฤตที่ได้รับความช่วยเหลือ ด้านอาหาร - จำนวนผู้ประสบภาวะวิกฤตที่ได้รับความช่วยเหลือ - จำนวนผู้ประสบภัยทั้งหมดในพื้นที่	อบต.

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
4) ความอยู่ดี มีสุขทางสังคม และวัฒนธรรม (7 ตัวชี้วัด)	RN 4.1	4.1.1 จำนวนโรงเรียนที่มีรายวิชาหรือกิจกรรมนอกหลักสูตร ที่เกี่ยวกับการเกษตร (ต่อปี) 4.1.2 จำนวนการอบรมทางการเกษตรนอกหลักสูตรการศึกษา (โดยมีเกษตรกร ราษฎรชาวบ้าน ชาวประมง เจ้าหน้าที่ หน่วยงานภาครัฐ ตัวแทนภาคประชาสังคมที่ทำงานด้านเกษตร มูลนิธิ ช่อง Youtube ที่ผลิตเนื้อหาด้านการเกษตร เป็นต้น เป็นวิทยากรหลัก) (ต่อปี) 4.1.3 จำนวนโรงเรียนที่มีรายวิชาหรือกิจกรรมนอกหลักสูตร ที่เกี่ยวกับอาหาร คุณค่าทางโภชนาการ พฤติกรรมการบริโภค อาหารปลอดภัย (ต่อปี)	อบต.
	RN 4.2	4.2.1 จำนวนเกษตรกรและผู้บริโภคมีระดับสารกำจัดศัตรูพืช ตกค้างในเลือด (จากการคัดกรองแบบเบื้องต้นด้วยชุดทดสอบ reactive paper)	อบต. (กองสาธารณสุข ประสาน รพ.สต.)
	RN 4.3	4.3.1 จำนวนนโยบายแรงงานและข้อบังคับการคุ้มครองทาง สังคม (ในภาครัฐและธุรกิจอาหาร) ระบุนโยบายและรายละเอียด 4.3.2 จำนวนนโยบายที่เกี่ยวกับการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน ที่จะเอื้อหนุนต่อการรวมกลุ่มกันผลิตอาหาร	ข้อ 4.3.1 นโยบายรัฐ ข้อ 4.3.2 นโยบายเกษตร พช. เช่น OTOP
	RN 4.4	4.4.1 จำนวนหน่วยงานหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการกำหนด นโยบายอาหารจากกลุ่มประชากรที่หลากหลายในด้านต่างๆ เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ตัวแทนจากกลุ่ม เช่น การประชุมในท้องถิ่น ประชาชนมีส่วนร่วม ประชาสังคม ต่างๆ ที่สะท้อนถึงตัวแทนจากกลุ่มต่างๆ ในท้องถิ่นอย่าง ทั่วถึง	อบต. (โครงการหลวง, พช., เกษตร)
	RN 4.5	4.5.1 สัดส่วนงบประมาณที่จัดสรรให้แก่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น เพื่อการบริหารจัดการด้านกลไก โครงสร้างและ แผนงานเกี่ยวกับอาหารต่อปี เช่น การดำเนินงานโรงเรียน ส่งเสริมสุขภาพ การจัดฝึกอบรมการเกษตรจากราษฎร ชาวบ้านนำไปใช้กับไร่นาของตนเอง จาก งบประมาณ สปสช. หรืองบประมาณเกษตรอำเภอ พร้อมระบุจำนวนและที่มา งบประมาณ • จำนวนงบประมาณ เช่น โครงการส่งเสริมสุขภาพ งบ สปสช., งบประมาณเกษตรอำเภอ • จำนวนงบประมาณทั้งหมด	อบต. ประสานขอข้อมูล จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
5) ความยืดหยุ่น หรือการฟื้นคืน (3 ตัวชี้วัด)	RN 4.6	4.6.1 จำนวนนโยบายที่เกิดจากการบูรณาการร่วมกันระหว่าง หน่วยงานระดับชาติ และเชื่อมโยงกับนโยบายด้านอาหาร ของท้องถิ่น (พิจารณาจากการมีส่วนร่วมของ อบต.) เช่น การส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง, โคกหนองนา, MOU ร่วมกับ โครงการหลวง, การส่งเสริมความมั่นคงทางอาหารและโภชนาการ 4.6.2 จำนวนนโยบายที่เกิดจากการบูรณาการร่วมกันระหว่าง หน่วยงานที่อยู่แต่ละระดับของห่วงโซ่อาหาร ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ	อบต.
	RN 4.7	4.7.1 การมีการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เช่น การจัดตั้งตลาด การลงทุนในการขายปลีกอาหารสด การปรับปรุง ที่อยู่อาศัยและห้องครัว การสนับสนุนค่าเชื้อเพลิงในครัวเรือน โครงการอาหารในโรงเรียน การสนับสนุนค่าอาหารให้ผู้ประสบ ภัยพิบัติ)	อบต.
	RN 5.1	5.1.1 ขนาดพื้นที่การเกษตรที่ผลิตพืชเพื่อเป็นอาหาร (ไร่) ต่อพื้นที่ชุมชนทั้งหมด (ไร่) - ขนาดพื้นที่การเกษตรที่ผลิตพืชเพื่อเป็นอาหาร (ไร่) - ขนาดพื้นที่ชุมชนทั้งหมด (ไร่) 5.1.2 สัดส่วนครัวเรือนที่ได้รับอาหารจากพื้นที่เกษตรในชุมชน ต่อครัวเรือนทั้งหมดในชุมชน - จำนวนครัวเรือนที่ได้รับอาหารจากพื้นที่เกษตรในชุมชน - จำนวนครัวเรือนในชุมชนทั้งหมด 5.1.3 สัดส่วนครัวเรือนที่ได้รับอาหารโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายจาก พื้นที่ป่าชุมชนทั้งพื้นที่ขึ้นทะเบียนและเขตพื้นที่เขตตำบล ต่อครัวเรือนทั้งหมดในชุมชน - จำนวนครัวเรือนที่ได้รับอาหารโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายจาก พื้นที่ป่าชุมชน - จำนวนครัวเรือนในชุมชนทั้งหมด	อบต.
	RN 5.2	5.2.1 จำนวนหน่วยงาน/โครงการที่ดำเนินการเกี่ยวกับการแจก จ่ายอาหารให้ผู้ขาดแคลนในภาวะวิกฤต เช่น โครงการปันอิม โครงการครัวปันอิม โครงการรักษาอาหารของมูลนิธิ Scholars of Sustenance หน่วยงานและโครงการของรัฐ โครงการหลวง CCF	อบต.
	RN 5.3	5.3.1 การมีแผนแนวทางปฏิบัติรองรับและป้องกันเพื่อ ลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ แนวทางปฏิบัติและข้อเสนอแนะ ในการปรับปรุงให้แผนเหมาะสมกับบริบทพื้นที่หรือประเทศ	อบต.

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
6) ความปลอดภัยทางอาหาร (3 ตัวชี้วัด)	RN 6.1	6.1.1 ร้อยละของระบบการผลิตพืชและปศุสัตว์ที่ได้มาตรฐานด้านการผลิตและความปลอดภัยอาหาร - จำนวนระบบการผลิตพืชและปศุสัตว์ที่ได้มาตรฐานด้านการผลิตและความปลอดภัยอาหาร - จำนวนระบบการผลิตพืชและปศุสัตว์ทั้งหมดในพื้นที่ 6.1.2 ร้อยละของผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์ที่ผ่านมาตรฐานระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee System - PGS) - จำนวนผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์ที่ผ่านมาตรฐานระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม - จำนวนผู้ประกอบการเกษตรทั้งหมด 6.1.3 ร้อยละฟาร์มที่ได้รับมาตรฐานตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด เช่น GAP - จำนวนฟาร์มได้รับมาตรฐานตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด - จำนวนฟาร์มในชุมชนทั้งหมด 6.1.4 ร้อยละของฟาร์มปศุสัตว์/ประมงที่มีการใช้ยาปฏิชีวนะที่ถูกต้อง (โคขุน ลานทอง ฟาร์มหมู) - จำนวนฟาร์มปศุสัตว์/ประมงที่มีการใช้ยาปฏิชีวนะที่ถูกต้อง - จำนวนฟาร์มในชุมชนทั้งหมด 6.1.5 สัดส่วนการพบสารพิษตกค้างในอาหารที่เกินค่าปริมาณสารพิษตกค้างสูงสุด (Maximum Residue Limits - MRL) - จำนวนอาหารที่ตรวจพบสารพิษตกค้างเกินค่าปริมาณสารพิษตกค้างสูงสุด - จำนวนอาหารที่ส่งตรวจความปลอดภัยทั้งหมด	อบต. ข้อ 6.1.1 ข้อมูลปศุสัตว์และโครงการหลวง ข้อ 6.1.3 หลักมาตรฐาน GAP 7 ข้อ คือ องค์ประกอบฟาร์ม การจัดการฟาร์ม บุคลากร สุขภาพสัตว์ สวัสดิภาพสัตว์ สิ่งแวดล้อม การบันทึกข้อมูล ข้อ 6.1.5 กองสาธารณสุขและป้องกัน รพ.สต.
	RN 6.2	6.2.1 ร้อยละของสินค้าอาหารที่ได้รับการรับรองมาตรฐานอาหารปลอดภัย เช่น เครื่องหมาย อย., Food Safety Management System (ISO22000), HACCP) ที่เป็นสินค้าหรือผลผลิตอาหารวิสาหกิจชุมชน - จำนวนสินค้าหรือผลผลิตอาหารวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานอาหารปลอดภัย - จำนวนสินค้าอาหารที่ส่งตรวจความปลอดภัยทั้งหมด	อบต.
	RN 6.3	6.3.1 จำนวนร้านอาหารที่ผ่านเกณฑ์ในโครงการอาหารสะอาด รสชาติอร่อย (Clean Food Good Taste/SAN/SAN PLUS) และโครงการ “ร้านอาหารไทยปลอดภัย สุขภาพดี” (Clean Food Good Taste Plus/SAN/SAN PLUS) 6.3.2 จำนวนร้านอาหารที่เข้าโครงการ “เมนูสุขภาพ”	อบต.

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
		6.3.3 จำนวนแหล่งกระจายอาหารปลอดภัย (ขอเกณฑ์การคัดเลือกผู้ขายและการคัดเลือกสินค้า) 6.3.4 ร้อยละของร้านอาหารที่ผ่านเกณฑ์ในโครงการอาหารสะอาด รสชาติอร่อย (Clean Food Good Taste/SAN/SAN PLUS) และโครงการ “ร้านอาหารไทยปลอดภัย สุขภาพดี” (Clean Food Good Taste Plus/SAN/SAN PLUS) 6.3.5 จำนวนสถานประกอบการอาหาร (เช่น ผู้ผลิตอาหาร สถานที่สะสมอาหาร) ที่ได้จดทะเบียนอาหารหรือมีใบอนุญาตการขายอาหาร 6.3.6 ร้อยละของสถานประกอบการอาหาร (เช่น ผู้ผลิตอาหาร สถานที่สะสมอาหาร) ที่ได้จดทะเบียนอาหารหรือมีใบอนุญาตการขายอาหาร จำนวนร้านอาหารหรือสถานประกอบการอาหารในชุมชนทั้งหมด	
7) การลดของเสียและการสูญเสีย (3 ตัวชี้วัด)	RN 7.1	7.1.1 ปริมาณขยะอาหารจากโรงเรียนในสังกัด อบต. จำนวน 360 คน (กิโลกรัม/คน/วัน) หมายเหตุ: เก็บข้อมูลจากร้านอาหาร 1 ร้านและโรงเรียนของ อบต. (สำหรับโรงเรียนให้ระบุจำนวนคน เพื่อสะท้อนน้ำหนักต่อหัว และนับเฉพาะวันทำการ) เพื่อพิจารณาพฤติกรรมการรับประทานอาหารเหลือ เป็นระยะเวลา 1 เดือน	อบต. และโรงเรียน
	RN 7.2	7.2.1 ร้อยละขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่แยกขยะอาหารหรือส่งเสริมให้ครัวเรือนแยกขยะอาหาร - จำนวนครัวเรือนแยกขยะอาหาร - จำนวนครัวเรือนในชุมชนทั้งหมด	อบต.
	RN 7.3	7.3.1 การมีนโยบายหรือกลยุทธ์ในระดับท้องถิ่น/ประเทศที่เหมาะสมในทางปฏิบัติของ - การป้องกันการสูญเสียอาหารและขยะอาหาร หรือการสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อลดการสูญเสียอาหาร เช่น หน่อไม้ดอง กิมจิ เพื่อลดการทิ้งอาหารที่ยังสามารถบริโภคได้ - การลดลงของการสูญเสียอาหารและขยะอาหาร - การรีไซเคิล เช่น การทำปุ๋ยหมักด้วยเศษอาหาร ทำปุ๋ยจากเปลือกกาแฟ พร้อมระบุชื่อโครงการและรายละเอียด	อบต.

3.2.5 ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่ในเขตเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่ในเขตเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 7 มิติ รวม 29 ตัวชี้วัด ดังนี้

ตาราง 13 ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่ในเขตเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
1) การได้รับ สารอาหารอย่าง เพียงพอและ ภาวะโภชนาการ (4 ตัวชี้วัด)	UNE 1.1	1.1.1 อัตราส่วนประชากรที่มีเส้นรอบเอว ≥ 90 ซม. ในชาย และ ≥ 80 ซม. ในหญิง จำแนกตามเพศ กลุ่มอายุ - จำนวนประชากรชายที่มีเส้นรอบเอว ≥ 90 ซม. จำแนกตามกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรชายทั้งหมดในพื้นที่ จำแนกตามกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรหญิงที่มีเส้นรอบเอว ≥ 80 ซม. จำแนกตามกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรหญิงทั้งหมดในพื้นที่ จำแนกตามกลุ่มอายุ 1.1.2 อัตราส่วนประชากรที่มีภาวะเริ่มอ้วนและโรคอ้วน (วัดจากน้ำหนักต่อส่วนสูง) จำแนกตามเพศและกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรชายที่มีภาวะเริ่มอ้วนและโรคอ้วน จำแนกตามกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรชายทั้งหมดในพื้นที่ จำแนกตามกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรหญิงที่มีภาวะเริ่มอ้วนและโรคอ้วน จำแนกตามกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรหญิงทั้งหมดในพื้นที่ จำแนกตามกลุ่มอายุ 1.1.3 จำนวนประชากรที่มีภาวะเริ่มอ้วนและโรคอ้วน จำแนกตามเพศและกลุ่มอายุ	เทศบาลตำบล ประสาน รพ.สต.
	UNE 1.2	1.2.1 จำนวนประชากรที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ทั้งหมดในพื้นที่ จำแนกตามเพศและกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรชายที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 จำแนกตามกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรชายทั้งหมดในพื้นที่ จำแนกตามกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรหญิงที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 จำแนกตามกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรหญิงทั้งหมดในพื้นที่ จำแนกตามกลุ่มอายุ	เทศบาลตำบล ประสาน รพ.สต.

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
		1.2.2 สัดส่วนของประชากรที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ต่อจำนวนประชากรทั้งหมดในพื้นที่ จำแนกตามเพศและกลุ่มอายุ	
	UNE 1.3	1.3.1 ร้อยละของทารกอายุต่ำกว่า 6 เดือนที่กินนมแม่อย่างเดียว - จำนวนเด็กทารกอายุต่ำกว่า 6 เดือนที่กินนมแม่อย่างเดียว - จำนวนเด็กทารกอายุต่ำกว่า 6 เดือนทั้งหมดในพื้นที่	เทศบาลตำบล ประสานรพ.สต.
	UNE 1.4	การมีอาหารหลัก 9-16 กลุ่มที่พบในท้องถื่น (Household Dietary Diversity Score-HDDS) (จำแนกตามตลาดนัดร้านสะดวกซื้อ) 1. ข้าวหรือธัญพืช 2. ผักอุดมด้วยวิตามิน เช่น พักทอง แครอท มันเทศ 3. พืชประเภทหัวอื่นๆ เช่น มันฝรั่ง มันสำปะหลัง 4. ผักใบเขียว (วิตามินเอ) 5. ผักอื่นๆ 6. ผลไม้อุดมวิตามิน เช่น มะม่วง มะละกอ 7. ผลไม้อื่นๆ รวมทั้งผลไม้ป่า 8. เนื้อสัตว์ (fresh meat) เช่น เนื้อหมู เนื้อไก่ เนื้อวัว เนื้อเป็ด 9. เครื่องในสัตว์ (organ meat) เช่น ตับ หัวใจ เลือด 10. ไข่ เช่น ไข่ไก่ ไข่เป็ด 11. ปลาและอาหารทะเล เช่น ปลาสด ปลาแห้ง 12. ถั่ว ถั่วเมล็ดแห้ง และเมล็ดพืช 13. นมและผลิตภัณฑ์จากนม 14. ของหวาน 15. น้ำมันและไขมัน 16. เครื่องเทศ เครื่องปรุงรส เครื่องดื่ม	เทศบาลตำบล ประสาน ประสาน อสม. ทุกหมู่บ้าน เก็บข้อมูล
2) เสถียรภาพ ของระบบนิเวศ (6 ตัวชี้วัด)	UNE 2.1	2.1.1 ร้อยละพื้นที่ป่าชุมชน (ต่อปี) - ขนาดพื้นที่ป่าชุมชน (ไร่) - ขนาดพื้นที่ทั้งหมด (ไร่) 2.1.2 คุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน (ตามมาตรวัดของกรมควบคุมมลพิษ) 2.1.3 ความเพียงพอของน้ำเพื่อการเกษตร (ต่อปี) ปริมาณน้ำฝนต่อปี จำแนกตามเดือน 2.1.4 คุณสมบัติน้ำดินที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแต่ละชนิด (เก็บข้อมูลทุกหมู่บ้าน) 2.1.5 คุณภาพอากาศ (เช่น มลพิษทางอากาศ ค่าฝุ่น PM2.5 เป็นต้น) 2.1.6 ความหลากหลายทางชีวภาพพืชและสัตว์ - จำนวนชนิดพืชที่เพาะปลูกในพื้นที่ - จำนวนพันธุ์สัตว์ที่เลี้ยงในพื้นที่	2.1.1 เทศบาลตำบล ประสาน ผู้ใหญ่บ้าน 2.1.2 คุณภาพน้ำ - เทศบาล ตำบล 2.1.3 ผู้ใหญ่บ้านประสาน สำนักงานเกษตรตำบล (ความพอเพียงน้ำ) 2.1.4 ประสาน อสม. ประสาน หมอดิน 2.1.5 เทศบาลตำบล ประสาน ขอข้อมูลจากสิ่งแวดล้อม ภาคที่ 12 อุบลราชธานี 2.1.6 ประสาน อสม. ประสาน ผู้ใหญ่บ้านแต่ละหมู่บ้าน และ ส่งข้อมูลให้เทศบาลตำบล

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
	UNE 2.2	2.2.1 ร้อยละพื้นที่เกษตรกรรมที่มีการเผาเพื่อเตรียมพื้นที่เพาะปลูก • ขนาดของพื้นที่เกษตรกรรมที่มีการเผาเพื่อเตรียมพื้นที่เพาะปลูก (ไร่) • ขนาดพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมดในชุมชน (ไร่) 2.2.2 การเพิ่มขึ้นของการใช้พลังงานสะอาดในภาคการเกษตรพลังงานแสงอาทิตย์ • จำนวนแปลงเกษตรที่ใช้พลังงานแสงอาทิตย์ในพื้นที่	2.2.1 เทศบาลตำบล/ผู้ใหญ่บ้าน เกษตรตำบล 2.2.2 ข้อมูลเทศบาลตำบล
	UNE 2.3	2.3.1 ขนาดของพื้นที่เกษตรอินทรีย์/เกษตรทฤษฎีใหม่ (โคกหนองนาโมเดล) (ไร่) 2.3.2 ร้อยละของพื้นที่เกษตรอินทรีย์/เกษตรทฤษฎีใหม่ต่อพื้นที่ทั้งหมดในชุมชน • ขนาดพื้นที่เกษตรอินทรีย์/เกษตรทฤษฎีใหม่ (ไร่) • ขนาดพื้นที่ทั้งหมดในชุมชน 2.3.3 สัดส่วนพื้นที่เกษตรอินทรีย์/เกษตรทฤษฎีใหม่ต่อพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมดในชุมชน • ขนาดพื้นที่เกษตรอินทรีย์/เกษตรทฤษฎีใหม่ (ไร่) • ขนาดพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมดในชุมชน	เทศบาลตำบล และผู้ใหญ่บ้าน 2.3.1 ใช้ข้อมูลฝ่ายปกครอง
	UNE 2.4	2.4.1 การมีกติกาการปฏิบัติของชุมชนที่สนับสนุนความหลากหลายทางชีวภาพ สภาพดิน น้ำ ระบบนิเวศ และการทำพื้นที่เกษตรอย่างยั่งยืนต่อไป (ธรรมนูญตำบล) 2.4.2 การมีกฎระเบียบและนโยบายเพื่อควบคุมการใช้สารเคมีเพื่อการเกษตร 2.4.3 การมีโครงการส่งเสริมและให้ความรู้และติดตามประเมินผลกฎระเบียบและนโยบายส่งเสริมการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมต่อไป เช่น โครงการอบรมดูงาน เกษตรอินทรีย์แปลงสาธิต พร้อมระบุชื่อโครงการและรายละเอียดโครงการโดยสังเขป	เทศบาลตำบล
	UNE 2.5	2.5.1 การมีนโยบาย ระเบียบข้อบังคับ และการสนับสนุนการอนุรักษ์พื้นที่เกษตรกรรม เช่น ห้ามเผาตอซังข้าว	เทศบาลตำบล

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
	UNE 2.6	2.6.1 การมีนโยบาย ระเบียบข้อบังคับ และการสนับสนุน การอนุรักษ์พื้นที่เกษตรกรรม เช่น ปลูกป่าและอนุรักษ์พันธุ์พืช อนุรักษ์พันธุ์ปลา พร้อมระบุชื่อโครงการและรายละเอียด โครงการโดยสังเขป 2.6.2 การใช้พื้นที่เปิด ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ทั้งในเขตชนบท และในเมืองที่สามารถนำมาใช้ให้เกิดผลลัพธ์ในทางปฏิบัติ ต่อปี เช่น การใช้ประโยชน์ในป่าชุมชน เก็บเห็ด	เทศบาลตำบล
3) ความ สามารถในการ ซื้ออาหารและ การมีอาหาร ในปริมาณที่ เพียงพอ (4 ตัวชี้วัด)	UNE 3.1	3.1.1 ร้อยละของครัวเรือนในพื้นที่/ในชุมชนที่ปลูกผักหรือ ผลไม้เพื่อบริโภคเอง ต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่ (เก็บข้อมูลเพิ่ม) - จำนวนครัวเรือนในพื้นที่/ในชุมชนที่ปลูกผักหรือผลไม้ เพื่อบริโภคเอง - จำนวนครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่ 3.1.2 ร้อยละของครัวเรือนในพื้นที่/ในชุมชนที่ปลูกผัก หรือผลไม้เพื่อขาย ต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่ - จำนวนครัวเรือนในพื้นที่/ในชุมชนที่ปลูกผักหรือ ผลไม้เพื่อขาย - จำนวนครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่	3.1.1 อสม. ประสาน ผู้ใหญ่บ้าน 3.1.2 อสม. ประสาน ผู้ใหญ่บ้าน
	UNE 3.2	3.2.1 สัดส่วนครัวเรือนที่ได้รับประโยชน์จากพื้นที่การเกษตร สำหรับการผลิตอาหารในชุมชน - จำนวนครัวเรือนที่ได้รับประโยชน์จากพื้นที่การเกษตร สำหรับการผลิตอาหารในชุมชน - จำนวนครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่	เทศบาลตำบล
	UNE 3.3	3.3.1 จำนวนร้านค้า จุดขาย หรือแหล่งพื้นที่สวนผลไม้ใน ชุมชน 3.3.2 จำนวนร้านค้า จุดขาย หรือแหล่งพื้นที่สวนผักที่ ตั้งอยู่ในชุมชน หมายเหตุ: 1 ร้านค้าหรือจุดขายผลไม้/ผัก ต่อประชากร 500 คน	เทศบาลตำบล
	UNE 3.4	3.4.1 ร้อยละของผู้ประสบภาวะวิกฤตหรือขาดแคลนอาหาร ที่ได้รับความช่วยเหลือด้านอาหาร - จำนวนผู้ประสบภาวะวิกฤตหรือขาดแคลนอาหาร ที่ได้รับความช่วยเหลือด้านอาหาร - จำนวนผู้ประสบภาวะวิกฤตทั้งหมด 3.4.2 จำนวนชุมชนที่มีแนวทางในการจัดการด้านอาหารเพื่อ รับมือกับภาวะวิกฤตหรือการขาดแคลนอาหารของครัวเรือน (หมู่บ้าน)	เทศบาลตำบล และผู้ใหญ่บ้าน

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
4) ความอยู่ดี มีสุขทางสังคม และวัฒนธรรม (4 ตัวชี้วัด)	UNE 4.1	4.1.1 จำนวนโรงเรียนที่มีรายวิชาหรือกิจกรรมนอกหลักสูตร ที่เกี่ยวกับการเกษตร (ต่อปี) 4.1.2 จำนวนการอบรมทางการเกษตรนอกหลักสูตร การศึกษา เช่น เทศบาลตำบลจัดอบรมเกษตรกรอินทรีย์ 4.1.3 จำนวนโรงเรียนที่มีรายวิชาหรือกิจกรรมนอกหลักสูตร ที่เกี่ยวกับอาหาร คุณค่าทางโภชนาการ พฤติกรรม การบริโภคอาหารปลอดภัย (ต่อปี) 4.1.4 โครงการส่งเสริมความรู้ด้านการเกษตรแก่เยาวชน เช่น โครงการหนังสือเด็กเกี่ยวกับระบบอาหารปลอดภัย	เทศบาลตำบล
	UNE 4.2	4.2.1 จำนวนเกษตรกรที่ป่วยจากโรคหนึ่งเน่า 4.2.2 จำนวนเกษตรกรและผู้บริโภคมีระดับสารกำจัด ศัตรูพืชตกค้างในเลือด (จากการคัดกรองแบบเบื้องต้นด้วยชุดทดสอบ reactive paper)	4.2.1 รพ.สต. 4.2.2 เทศบาลตำบล
	UNE 4.3	4.3.1 สัดส่วนงบประมาณที่จัดสรรให้แก่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น เพื่อการบริหารจัดการด้านกลไก โครงสร้างและ แผนงานเกี่ยวกับอาหารต่อปี เช่น การดำเนินงานโรงเรียน ส่งเสริมสุขภาพ การจัดฝึกอบรมการเกษตรจากปราชญ์ ชาวบ้านนำไปใช้กับไร่นาของตนเอง การคุ้มครองผู้บริโภค โครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน - จำนวนงบประมาณที่จัดสรรให้แก่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น เพื่อการบริหารจัดการด้านกลไก โครงสร้าง และแผนงานเกี่ยวกับอาหารต่อปี - จำนวนงบประมาณทั้งหมด	เทศบาลตำบล
	UNE 4.4	4.4.1 การได้รับสนับสนุนจากรัฐ เช่น โครงการอาหาร กลางวันในโรงเรียน	เทศบาลตำบล
5) ความยืดหยุ่น หรือการฟื้นคืน (4 ตัวชี้วัด)	UNE 5.1	5.1.1 ร้อยละพื้นที่การเกษตรที่ผลิตพืชเพื่อเป็นอาหาร ต่อพื้นที่ชุมชนทั้งหมด - ขนาดพื้นที่การเกษตรที่ผลิตพืชเพื่อเป็นอาหาร (ไร่) - ขนาดพื้นที่ทั้งหมดในชุมชน (ไร่) 5.1.2 สัดส่วนครัวเรือนที่ได้รับอาหารจากพื้นที่ป่าชุมชน/ พื้นที่ชุ่มน้ำ/พื้นที่วนเกษตรต่อครัวเรือนทั้งหมดในชุมชน - จำนวนครัวเรือนที่ได้รับอาหารจากพื้นที่ป่าชุมชน/ พื้นที่ชุ่มน้ำ/พื้นที่วนเกษตร - จำนวนครัวเรือนทั้งหมดในชุมชน	เทศบาลตำบล

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
	UNE 5.2	5.2.1 การมีคลังสินค้าอาหาร ตลาดขายส่ง หรือแหล่งจัดเก็บผลผลิต เช่น ห้องเย็น โรงสี (แห่งต่อตารางกิโลเมตร)	เทศบาลตำบล
	UNE 5.3	5.3.1 จำนวนหน่วยงาน/โครงการที่ดำเนินการเกี่ยวกับการแจกจ่ายอาหารให้ผู้ขาดแคลนในภาวะวิกฤต เช่น โครงการแจกถุงยังชีพ	เทศบาลตำบล
	UNE 5.4	5.4.1 การมีแผนลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยในพื้นที่	เทศบาลตำบล
6) ความปลอดภัยทางอาหาร (3 ตัวชี้วัด)	UNE 6.1	6.1.1 ร้อยละของระบบปศุสัตว์ที่ได้มาตรฐานด้านการผลิตและความปลอดภัยอาหาร • จำนวนระบบปศุสัตว์ที่ได้มาตรฐานด้านการผลิตและความปลอดภัยอาหาร • จำนวนปศุสัตว์ทั้งหมดในพื้นที่	เทศบาลตำบล
	UNE 6.2	6.2.1 ร้อยละของสินค้าอาหารที่เสี่ยงปนเปื้อนที่ได้รับ การตรวจสอบความปลอดภัยในท้องถิ่น จำแนกเป็นสารเคมีตกค้างในพืชและการปนเปื้อนยาปฏิชีวนะในเนื้อสัตว์ • จำนวนสินค้าอาหารประเภทพืชที่มีสารเคมีตกค้างในพื้นที่ • จำนวนสินค้าอาหารประเภทพืชที่ได้รับการตรวจสอบความปลอดภัยทั้งหมด	เทศบาลตำบล
	UNE 6.3	6.3.1 จำนวนร้านอาหารที่ผ่านเกณฑ์ในโครงการอาหารสะอาด รสชาติอร่อย” (Clean Food Good Taste) และโครงการ “ร้านอาหารไทยปลอดภัย สุขภาพดี” (Clean Food Good Taste Plus) 6.3.2 จำนวนร้านอาหารที่เข้าโครงการ “เมนูสุขภาพ” 6.3.3 จำนวนตลาดที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานในโครงการ ตลาดสดน่าซื้อ 6.3.4 ร้อยละของร้านอาหารที่ผ่านเกณฑ์ในโครงการอาหารสะอาด รสชาติอร่อย” (Clean Food Good Taste) และโครงการ “ร้านอาหารไทยปลอดภัย สุขภาพดี” (Clean Food Good Taste Plus) • จำนวนร้านอาหารที่ผ่านเกณฑ์ในโครงการอาหารสะอาด รสชาติอร่อย” (Clean Food Good Taste) และโครงการ “ร้านอาหารไทยปลอดภัย สุขภาพดี” (Clean Food Good Taste Plus) • จำนวนร้านอาหารทั้งหมดในพื้นที่	เทศบาลตำบล

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
		6.3.5 ร้อยละของตลาดที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานในโครงการตลาดสด น้ำซื้อ - จำนวนตลาดทั้งหมดในพื้นที่ 6.3.6 จำนวนสถานประกอบการอาหาร (เช่น ผู้ผลิตอาหาร สถานที่สะสมอาหาร) ที่ได้จดทะเบียนอาหาร 6.3.7 ร้อยละของสถานประกอบการอาหาร (เช่น ผู้ผลิตอาหาร สถานที่สะสมอาหาร) ที่ได้จดทะเบียนอาหาร - จำนวนสถานประกอบการอาหารทั้งหมดในพื้นที่ (ตลาด)	
7) การลด ของเสียและ การสูญเสีย (4 ตัวชี้วัด)	UNE 7.1	7.1.1 ปริมาณขยะอาหารที่ถูกทิ้งจากตลาดสด และร้านสะดวกซื้อ (กิโลกรัมต่อเดือน) (เก็บข้อมูลเพิ่มเติม 1 เดือน) 7.1.2 Carbon credit ขยะอาหารในครัวเรือน 7.1.3 ปริมาณขยะอาหารจากโรงเรียน (กิโลกรัมต่อเดือน)	7.1.1 เทศบาลตำบล 7.1.2 เทศบาลตำบล 7.1.3 เทศบาลตำบล ประสานโรงเรียน
	UNE 7.2	7.2.1 ปริมาณขยะอาหารในท้องถิ่นทั้งหมดที่ถูกส่งไปกำจัดต่อปี (ตัน) 7.2.2 ร้อยละขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่แยกขยะอาหารหรือส่งเสริมให้ครัวเรือนแยกขยะอาหาร	เทศบาลตำบล
	UNE 7.3	7.3.1 ร้อยละของครัวเรือนที่มีถังขยะเปียก - จำนวนครัวเรือนที่มีถังขยะเปียก - จำนวนครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่	เทศบาลตำบล
	UNE 7.4	7.4.1 การมีนโยบายหรือกลยุทธ์ในระดับท้องถิ่นที่เหมาะสมในทางปฏิบัติของ - การป้องกันการสูญเสียอาหารและขยะอาหาร (โครงการงานศพปลอดเหล้า ข้าวจานเดียว เพื่อลดขยะอาหาร) - การลดลงของการสูญเสียอาหารและขยะอาหาร - การรีไซเคิล (เศษอาหารเหลือจากศูนย์เด็กเล็กเป็นอาหารสัตว์ ถังขยะเปียก)	เทศบาลตำบล

3.2.6 ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่นอกเขตเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่นอกเขตเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 7 มิติ รวม 31 ตัวชี้วัด ดังนี้

ตาราง 14 ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่นอกเขตเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
1) การได้รับ สารอาหาร อย่างเพียงพอ และภาวะ โภชนาการ (4 ตัวชี้วัด)	RNE 1.1	1.1.1 อัตราส่วนประชากรอายุ 20 ปีขึ้นไปที่มีเส้นรอบเอว ≥ 90 ซม. ในชาย และ ≥ 80 ซม. ในหญิง จำแนกตามเพศและกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรชายอายุ 20 ปีขึ้นไปที่มีเส้นรอบเอว ≥ 90 ซม. จำแนกตามกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรชายทั้งหมดในพื้นที่ จำแนกตามกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรหญิงอายุ 20 ปีขึ้นไปที่มีเส้นรอบเอว ≥ 80 ซม. จำแนกตามกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรหญิงทั้งหมดในพื้นที่ จำแนกตามกลุ่มอายุ 1.1.2 อัตราส่วนประชากรอายุ 20 ปีขึ้นไปที่มีภาวะเริ่มอ้วนและโรคอ้วน จำแนกตามเพศและกลุ่มอายุ (BMI) - จำนวนประชากรชายอายุ 20 ปีขึ้นไปที่มีภาวะเริ่มอ้วนและโรคอ้วน จำแนกตามกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรชายทั้งหมดในพื้นที่ จำแนกตามกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรหญิงอายุ 20 ปีขึ้นไปที่มีภาวะเริ่มอ้วนและโรคอ้วน จำแนกตามกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรหญิงทั้งหมดในพื้นที่ จำแนกตามกลุ่มอายุ 1.1.3 จำนวนประชากรที่มีภาวะเริ่มอ้วนและโรคอ้วน จำแนกตามเพศและกลุ่มอายุ (BMI)	รพ.สต. และ อสม.
	RNE 1.2	1.2.1 สัดส่วนของประชากรอายุ 20 ปีขึ้นไปที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ต่อจำนวนประชากรทั้งหมดในพื้นที่ จำแนกตามเพศและกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรชายอายุ 20 ปีขึ้นไปที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 จำแนกตามกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรชายทั้งหมดในพื้นที่ จำแนกตามกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรหญิงอายุ 20 ปีขึ้นไปที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 จำแนกตามกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรหญิงทั้งหมดในพื้นที่ จำแนกตามกลุ่มอายุ	รพ.สต.
	RNE 1.3	1.3.1 ร้อยละของทารกอายุต่ำกว่า 6 เดือนที่กินนมแม่อย่างเดียว - จำนวนเด็กทารกอายุต่ำกว่า 6 เดือนที่กินนมแม่อย่างเดียว - จำนวนเด็กทารกอายุต่ำกว่า 6 เดือนทั้งหมดในพื้นที่	รพ.สต.

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
	RNE 1.4	1.4.1 การมีอาหารหลัก 9-16 กลุ่ม ที่พบในท้องถื่น (Household Dietary Diversity Score - HDDS) (จำแนกตามตลาดสด ซูเปอร์มาร์เก็ต และรถฟุ่มพวง) 1. ข้าวหรือธัญพืช 2. ผักอุดมด้วยวิตามิน เช่น ฟักทอง แครอท มันเทศ 3. พืชประเภทหัวอื่นๆ เช่น มันฝรั่ง มันสำปะหลัง 4. ผักใบเขียว (วิตามินเอ) 5. ผักอื่นๆ 6. ผลไม้อุดมวิตามิน เช่น มะม่วง มะละกอ 7. ผลไม้อื่นๆ รวมทั้งผลไม้ป่า 8. เนื้อสัตว์ (fresh meat) เช่น เนื้อหมู เนื้อไก่ เนื้อวัว เนื้อเป็ด 9. เครื่องในสัตว์ (organ meat) เช่น ตับ หัวใจ เลือด 10. ไข่ เช่น ไข่ไก่ ไข่เป็ด 11. ปลาและอาหารทะเล เช่น ปลาสด ปลาแห้ง 12. ถั่ว ถั่วเมล็ดแห้ง และเมล็ดพืช 13. นมและผลิตภัณฑ์จากนม 14. ของหวาน 15. น้ำมันและไขมัน 16. เครื่องเทศ เครื่องปรุงรส เครื่องดื่ม หมายเหตุ: เพิ่มเติม มันเทศ มันแกว ในอาหารหลักกลุ่มที่ 3 และมะเขือ ในกลุ่มที่ 7	อสม.
2) เสถียรภาพ ของระบบนิเวศ (7 ตัวชี้วัด)	RNE 2.1	2.1.1 ร้อยละของพื้นที่ป่าธรรมชาติ (ป่าสาธารณะ) ต่อพื้นที่ทั้งหมดในชุมชน • ขนาดพื้นที่ป่าธรรมชาติ (ป่าสาธารณะ) (ไร่) • ขนาดพื้นที่ทั้งหมดในชุมชน (ไร่) 2.1.2 ขนาดพื้นที่ป่าชุมชน (ไร่) 2.1.3 ความเพียงพอของน้ำเพื่อการเกษตร (วัดด้วยปริมาณน้ำฝนต่อปี) เช่น เกษตรทฤษฎีใหม่ ต้องมีน้ำ 1,000 ลูกบาศก์เมตร ต่อการเพาะปลูก 1 ไร่โดยประมาณ • ปริมาณน้ำฝนต่อปี จำแนกรายเดือน • จำนวนแปลง/ขนาดพื้นที่ที่ขาดน้ำช่วงหน้าแล้ง (ไม่มีน้ำปรง) 2.1.4 คุณสมบัตินดินที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแต่ละชนิด (ค่า pH ในดิน) 2.1.5 คุณภาพอากาศ (วัดมลพิษทางอากาศ ค่าฝุ่น PM2.5 เป็นต้น) 2.1.6 ความหลากหลายทางชีวภาพ (เช่น การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของพรรณพืช) • ชนิดพรรณพืชที่เป็นอาหารในพื้นที่ • ชนิดพรรณพืชที่เป็นอาหารในป่า • ชนิดพรรณพืชที่เป็นอาหารในชุมชน	2.2.1-2.2.4 อบต. ประสานสำนักงาน เกษตรอำเภอ 2.2.5 อบต. ประสาน สำนักทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมจังหวัด 2.2.6 อสม.

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
	RNE 2.2	2.2.1 การเปลี่ยนแปลงของปริมาณน้ำฝนต่อเดือนและต่อปี ซึ่งส่งผลต่อปัจจัยการเพาะปลูกพืช - ปริมาณน้ำฝนต่อเดือน จำแนกรายเดือน (มิลลิเมตร) - ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยต่อปี (มิลลิเมตร) 2.2.2 การเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิ (เฉลี่ย, ต่ำสุด, สูงสุด) ต่อเดือนและต่อปี ซึ่งส่งผลต่อการเติบโตของพืช - อุณหภูมิเฉลี่ย ต่ำสุด และสูงสุด จำแนกรายเดือน (องศาเซลเซียส) - อุณหภูมิเฉลี่ย ต่ำสุด และสูงสุดต่อปี	อบต.ประสานขอข้อมูลจากอาสาสมัคร กรมอุตุนิยมวิทยาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
	RNE 2.3	2.3.1 ขนาดพื้นที่ที่มีการเผาเตรียมพื้นที่เพาะปลูก (ไร่) 2.3.2 จำนวนจุดที่เกิดการเผาไหม้ในตำบล 2.3.3 การใช้พลังงานสะอาดในภาคการเกษตร เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ (แห่ง)	2.3.1 อบต. ประสานสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด และ อสม. ช่วยเก็บข้อมูล 2.3.2 เครือข่ายที่เกี่ยวข้อง และ อบต. 2.3.3 อสม.
	RNE 2.4	2.4.1 ขนาดของพื้นที่เกษตรอินทรีย์/เกษตรปลอดภัย/เกษตรทฤษฎีใหม่ (ไร่) - ร้อยละของพื้นที่เกษตรอินทรีย์/เกษตรปลอดภัย/เกษตรทฤษฎีใหม่ ต่อพื้นที่ทั้งหมดในชุมชน - พื้นที่เกษตรอินทรีย์/เกษตรปลอดภัย/เกษตรทฤษฎีใหม่ (ไร่) - ขนาดพื้นที่ทั้งหมดในชุมชน (ไร่) - สัดส่วนพื้นที่เกษตรอินทรีย์/เกษตรปลอดภัย/เกษตรทฤษฎีใหม่ พื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมดในชุมชน - พื้นที่เกษตรอินทรีย์/เกษตรปลอดภัย/เกษตรทฤษฎีใหม่ (ไร่) - ขนาดพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมดในชุมชน (ไร่)	อบต. ประสาน เกษตรตำบล และ อสม. เก็บข้อมูลเพิ่มเติม
	RNE 2.5	2.5.1 การมีกฎระเบียบและนโยบายที่สนับสนุนความหลากหลายทางชีวภาพ สภาพดิน น้ำ ระบบนิเวศ และการทำพื้นที่เกษตรอย่างยั่งยืนต่อปี แยกเอกสารที่เกี่ยวข้อง 2.5.2 การมีกติกาการปฏิบัติของชุมชน (ธรรมนูญตำบล) ที่สนับสนุนความหลากหลายทางชีวภาพ สภาพดิน น้ำ ระบบนิเวศ และการทำพื้นที่เกษตรอย่างยั่งยืนต่อปี	

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
		2.5.3 การมีกฎระเบียบและนโยบายเพื่อควบคุมการใช้สารเคมีเพื่อการเกษตร 2.5.4 การมีกฎระเบียบและนโยบายเพื่อควบคุมการใช้เครื่องมือในการทำประมงที่ทำลายสัตว์น้ำวัยอ่อนต่อปี 2.5.5 การมีโครงการส่งเสริมและให้ความรู้ (ลดการเผาตอซังข้าว) และติดตามประเมินผลกฎระเบียบและนโยบายส่งเสริมการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมต่อปี หมายเหตุ: แนวนโยบายที่เกี่ยวข้อง เช่น ชื่อโครงการ กติกาต่างๆ และรายละเอียดโดยสังเขป	อบต.
	RNE 2.6	2.6.1 การมีนโยบาย แผนปฏิบัติการ แรงจูงใจ และการริเริ่มเชิงปฏิบัติเพื่อส่งเสริมระบบอาหารที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมต่อปี (ธรรมนูญตำบล)	อบต.
	RNE 2.7	2.7.1 การมีการใช้พื้นที่เปิด (พื้นที่สาธารณะ) ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ที่สามารถนำมาใช้ให้เกิดผลลัพธ์ในทางปฏิบัติ เช่น ธรรมนูญตำบล การใช้พื้นที่ป่าชุมชนเพื่อความยั่งยืน • มี/ไม่มี • ขนาดพื้นที่ที่สามารถนำมาใช้ให้เกิดผลลัพธ์ในทางปฏิบัติต่อปี (ไร่)	อบต.
3) ความสามารถในการซื้ออาหารและการมีอาหารในปริมาณที่เพียงพอ (4 ตัวชี้วัด)	RNE 3.1	3.1.1 ร้อยละของครัวเรือนในพื้นที่/ในชุมชนที่ปลูกผักหรือผลไม้เพื่อบริโภคเอง ต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่ • จำนวนครัวเรือนในพื้นที่/ในชุมชนที่ปลูกผักหรือผลไม้เพื่อบริโภคเอง • จำนวนครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่ 3.1.2 ร้อยละของครัวเรือนในพื้นที่/ในชุมชนที่ปลูกผักหรือผลไม้เพื่อขาย ต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่ • จำนวนครัวเรือนในพื้นที่/ในชุมชนที่ปลูกผักหรือผลไม้เพื่อขาย • จำนวนครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่ 3.1.3 ร้อยละของประชากรที่อยู่ในกระบวนการปลูกผักหรือผลไม้เพื่อบริโภคเอง ต่อจำนวนประชากรทั้งหมดในพื้นที่/ในชุมชน • จำนวนประชากรที่อยู่ในกระบวนการปลูกผักหรือผลไม้เพื่อบริโภคเอง • จำนวนประชากรทั้งหมดในพื้นที่/ในชุมชน	อสม.

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
		3.1.4 ร้อยละของประชากรที่อยู่ในกระบวนการปลูกผักหรือผลไม้เพื่อขาย ต่อจำนวนประชากรทั้งหมดในพื้นที่/ในชุมชน - ประชากรที่อยู่ในกระบวนการปลูกผักหรือผลไม้เพื่อขาย - จำนวนประชากรทั้งหมดในพื้นที่/ในชุมชน	
	RNE 3.2	3.2.1 จำนวนร้านค้า จุดขาย หรือแหล่งพื้นที่ส่วนผลไม้ในชุมชน 3.2.2 จำนวนร้านค้า จุดขาย หรือแหล่งพื้นที่ส่วนผักที่ตั้งอยู่ในชุมชน	อสม.
	RNE 3.3	3.3.1 ค่าใช้จ่ายอาหารต่อสัปดาห์ในครัวเรือน - ค่าใช้จ่ายอาหารเฉลี่ยต่อสัปดาห์ในครัวเรือน - จำนวนสมาชิกเฉลี่ยในครัวเรือน	อบต. ช่วยสร้างเครื่องมือสำรวจให้อสม. เก็บข้อมูล
	RNE 3.4	3.4.1 จำนวนชุมชนที่มีแนวทางในการจัดการด้านอาหารเพื่อรับมือกับภาวะวิกฤต	อบต.
4) ความอยู่ดีมีสุขทางสังคมและวัฒนธรรม (6 ตัวชี้วัด)	RNE 4.1	4.1.1 จำนวนโรงเรียนในพื้นที่ ที่มีรายวิชาหรือกิจกรรมนอกหลักสูตรที่เกี่ยวกับการเกษตร (ต่อปี) 4.1.2 จำนวนการอบรมทางการเกษตรนอกหลักสูตรการศึกษาต่อปี (โดยมีเกษตรกร ราษฎรชาวบ้าน ชาวประมง เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ ตัวแทนภาคประชาสังคมที่ทำงานด้านเกษตรมูลนิธิ ช่อง Youtube ที่ผลิตเนื้อหาด้านการเกษตร เป็นต้น เป็นวิทยากรหลัก) 4.1.3 จำนวนโรงเรียนที่มีรายวิชาหรือกิจกรรมนอกหลักสูตรที่เกี่ยวกับอาหาร คุณค่าทางโภชนาการ พฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยต่อปี เช่น โครงการคุณครูอาหารกลางวัน	4.1.1, 4.1.3 อสม. สอบถามโรงเรียน 4.1.2. อสม. สอบถามจากชาวบ้าน และอบต. รวบรวมข้อมูลโครงการที่จัดอบรม
	RNE 4.2	4.2.2 จำนวนเกษตรกรและผู้บริโภคมีระดับสารกำจัดศัตรูพืชตกค้างในเลือด (จากการคัดกรองแบบเบื้องต้นด้วยชุดทดสอบ reactive paper)	รพ.สต.
	RNE 4.3	4.3.1 จำนวนนโยบายที่เกี่ยวกับการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนที่จะเอื้อหนุนต่อการรวมกลุ่มกันผลิตอาหาร เช่น โครงการเมล็ดพันธุ์ธนาคารข้าว พร้อมแนบนโยบายและรายละเอียดโดยสังเขป	อบต.
	RNE 4.4	4.4.1 จำนวนหน่วยงานหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการกำหนดนโยบายอาหารที่มาจากกลุ่มประชากรที่หลากหลายในด้านต่างๆ เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ตัวแทนจากกลุ่มประชาสังคมต่างๆ ที่สะท้อนถึงตัวแทนจากกลุ่มต่างๆ ในท้องถิ่นอย่างทั่วถึง เพื่อจัดทำธรรมนูญตำบลหรือข้อกำหนดต่างๆ	อบต.

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
5) ความ ยืดหยุ่นหรือ การฟื้นคืน (5 ตัวชี้วัด)	RNE 4.5	4.5.1 สัดส่วนงบประมาณที่จัดสรรให้แก่องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น เพื่อการบริหารจัดการด้านกลไก โครงสร้างและแผนงาน เกี่ยวกับอาหารต่อปี ได้แก่ โครงการอาหารกลางวัน อาหารเสริม (นม) • จำนวนงบประมาณโครงการอาหารกลางวัน อาหารเสริม (นม) • จำนวนงบประมาณทั้งหมด	อบต.
	RNE 4.6	4.6.1 การสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น โครงการ อาหารในโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	อบต.
	RNE 5.1	5.1.1 ขนาดพื้นที่การเกษตรที่ผลิตพืชเพื่อเป็นอาหาร (ไร่) ต่อพื้นที่ชุมชนทั้งหมด (ไร่) • ขนาดพื้นที่การเกษตรที่ผลิตพืชเพื่อเป็นอาหาร (ไร่) • ขนาดพื้นที่ชุมชนทั้งหมด (ไร่) 5.1.2 สัดส่วนครัวเรือนที่ได้รับอาหารจากพื้นที่เกษตรในชุมชน ต่อครัวเรือนทั้งหมดในชุมชน • จำนวนครัวเรือนที่ได้รับอาหารจากพื้นที่เกษตรในชุมชน • จำนวนครัวเรือนทั้งหมดในชุมชน 5.1.3 สัดส่วนครัวเรือนที่ได้รับอาหารจากพื้นที่ป่าชุมชน/พื้นที่ ชุ่มน้ำ/พื้นที่วนเกษตรต่อครัวเรือนทั้งหมดในชุมชน • จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้านนาคำและหมู่บ้านนาหอมที่ ได้รับอาหารจากพื้นที่ป่าชุมชน/พื้นที่ชุ่มน้ำ/พื้นที่วนเกษตร • จำนวนครัวเรือนทั้งหมดในชุมชน 5.1.4 สัดส่วนพื้นที่การเกษตรที่ผลิตพืชเพื่อเป็นอาหาร (ไร่) ต่อพื้นที่ทั้งหมดในชุมชน (ไร่) • ขนาดพื้นที่การเกษตรที่ผลิตพืชเพื่อเป็นอาหาร (ไร่) • ขนาดพื้นที่ทั้งหมดในชุมชน (ไร่)	อบต.
	RNE 5.2	5.2.1 สัดส่วนครัวเรือนที่มียุ้งข้าวหรือครัวเรือนที่เก็บข้าวไว้ บริโภคเอง • จำนวนครัวเรือนที่มียุ้งข้าวหรือครัวเรือนที่เก็บข้าวไว้ บริโภคเอง • จำนวนครัวเรือนทั้งหมดในชุมชน	อสม.
	RNE 5.3	5.3.1 จำนวนระบบสำรองอาหารที่มีการดำเนินงานต่อเนื่อง ไม่ต่ำกว่า 1 ปี เช่น ธนาคารข้าว 5.3.2 สัดส่วนชุมชนที่มีระบบสำรองอาหาร • จำนวนชุมชนมีระบบสำรองอาหารในหมู่บ้าน • จำนวนชุมชนทั้งหมดในพื้นที่	อบต.

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
	RNE 5.4	5.4.1 จำนวนหน่วยงาน/โครงการที่ดำเนินการเกี่ยวกับการแจกจ่ายอาหารให้ผู้ที่ยากไร้และคนในภาวะวิกฤต เช่น โครงการปันอิ่ม โครงการครัวปันอิ่ม โครงการรักษาอาหารของมูลนิธิ Scholars of Sustenance หน่วยงานและโครงการของรัฐ	อบต.
	RNE 5.5	5.5.1 การมีแผน แนวทางปฏิบัติและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงให้แผนเหมาะสมกับบริบทพื้นที่	อบต. (ปก.อบต.)
6) ความปลอดภัยทางอาหาร (2 ตัวชี้วัด)	RNE 6.1	6.1.1 สัดส่วนการพบสารพิษตกค้างในอาหารที่เกินค่าปริมาณสารพิษตกค้างสูงสุด (Maximum Residue Limits - MRL) (นักสืบอาหารตรวจสอบสารเร่งเนื้อแดง สารฟอกขาว ฟอรัมาลีน) - จำนวนอาหารที่พบสารพิษตกค้างเกินค่าปริมาณสารพิษตกค้างสูงสุด - จำนวนอาหารที่ตรวจสอบความปลอดภัยทั้งหมด	อสม.
	RNE 6.2	6.2.1 สัดส่วนชนิดผักในตลาดที่นำเข้าต่อชนิดผักที่ผลิตในประเทศไทย - จำนวนชนิดผักในตลาดที่นำเข้าในตลาด - จำนวนชนิดผักที่ผลิตในประเทศไทย 6.2.2 สัดส่วนชนิดผลไม้ที่นำเข้าต่ออาหารที่ผลิตในประเทศไทย - จำนวนชนิดผลไม้ในตลาดที่นำเข้าในตลาด - จำนวนชนิดผลไม้ที่ผลิตในประเทศไทย	เครือข่ายที่เกี่ยวข้อง
7) การลดของเสียและการสูญเสีย (3 ตัวชี้วัด)	RNE 7.1	7.1.1 ปริมาณขยะอาหารจากผู้ประกอบการร้านอาหาร (เก็บข้อมูล 7 วันใน 1 สัปดาห์อย่างต่อเนื่อง - หน่วยกิโลกรัม) 7.1.2 ปริมาณขยะอาหารจากโรงเรียน 3 โรงเรียน (เก็บ 7 วันใน 1 สัปดาห์อย่างต่อเนื่อง - หน่วยกิโลกรัม) (ประสานโรงเรียนโดย อสม.) 7.1.3 ปริมาณขยะอาหารจากครัวเรือน (เก็บข้อมูลปริมาณขยะอาหารจากครัวเรือน อสม. 50 คน เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์)	อสม.
	RNE 7.2	7.2.1 ร้อยละของครัวเรือนที่มีถังขยะเปียก - จำนวนครัวเรือนที่มีถังขยะเปียก - จำนวนครัวเรือนทั้งหมดในชุมชน	อสม.
	RNE 7.3	7.3.1 วัฒนธรรมท้องถิ่นในการจัดการอาหาร เช่น การนำอาหารจากวัดไปช่วยคนในชุมชน - การแบ่งปันระหว่างเพื่อนบ้าน - แนวรายนโยบายโดยสังเขป	อบต.

3.2.7 ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นในพื้นที่ในเขตเทศบาล ภาคใต้

ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่ในเขตเทศบาล ภาคใต้ ประกอบด้วย 7 มิติ รวม 30 ตัวชี้วัด ดังนี้

ตาราง 15 ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่ในเขตเทศบาล ภาคใต้

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
1. การได้รับ สารอาหารอย่าง เพียงพอและ ภาวะโภชนาการ (5 ตัวชี้วัด)	US 1.1	1.1.1 จำนวนประชากรที่มีภาวะเริ่มอ้วนและโรคอ้วน - จำนวนประชากรที่มีดัชนีมวลกาย (BMI) เกินเกณฑ์ จำแนกตามเพศและกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรทั้งหมดในพื้นที่เทศบาลตำบลจำแนกตามเพศและกลุ่มอายุ 1.1.2 อัตราส่วนประชากรที่มีภาวะเริ่มอ้วนและโรคอ้วนอายุ 20 ปีขึ้นไป จำแนกตามเพศและกลุ่มอายุ	กองสาธารณสุข เทศบาลฯ
	US 1.2	1.2.1 สัดส่วนของประชากรที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ต่อจำนวนประชากรทั้งหมดในพื้นที่ จำแนกเพศและตามกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรเด็ก (อายุไม่เกิน 15 ปี) ที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 จำแนกตามเพศ - จำนวนประชากรวัยทำงาน (อายุ 15-59 ปี) ที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 จำแนกตามเพศ - จำนวนประชากรเด็ก (อายุ 60 ปีขึ้นไป) ที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 จำแนกตามเพศ - จำนวนประชากรทั้งหมดในพื้นที่เทศบาลตำบลจำแนกตามเพศและกลุ่มอายุ	กองสาธารณสุข เทศบาลฯ/โรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.)
	US 1.3	1.3.1 จำนวนและร้อยละของเด็กที่มีลักษณะผอม ค่อนข้างผอม จำแนกตามช่วงอายุ 6-12 ปี (พิจารณาจากเกณฑ์กราฟน้ำหนักต่อส่วนสูง) - จำนวนของเด็กที่มีลักษณะผอม จำแนกตามช่วงอายุ 6-12 ปี - จำนวนของเด็กที่มีลักษณะค่อนข้างผอม จำแนกตามช่วงอายุ 6-12 ปี - จำนวนของเด็กทั้งหมดในพื้นที่ตำบลเทศบาลจำแนกตามช่วงอายุ 6-12 ปี	กองสาธารณสุข เทศบาลฯ/โรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.)
	US 1.4	1.4.1 การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ - ร้อยละของทารกอายุต่ำกว่า 3 เดือนที่กินนมแม่อย่างเดียว - ร้อยละของทารกอายุต่ำกว่า 6 เดือนที่กินนมแม่อย่างเดียว	กองสาธารณสุข เทศบาลฯ/โรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.)

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
	US 1.5	1.5.1 การมีอาหารหลัก 9-16 กลุ่ม ที่พบในท้องถื่น (Household Dietary Diversity Score - HDDS) • จำนวนอาหารหลัก 9-16 กลุ่มในตลาดสด • จำนวนอาหารหลัก 9-16 กลุ่มในตลาดนัด • จำนวนอาหารหลัก 9-16 กลุ่มในร้านขายของชำ 1. ข้าวหรือธัญพืช 2. ผักอุดมด้วยวิตามิน เช่น พักทอง แครอท มันเทศ 3. พืชประเภทหัวอื่นๆ เช่น มันฝรั่ง มันสำปะหลัง 4. ผักใบเขียว (วิตามินเอ) 5. ผักอื่นๆ 6. ผลไม้อุดมวิตามิน เช่น มะม่วง มะละกอ 7. ผลไม้อื่นๆ รวมทั้งผลไม้ป่า 8. เนื้อสัตว์ (fresh meat) เช่น เนื้อหมู เนื้อไก่ เนื้อวัว เนื้อเป็ด 9. เครื่องในสัตว์ (organ meat) เช่น ตับ หัวใจ เลือด 10. ไข่ เช่น ไข่ไก่ ไข่เป็ด 11. ปลาและอาหารทะเล เช่น ปลาสด ปลาแห้ง 12. ถั่ว ถั่วเมล็ดแห้ง และเมล็ดพืช 13. นมและผลิตภัณฑ์จากนม 14. ของหวาน 15. น้ำมันและไขมัน 16. เครื่องเทศ เครื่องปรุงรส เครื่องดื่ม	เทศบาลตำบล/ สำนักงานปลัด (สป.)
2. เสถียรภาพ ของระบบนิเวศ (7 ตัวชี้วัด)	US 2.1	2.1.1 คุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน (จำนวนหมู่บ้านที่มีค่า pH ค่ามาตรฐาน (6.5-8.5)) 2.1.2 ความเพียงพอของน้ำเพื่อการเกษตร (จำนวนหมู่บ้านที่มีน้ำเพียงพอ) 2.1.2.1 ความเพียงพอของน้ำเพื่อการเกษตรจากการพิจารณาการมีน้ำใช้ระหว่างรอบการเพาะปลูก (ระบุจำนวนเดือนที่ไม่เพียงพอต่อ 12 เดือน พร้อมระบุสาเหตุของการเพียงพอหรือไม่เพียงพอ) 2.1.2.2 ขนาดพื้นที่ที่น้ำไม่เพียงพอต่อการเพาะปลูก (ไร่) ระบุพื้นที่/ชนิดพืชที่มีน้ำไม่เพียงพอในการเพาะปลูก 2.1.2.3 ระยะเวลาที่น้ำไม่เพียงพอต่อการเพาะปลูก (เดือน) ระบุช่วงเดือนที่ขาดน้ำ 2.1.3 ความหลากหลายทางชีวภาพ จำแนกเป็นจำนวนชนิดของพรรณพืชและจำนวนชนิดสัตว์ในพื้นที่	กองช่าง เทศบาลฯ/ เกษตรตำบล
	US 2.2	2.2.1 การเปลี่ยนแปลงของปริมาณน้ำฝนต่อเดือนและต่อปี ซึ่งส่งผลต่อปัจจัยการเพาะปลูกพืช (มิลลิเมตร) (ใช้ข้อมูลจากจังหวัด) 2.2.2 การเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิ (เฉลี่ย, ต่ำสุด, สูงสุด) ต่อเดือนและต่อปี ซึ่งส่งผลต่อการเติบโตของพืช (องศาเซลเซียส) (ใช้ข้อมูลจากจังหวัด)	เทศบาลตำบล/ สำนักงานปลัด (สป.)
	US 2.3	2.3.1 การลดลงของพื้นที่เกษตรกรรมที่เฝ้าเพื่อเตรียมพื้นที่เพาะปลูก (ใช้ข้อมูลการยางแห่งประเทศไทย) 2.3.2 การเพิ่มขึ้นของการใช้พลังงานสะอาดในภาคการเกษตร เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ (ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้เก็บบันทึกข้อมูล)	เทศบาลตำบล/ ข้อมูลจากการยาง แห่งประเทศไทย

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
	US 2.4	2.4.1 พื้นที่เกษตร • ขนาดของพื้นที่เกษตรอินทรีย์ (ไร่) • ขนาดของพื้นที่เกษตรปลอดภัย (ไร่) • ร้อยละของพื้นที่เกษตรอินทรีย์ต่อพื้นที่ทั้งหมดในชุมชน • ร้อยละของพื้นที่เกษตรปลอดภัย (GAP) ต่อพื้นที่ทั้งหมดในชุมชน • ร้อยละพื้นที่เกษตรอินทรีย์ต่อพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมดในชุมชน • ร้อยละพื้นที่เกษตรปลอดภัยต่อพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมดในชุมชน • ร้อยละของพื้นที่เกษตรอินทรีย์/เกษตรปลอดภัย ต่อพื้นที่ชุมชน - ทั้งหมด • ร้อยละของพื้นที่เกษตรอินทรีย์/เกษตรปลอดภัย ต่อพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมดในชุมชน • ขนาดพื้นที่เกษตรทั้งหมดในเทศบาล (ไร่) • ขนาดพื้นที่ทั้งหมดในเทศบาล (ไร่)	เทศบาลตำบล/ เกษตรตำบล
	US 2.5	2.5.1 การมีกฎระเบียบและนโยบายที่สนับสนุนความหลากหลายทางชีวภาพ สภาพดิน น้ำ ระบบนิเวศ และการทำพื้นที่เกษตรอย่างยั่งยืนต่อไป 2.5.2 การมีกติกาการปฏิบัติของชุมชนที่สนับสนุนความหลากหลายทางชีวภาพ สภาพดิน น้ำ ระบบนิเวศ และการทำพื้นที่เกษตรอย่างยั่งยืนต่อไป 2.5.3 การมีกฎระเบียบและนโยบายเพื่อควบคุมการใช้สารเคมีและฮอร์โมนเพื่อการเกษตร ปศุสัตว์ และประมงต่อไป 2.5.4 การมีโครงการส่งเสริมและให้ความรู้และติดตามประเมินผลกฎระเบียบและนโยบายส่งเสริมการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมต่อไป	เทศบาลตำบล/ สำนักงานปลัด (สป.)
	US 2.6	2.6.1 การมีนโยบาย แผนปฏิบัติการ แรงจูงใจ และการริเริ่มเชิงปฏิบัติเพื่อส่งเสริมระบบอาหารที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมต่อไป	เทศบาลตำบล/ สำนักงานปลัด (สป.)
	US 2.7	2.7.1 การมีนโยบาย ระเบียบข้อบังคับ และการสนับสนุนการอนุรักษ์พื้นที่เกษตรกรรม (ระบุกฎระเบียบ นโยบายเป็นรายละเอียดเพิ่มเติม เช่น ชื่อโครงการ และรายละเอียดโดยสังเขป)	เทศบาลตำบล/ สำนักงานปลัด (สป.)

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
3) ความสามารถในการซื้ออาหารและการมีอาหารในปริมาณที่เพียงพอ (3 ตัวชี้วัด)	US 3.1	3.1.1 ร้อยละของครัวเรือนในพื้นที่/ในชุมชนที่ปลูกผักหรือผลไม้เพื่อบริโภคเองต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่ - จำนวนครัวเรือนในพื้นที่/ในชุมชนที่ปลูกผักหรือผลไม้เพื่อบริโภคเอง - จำนวนครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่ตำบล 3.1.2 ร้อยละของครัวเรือนในพื้นที่/ในชุมชนที่ปลูกผักหรือผลไม้เพื่อขายต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่ - จำนวนครัวเรือนในพื้นที่/ในชุมชนที่ปลูกผักหรือผลไม้เพื่อขาย - จำนวนครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่ตำบล 3.1.3 ร้อยละของประชากรที่อยู่ในกระบวนการปลูกผักหรือผลไม้เพื่อบริโภคเองต่อจำนวนประชากรทั้งหมดในพื้นที่/ในชุมชน - จำนวนประชากรในพื้นที่ที่อยู่ในกระบวนการปลูกผักหรือผลไม้เพื่อบริโภคเอง - จำนวนประชากรทั้งหมดในพื้นที่ตำบล 3.1.4 ร้อยละของประชากรที่อยู่ในกระบวนการปลูกผักหรือผลไม้เพื่อขายต่อจำนวนประชากรทั้งหมดในพื้นที่/ในชุมชน - จำนวนประชากรในพื้นที่ที่อยู่ในกระบวนการปลูกผักหรือผลไม้เพื่อขาย - จำนวนประชากรทั้งหมดในพื้นที่ตำบล	เทศบาลตำบล/ สำนักงานปลัด (สป.)/ เกษตรตำบล/ ผู้ใหญ่บ้าน
	US 3.2	3.2.1 การเข้าถึงผักผลไม้ - จำนวนร้านค้าผลไม้ในชุมชน - จำนวนร้านค้าผักที่ตั้งอยู่ในชุมชน	กองสาธารณสุข เทศบาลฯ
	US 3.3	3.3.1 ร้อยละของผู้ประสพภาวะวิกฤตที่ได้รับความช่วยเหลือด้านอาหารอย่างเพียงพอ 3.3.2 จำนวนชุมชนที่มีแนวทางในการจัดการด้านอาหารเพื่อรับมือกับภาวะวิกฤตอย่างครอบคลุม	เทศบาลตำบล/ สำนักงานปลัด (สป.)
4) ความอยู่ดีมีสุขทางสังคมและวัฒนธรรม (5 ตัวชี้วัด)	US 4.1	4.1.1 จำนวนหลักสูตรการเกษตรในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาและวิทยาลัย (ต่อปี) 4.1.2 จำนวนโรงเรียนที่มีรายวิชาหรือกิจกรรมนอกหลักสูตรที่เกี่ยวกับการเกษตร (ต่อปี) 4.1.3 จำนวนการอบรมทางการเกษตรนอกหลักสูตรการศึกษา (โดยมีเกษตรกร ปรากฏ ชาวบ้าน ชาวประมง เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ ตัวแทนภาคประชาสังคมที่ทำงานด้านเกษตร มูลนิธิช่อง Youtube ที่ผลิตเนื้อหาด้านการเกษตร เป็นต้น) (ต่อปี) 4.1.4 จำนวนโรงเรียนที่มีรายวิชาหรือกิจกรรมนอกหลักสูตรที่เกี่ยวกับอาหาร คุณค่าทางโภชนาการ พฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัย (ต่อปี)	เทศบาลตำบล/ สำนักงานปลัด (สป.) กองการศึกษา

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
	US 4.2	4.2.1 จำนวนเกษตรกรและผู้บริโภคมีระดับสารกำจัดศัตรูพืชตกค้างในเลือด (จากการคัดกรองแบบเบื้องต้นด้วยชุดทดสอบ reactive paper)	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) เก็บข้อมูลส่งผลลัพธ์ให้กองสาธารณสุข
	US 4.3	4.3.1 จำนวนนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนที่จะเอื้อหนุนต่อการรวมกลุ่มกันผลิตอาหาร	เทศบาลตำบล/ สำนักงานปลัด (สป.)
	US 4.4	4.4.1 สัดส่วนงบประมาณที่จัดสรรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อการบริหารจัดการด้านกลไก โครงสร้างและแผนงานเกี่ยวกับอาหารต่อปี เช่น การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ การจัดฝึกอบรมการเกษตรจากปราชญ์ชาวบ้านนำไปใช้กับไร่นาของตนเอง - งบประมาณที่จัดสรรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อการบริหารจัดการด้านกลไก โครงสร้างและแผนงานเกี่ยวกับอาหารต่อปี เช่น การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ การจัดฝึกอบรมการเกษตรจากปราชญ์ชาวบ้านนำไปใช้กับไร่นาของตนเอง - งบประมาณทั้งหมด	เทศบาลตำบล/ สำนักงานปลัด (สป.)
	US 4.5	4.5.1 การสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เช่น การจัดตั้งตลาด การลงทุนในการขายปลีกอาหารสด การปรับปรุงที่อยู่อาศัยและห้องครัว การสนับสนุนค่าเชื้อเพลิงในครัวเรือน โครงการอาหารในโรงเรียน การสนับสนุนค่าอาหารให้ผู้ประสบภัยพิบัติ)	เทศบาลตำบล/ สำนักงานปลัด (สป.)
	US 5.1	5.1.1 ขนาดพื้นที่การเกษตรที่ผลิตพืชเพื่อเป็นอาหาร (ไร่) ต่อพื้นที่ชุมชนทั้งหมด (ไร่) - ขนาดพื้นที่ทั้งหมดในเทศบาล (ไร่) - ขนาดพื้นที่การเกษตรที่ผลิตพืชเพื่อเป็นอาหาร (ไร่) 5.1.2 สัดส่วนครัวเรือนที่ได้รับอาหารจากพื้นที่เกษตรในชุมชนต่อครัวเรือนทั้งหมดในชุมชน - จำนวนครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่ตำบล - จำนวนครัวเรือนที่ได้รับอาหารจากพื้นที่เกษตรในชุมชน 5.1.3 สัดส่วนครัวเรือนที่ได้รับอาหารจากพื้นที่สาธารณะต่อครัวเรือนทั้งหมดในชุมชน - จำนวนครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่ตำบล - จำนวนครัวเรือนที่ได้รับอาหารจากพื้นที่สาธารณะ	เทศบาลตำบล/ สำนักงานปลัด (สป.)/ เกษตรตำบล
5) ความ ยืดหยุ่นหรือ การฟื้นคืน (3 ตัวชี้วัด)	US 5.2	5.2.1 จำนวนหน่วยงาน/โครงการที่ดำเนินการเกี่ยวกับการแจกจ่ายอาหารให้ผู้ขาดแคลนในภาวะวิกฤต เช่น โครงการปันอิ่ม โครงการครัวปันอิ่ม โครงการรักษาอาหารของมูลนิธิ Scholars of Sustenance หน่วยงานและโครงการของรัฐ	เทศบาลตำบล/ สำนักงานปลัด (สป.)

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
	US 5.3	5.3.1 การมีแผนหรือแนวทางปฏิบัติและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงให้แผนเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ (แนบรายละเอียดแผนงาน)	เทศบาลตำบล/ สำนักงานปลัด (สป.)
6) ความปลอดภัยทางอาหาร (3 ตัวชี้วัด)	US 6.1	6.1.1 ร้อยละของระบบการผลิตพืชและปศุสัตว์ที่ได้มาตรฐานด้านการผลิตและความปลอดภัยอาหาร - ร้อยละของระบบการผลิตปศุสัตว์ที่ได้มาตรฐานด้านการผลิตและความปลอดภัยอาหาร - จำนวนระบบการผลิตพืชที่ได้มาตรฐานด้านการผลิตและความปลอดภัยอาหาร เช่น GMP, Organic Thailand, IFOAM - จำนวนระบบการผลิตพืชทั้งหมดในพื้นที่ (ฟาร์มหรือพื้นที่ผลิตพืชในพื้นที่) - จำนวนระบบการผลิตปศุสัตว์ที่ได้มาตรฐานด้านการผลิตและความปลอดภัยอาหาร (ฟาร์ม/ปศุสัตว์ที่ได้รับมาตรฐานรับรองความปลอดภัย) - จำนวนระบบการผลิตปศุสัตว์ทั้งหมดในพื้นที่ (ฟาร์ม/ปศุสัตว์ทั้งหมดในพื้นที่)	เทศบาลตำบล/ สำนักงานปลัด (สป.)/ เกษตรกร/ปศุสัตว์
		6.1.2 ร้อยละของผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์ที่ผ่านมาตรฐานระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee System - PGS) - จำนวนผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์ที่ผ่านมาตรฐานระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee System - PGS) - จำนวนผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์ทั้งหมด	เทศบาลตำบล
		6.1.3 ร้อยละฟาร์มที่ได้รับมาตรฐานตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด เช่น GAP - จำนวนฟาร์มที่ได้รับมาตรฐานตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด เช่น GAP - จำนวนฟาร์มทั้งหมดในพื้นที่ 6.1.4 ร้อยละของฟาร์มปศุสัตว์/ประมงที่มีการใช้ยาปฏิชีวนะที่ถูกต้อง (ข้อมูลเกษตร/ปศุสัตว์) - จำนวนฟาร์มปศุสัตว์/ประมงที่มีการใช้ยาปฏิชีวนะที่ถูกต้อง (ข้อมูลเกษตร/ปศุสัตว์) - จำนวนฟาร์มปศุสัตว์/ประมงทั้งหมดในพื้นที่	เทศบาลตำบล

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
		6.1.5 ปริมาณการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช (ลิตร) 6.1.6 ปริมาณการนำเข้าสารเคมีในพื้นที่เพื่อการเกษตรของ ร้านค้าในพื้นที่ (สวก./ท้องถิ่นเป็นลักษณะการจำหน่าย) • สารเคมีกำจัดวัชพืช ชนิดดูดซึม (ลิตร) • สารเคมีกำจัดวัชพืช ชนิดเผาไหม้ (ลิตร) • สารเคมีกำจัดแมลงศัตรูพืชชนิดฉีดพ่นทางใบ (ลิตร/กิโลกรัม) • สารเคมีกำจัดแมลงศัตรูพืชชนิดใส่ทางดิน (ลิตร/กิโลกรัม) • สารเคมีกำจัด/รักษาโรคพืช (ลิตร)	
	US 6.2	6.2.1 ร้อยละของสินค้าอาหารที่เสี่ยงปนเปื้อน ที่ได้รับการตรวจสอบ ความปลอดภัยในท้องถิ่น จำแนกเป็นสารเคมีตกค้างในพืชและ การปนเปื้อนยาปฏิชีวนะในเนื้อสัตว์ • จำนวนสินค้าอาหารที่เสี่ยงปนเปื้อน ที่ได้รับการตรวจสอบ ความปลอดภัยในท้องถิ่น จำแนกเป็นสารเคมีตกค้างในพืช และการปนเปื้อนยาปฏิชีวนะในเนื้อสัตว์ • จำนวนสินค้าอาหารทั้งหมดในพื้นที่ 6.2.2 ร้อยละของสินค้าอาหารที่ได้รับการรับรองมาตรฐานอาหาร ปลอดภัย เช่น เครื่องหมาย อย., Food Safety Management System (ISO22000), HACCP • จำนวนสินค้าอาหารที่ได้รับการรับรองมาตรฐานอาหาร ปลอดภัย เช่น เครื่องหมาย อย., Food Safety Management System (ISO22000), HACCP • จำนวนสินค้าอาหารทั้งหมดในพื้นที่ 6.2.3 สัดส่วนของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อการตรวจ สอบความปลอดภัยสินค้าอาหารประจำปีต่องบประมาณทั้งหมด ความถี่ของการตรวจสอบอาหารปลอดภัย (ต่อปี) • งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อการตรวจสอบ ความปลอดภัยสินค้าอาหารประจำปีต่องบประมาณทั้งหมด ความถี่ของการตรวจสอบอาหารปลอดภัย (ต่อปี) • งบประมาณทั้งหมดของเทศบาลตำบล	เทศบาลตำบล/ กองสาธารณสุข
	US 6.3	6.3.1 จำนวนร้านอาหารที่ผ่านเกณฑ์ในโครงการอาหารสะอาด รสชาติอร่อย (Clean Food Good Taste) และโครงการ “ร้านอาหารไทยปลอดภัย สุขภาพดี” (Clean Food Good Taste Plus) 6.3.2 ร้อยละของร้านอาหารที่ผ่านเกณฑ์ในโครงการอาหารสะอาด รสชาติอร่อย (Clean Food Good Taste) และโครงการ “ร้านอาหารไทยปลอดภัย สุขภาพดี” (Clean Food Good Taste Plus)	เทศบาลตำบล/ กองสาธารณสุข

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
		6.3.3 จำนวนสถานประกอบการอาหาร (เช่น ผู้ผลิตอาหาร สถานที่สะสมอาหาร) ที่ได้จดทะเบียนอาหารหรือมีใบอนุญาตการขายอาหาร จำนวนสถานประกอบการอาหารทั้งหมดในพื้นที่ 6.3.4 ร้อยละของสถานประกอบการอาหาร (เช่น ผู้ผลิตอาหาร สถานที่สะสมอาหาร) ที่ได้จดทะเบียนอาหารหรือมีใบอนุญาตการขายอาหาร	เทศบาลตำบล/ กองสาธารณสุข
7) การลด ของเสียและ การสูญเสีย (4 ตัวชี้วัด)	US 7.1	7.1.1 ปริมาณขยะอาหารที่ถูกทิ้งจากตลาดนัด งานวัด งานบุญ (กิโลกรัมต่อเดือน) 7.1.2 มูลค่าของขยะอาหารที่ถูกทิ้งจากตลาดนัด งานวัด งานบุญ (บาทต่อเดือน) 7.1.3 ปริมาณขยะอาหารจากผู้ประกอบการอาหาร (กิโลกรัมต่อเดือน) 7.1.4 ปริมาณขยะอาหารจากร้านอาหารและองค์กร (ศูนย์เด็กเล็ก, โรงเรียน) (กิโลกรัมต่อเดือน) 7.1.5 ปริมาณขยะอาหารจากครัวเรือน (กิโลกรัมต่อเดือน)	เทศบาลตำบล/ กองสาธารณสุข
	US 7.2	7.2.1 ร้อยละขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่แยกขยะอาหารหรือส่งเสริมให้ครัวเรือนแยกขยะอาหาร (ระบุชี้แจงนโยบาย)	เทศบาลตำบล/ กองสาธารณสุข
	US 7.3	7.3.1 ร้อยละของขยะอาหารในท้องถิ่นที่ได้รับการรีไซเคิลเพื่อเป็นอาหารสัตว์ ปุ๋ยหมัก และพลังงานกลับมาใช้ใหม่ ฯลฯ ต่อปี (โดย อปท./ผู้ประกอบการ/ครัวเรือน) - ปริมาณขยะอาหารในท้องถิ่นที่ได้รับการรีไซเคิลเพื่อเป็นอาหารสัตว์ ปุ๋ยหมัก และพลังงานกลับมาใช้ใหม่ ฯลฯ ต่อปี (โดย อปท./ผู้ประกอบการ/ครัวเรือน) - ปริมาณขยะอาหารทั้งหมดในพื้นที่ตำบล	เทศบาลตำบล/ กองสาธารณสุข
	US 7.4	7.4.1 การมีนโยบายหรือกลยุทธ์ในระดับท้องถิ่นที่เหมาะสมในทางปฏิบัติของ - นโยบาย/กลยุทธ์เกี่ยวกับการป้องกันการสูญเสียอาหารและขยะอาหาร - นโยบาย/กลยุทธ์เกี่ยวกับการลดลงของการสูญเสียอาหารและขยะอาหาร - นโยบาย/กลยุทธ์เกี่ยวกับการรีไซเคิลขยะอาหาร	เทศบาลตำบล/ สำนักงานปลัด (สป.)

3.2.8 ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่นอกเขตเทศบาล ภาคใต้

ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่นอกเขตเทศบาล ภาคใต้ ประกอบด้วย 7 มิติ รวม 28 ตัวชี้วัด ดังนี้

ตาราง 16 ตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นพื้นที่นอกเขตเทศบาล ภาคใต้

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
1) การได้รับ สารอาหาร อย่างเพียงพอ และภาวะ โภชนาการ (5 ตัวชี้วัด)	RS 1.1	1.1.1 อัตราส่วนประชากรอายุ 20 ปีขึ้นไปที่มีเส้นรอบเอว ≥ 90 ซม. ในชาย และ ≥ 80 ซม. ในหญิง จำแนกตามเพศและกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรชายที่มีเส้นรอบเอว ≥ 90 ซม. จำแนกตามกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรหญิงที่มีเส้นรอบเอว ≥ 80 ซม. จำแนกตามกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรทั้งหมด จำแนกตามเพศและกลุ่มอายุ 1.1.2 อัตราส่วนประชากรอายุ 20 ปีขึ้นไปที่มีภาวะเริ่มอ้วนและโรคอ้วน จำแนกตามเพศและกลุ่มอายุ 1.1.3 จำนวนประชากรอายุ 20 ปีขึ้นไปที่มีภาวะเริ่มอ้วนและโรคอ้วน จำแนกตามเพศและกลุ่มอายุ	อบต. ประสาน รพ.สต.
	RS 1.2	1.2.1 สัดส่วนของประชากรที่เป็นโรคเบาหวานต่อจำนวนประชากรทั้งหมดในพื้นที่ จำแนกตามเพศและกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรชายที่เป็นโรคเบาหวาน จำแนกตามกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรหญิงที่เป็นโรคเบาหวาน จำแนกตามกลุ่มอายุ - จำนวนประชากรทั้งหมด จำแนกตามเพศและกลุ่มอายุ	อบต. ประสาน รพ.สต.
	RS 1.3	1.3.1 ร้อยละของทารกอายุต่ำกว่า 6 เดือนที่กินนมแม่อย่างเดียว - จำนวนทารกอายุต่ำกว่า 6 เดือนที่กินนมแม่อย่างเดียว - จำนวนทารกอายุต่ำกว่า 6 เดือนทั้งหมดในพื้นที่	อบต. ประสาน รพ.สต.
	RS 1.4	1.4.1 การมีอาหารหลัก 9-16 กลุ่ม (ที่พบในท้องถิ่น (Household Dietary Diversity Score - HDDS) (จำแนกตามตลาดนัดร้านสะดวกซื้อ) 1. ข้าวหรือธัญพืช 2. ผักอุดมด้วยวิตามิน เช่น ฟักทอง แครอท มันเทศ 3. พืชประเภทหัวอื่นๆ เช่น มันฝรั่ง มันสำปะหลัง 4. ผักใบเขียว (วิตามินเอ) 5. ผักอื่นๆ 6. ผลไม้อุดมวิตามิน เช่น มะม่วง มะละกอ 7. ผลไม้อื่นๆ รวมทั้งผลไม้ป่า 8. เนื้อสัตว์ (fresh meat) เช่น เนื้อหมู เนื้อไก่ เนื้อวัว เนื้อเป็ด 9. เครื่องในสัตว์ (organ meat) เช่น ตับ หัวใจ เลือด 10. ไข่ เช่น ไข่ไก่ ไข่เป็ด 11. ปลาและอาหารทะเล เช่น ปลาสด ปลาแห้ง 12. ถั่ว ถั่วเมล็ดแห้ง และเมล็ดพืช 13. นมและผลิตภัณฑ์จากนม 14. ของหวาน 15. น้ำมันและไขมัน 16. เครื่องเทศ เครื่องปรุงรส เครื่องดื่ม	อสม. เก็บข้อมูล แจ้ง อบต.

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
	RS 1.5	1.5.1 จำนวนครัวเรือนที่ได้บริโภคสัตว์น้ำ ซึ่งได้ประโยชน์จากเขตอนุรักษ์ชายฝั่งทะเล (ข้อมูลก่อนและหลังการเริ่มต้นโครงการอนุรักษ์พื้นที่) - จำนวนครัวเรือนที่ได้บริโภคสัตว์น้ำก่อนเริ่มต้นโครงการอนุรักษ์พื้นที่ - จำนวนครัวเรือนที่ได้บริโภคสัตว์น้ำหลังเริ่มต้นโครงการอนุรักษ์พื้นที่* - ร้อยละของครัวเรือนที่ได้บริโภคสัตว์น้ำ ซึ่งได้ประโยชน์จากเขตอนุรักษ์ชายฝั่งทะเล	ผู้ใหญ่บ้านแจ้งข้อมูลให้ อบต.
2) เสถียรภาพ ของระบบ นิเวศ (7 ตัวชี้วัด)	RS 2.1	2.1.1 ความเพียงพอของน้ำเพื่อการเกษตร (วัดด้วยปริมาณน้ำฝนต่อปี บัณฑิตกรรายเดือน) 2.1.2 ความหลากหลายทางชีวภาพ (การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของจำนวนพันธุ์สัตว์น้ำ ระบุจำนวนและชนิดพืชและสัตว์) 2.1.3 คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง (ตามมาตรวัดของกรมควบคุมมลพิษ) 2.1.4 คุณสมบัติดินที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกปาล์ม (ระบุค่า pH ดินรายหมู่บ้าน) 2.1.5 ขนาดพื้นที่เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ (ไร่)	2.1.1 กลุ่ม กป. (ผู้ใหญ่บ้าน แจ้ง อบต.) 2.1.2 ผู้ใหญ่บ้านแจ้ง อบต. 2.1.3 อบต. 2.1.4 อบต. ประสานข้อมูลจากหมอดินหมู่บ้าน 2.1.5 ผู้ใหญ่บ้านแจ้ง อบต.
	RS 2.2	2.2.1 การเปลี่ยนแปลงของปริมาณน้ำฝนต่อเดือนและต่อปี ซึ่งส่งผลต่อบัณฑิตการเพาะปลูกพืช (มิลลิเมตร)	อบต. ประสานเกษตรอำเภอ
	RS 2.3	2.3.1 ร้อยละครัวเรือนที่ใช้พลังงานแสงอาทิตย์ - จำนวนครัวเรือนที่ใช้พลังงานแสงอาทิตย์เพื่อการเกษตร - จำนวนครัวเรือนที่ทำเกษตรทั้งหมด	อบต.
	RS 2.4	2.4.1 ขนาดของพื้นที่เกษตรทฤษฎีใหม่ (ไร่) 2.4.2 ขนาดของพื้นที่เกษตรปลอดภัย (GAP) (ไร่) 2.4.3 ขนาดของพื้นที่เกษตรอินทรีย์ (ไร่) 2.4.4 ร้อยละของพื้นที่เกษตรอินทรีย์/เกษตรปลอดภัย/เกษตรทฤษฎีใหม่ (GAP) ต่อพื้นที่ทั้งหมดในชุมชน 2.4.5 ขนาดของพื้นที่ผสมผสาน (ไร่) (แนบเอกสารนิยามประเภทการเกษตร) 2.4.6 สัดส่วนพื้นที่เกษตรปลอดภัย (GAP) และเกษตรอินทรีย์ต่อพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมดในชุมชน 2.4.7 ขนาดพื้นที่ชุมชนทั้งหมด (ไร่) 2.4.8 ขนาดพื้นที่เกษตรทั้งหมด (ไร่)	อบต. ประสานงานเกษตรอำเภอ

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
	RS 2.5	2.5.1 การมีกฎระเบียบและนโยบายเพื่อควบคุมการใช้เครื่องมือในการทำประมงที่ทำลายสัตว์น้ำวัยอ่อนต่อไป (เขตอนุรักษ์ฤดูกาลน้ำแดง ห้ามทำประมง) เฉพาะหมู่บ้านติดชายฝั่งทะเล 2.5.2 การมีโครงการส่งเสริมและให้ความรู้และติดตามประเมินผลกฎระเบียบและนโยบายส่งเสริมการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมต่อไป (เกษตรและประมง) (โครงการบ้านปลา ธนาคารกุ้ง) 2.5.3 การมีกฎระเบียบและนโยบายเพื่อควบคุมการใช้สารเคมีและฮอร์โมนเพื่อการเกษตร ปศุสัตว์ และประมงต่อไป 2.5.4 การมีกฎระเบียบและนโยบายเพื่อควบคุมการใช้เครื่องมือในการทำประมงที่ทำลายสัตว์น้ำวัยอ่อนต่อไป (ธรรมนูญชุมชน ระเบียบกรมประมง)	ผู้ใหญ่บ้าน แจ้ง อบต.
	RS 2.6	2.6.1 การมีนโยบาย แผนปฏิบัติการ แรงจูงใจ และการริเริ่มเชิงปฏิบัติเพื่อส่งเสริมระบบอาหารที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมต่อไป (ถึงขยะเปียก)	อบต.
	RS 2.7	2.7.1 การใช้พื้นที่สาธารณะที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ทั้งในเขตชนบทและในเมือง ที่สามารถนำมาใช้ให้เกิดผลลัพธ์ในทางปฏิบัติต่อไป (ธนาคารกุ้ง ปลุกผัก สวนปาล์ม โดยใช้พื้นที่ราชพัสดุ)	ผู้ใหญ่บ้าน แจ้ง อบต.
3) ความสามารถในการซื้ออาหารและการมีอาหารในปริมาณที่เพียงพอ (3 ตัวชี้วัด)	RS 3.1	3.1.1 ร้อยละของครัวเรือนในพื้นที่/ในชุมชนที่ปลูกผักหรือผลไม้เพื่อบริโภคเอง ต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่ - จำนวนครัวเรือนในพื้นที่/ในชุมชนที่ปลูกผักหรือผลไม้เพื่อบริโภคเอง 3.1.2 ร้อยละของครัวเรือนในพื้นที่/ในชุมชนที่ปลูกผักหรือผลไม้เพื่อขาย ต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่ - จำนวนครัวเรือนในพื้นที่/ในชุมชนที่ปลูกผักหรือผลไม้เพื่อขาย - จำนวนครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่	3.1.1 ผู้ใหญ่บ้าน 12 หมู่บ้าน 3.1.2 ขอบจำนวนหมู่บ้านจาก อบต.
	RS 3.2	3.2.1 จำนวนร้านค้า จุดขาย หรือแหล่งพื้นที่สวนผลไม้ในชุมชน (ตลาดนัด ร้านสะดวกซื้อ) 3.2.2 จำนวนร้านค้า จุดขาย หรือแหล่งพื้นที่สวนผักที่ตั้งอยู่ในชุมชน (ตลาดนัด ร้านสะดวกซื้อ) - สัดส่วนร้านค้า/จุดขายผลไม้ 1 ร้านต่อประชากร 500 คน - สัดส่วนร้านค้า/จุดขายผัก 1 ร้านต่อประชากร 500 คน	อบต. เครือข่ายที่เกี่ยวข้อง หรือ อสม.
	RS 3.3	3.3.1. ร้อยละของผู้ประสพภาวะวิกฤตที่ได้รับการช่วยเหลือด้านอาหาร - จำนวนผู้ประสพภาวะวิกฤตที่ได้รับการช่วยเหลือด้านอาหาร - จำนวนผู้ประสพภาวะวิกฤตทั้งหมดในพื้นที่ - จำนวนประชากรทั้งหมดในพื้นที่	อบต.

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
4) ความ อยู่ดีมีสุขทาง สังคมและ วัฒนธรรม (6 ตัวชี้วัด)	RS 4.1	4.1.1 จำนวนโรงเรียนที่มีรายวิชาหรือกิจกรรมนอกหลักสูตรที่เกี่ยวกับการเกษตรต่อปี 4.1.2 จำนวนการอบรมทางการเกษตรนอกหลักสูตรการศึกษาต่อไป (โดยมีศูนย์เรียนรู้ เกษตรกร ราษฎรชาวนาน ช่างประมง เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ ตัวแทนภาคประชาสังคมที่ทำงานด้านเกษตร มูลนิธิ ช่อง Youtube ที่ผลิตเนื้อหาด้านการเกษตร เป็นต้น เป็นวิทยากรหลัก) 4.1.3 จำนวนโรงเรียนที่มีรายวิชาหรือกิจกรรมนอกหลักสูตรที่เกี่ยวกับอาหาร คุณค่าทางโภชนาการ พฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยต่อปี	อบต. รวบรวม จากโรงเรียน
	RS 4.2	4.2.1 จำนวนครัวเรือนที่มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการประมง/แปรรูปจากสัตว์น้ำซึ่งได้ประโยชน์จากการอนุรักษ์พื้นที่	ผู้ใหญ่บ้าน แจ้ง อบต.
	RS 4.3	4.3.1 จำนวนเกษตรกรและผู้บริโภคมีระดับสารกำจัดศัตรูพืชตกค้างในเลือด (จากการคัดกรองแบบเบื้องต้นด้วยชุดทดสอบ reactive paper)	อบต. ประสาน ขอข้อมูลจาก รพ.สต.
	RS 4.4	4.4.1 สัดส่วนงบประมาณที่จัดสรรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการบริหารจัดการด้านกลไก โครงสร้างและแผนงานเกี่ยวกับอาหารต่อปี เช่น โครงการอาหารโรงเรียน - งบประมาณที่จัดสรรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อการบริหารจัดการด้านกลไก โครงสร้างและแผนงานเกี่ยวกับอาหารต่อปี เช่น โครงการอาหารโรงเรียน - งบประมาณทั้งหมดของ อบต.	อบต.
	RS 4.5	4.5.1 การสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (โครงการอาหารในโรงเรียน โครงการสนับสนุนค่าอาหารให้ผู้ประสบภัย)	อบต.
	RS 4.6	4.6.1 จำนวนโครงการหรือความช่วยเหลือด้านเทคโนโลยีที่ได้รับจากหน่วยงานอื่นๆ เช่น เกษตรอัจฉริยะ (Smart Farm) ระบบสูบน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ - จำนวนโครงการหรือความช่วยเหลือด้านเทคโนโลยีที่ได้นำไปใช้ประโยชน์ได้จริง (ใช้ประโยชน์ได้ 1 โครงการ คือระบบสูบน้ำ) - ร้อยละของโครงการหรือความช่วยเหลือด้านเทคโนโลยีที่ได้นำไปใช้ประโยชน์ได้จริง	อบต.

มิติ	หมายเลข ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล (อ้างอิงที่มาของข้อมูล และนิยามของตัวชี้วัด)
5) ความ ยืดหยุ่นหรือ การฟื้นคืน (4 ตัวชี้วัด)	RS 5.1	5.1.1 สัดส่วนของพื้นที่การเกษตรที่ผลิตพืชเพื่อเป็นอาหาร (ไร่) ต่อพื้นที่ชุมชนทั้งหมด - ขนาดพื้นที่การเกษตรที่ผลิตพืชเพื่อเป็นอาหาร (ไร่) 5.1.2 สัดส่วนพื้นที่การเกษตรที่ผลิตพืชเพื่อเป็นอาหาร (ไร่) ต่อ ครัวเรือนทั้งหมดของชุมชน (ไร่) - ขนาดพื้นที่การเกษตรที่ผลิตพืชเพื่อเป็นอาหาร (ไร่) - จำนวนครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่	อบต.
	RS 5.2	5.2.1 การมีคลังสินค้าอาหาร ตลาดขายส่ง หรือแหล่งจัดเก็บผลผลิต (แห่งต่อตารางกิโลเมตร) 5.2.2 ปริมาณที่สามารถกักเก็บผลผลิตหรือสินค้าของคลังสินค้า อาหารในพื้นที่ (ตัน)	อบต.
	RS 5.3	5.3.1 จำนวนโครงการที่ดำเนินการเกี่ยวกับการแจกจ่ายอาหารให้ ผู้ที่ขาดแคลนในภาวะวิกฤต	อบต.
	RS 5.4	5.4.1 การมีแผน แนวทางปฏิบัติและข้อเสนอแนะในการปรับปรุง ให้แผนเหมาะสมกับบริบทพื้นที่	อบต.
6) ความ ปลอดภัย ทางอาหาร (1 ตัวชี้วัด)	RS 6.1	6.1.1 จำนวนระบบการผลิตพืชและปศุสัตว์ที่ได้มาตรฐานด้าน การผลิตและความปลอดภัยอาหาร 6.1.2 จำนวนผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์ที่ผ่านมาตรฐานระบบ การรับรองแบบมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee System-PGS) 6.1.3 จำนวนฟาร์มที่ได้รับมาตรฐานตามที่กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์กำหนด เช่น GAP 6.1.4 จำนวนของฟาร์มปศุสัตว์/ประมงที่มีการใช้ยาปฏิชีวนะที่ถูกต้อง 6.1.5 ร้อยละของฟาร์มปศุสัตว์/ประมงที่มีการใช้ยาปฏิชีวนะที่ถูกต้อง	อบต. ประสานสำนักงาน ปศุสัตว์ ประมง เกษตรอำเภอ
7) การลด ของเสียและ การสูญเสีย (2 ตัวชี้วัด)	RS 7.1	7.1.1 จำนวนและร้อยละครัวเรือนที่มีถังขยะเปียก (ขยะอาหาร) - จำนวนครัวเรือนที่มีถังขยะเปียก - ร้อยละครัวเรือนที่มีถังขยะเปียก - จำนวนครัวเรือนในพื้นที่ทั้งหมด	อบต.
	RS 7.2	7.2.1 การมีนโยบายหรือกลยุทธ์ในระดับท้องถิ่น/ประเทศที่เหมาะสม ในทางปฏิบัติของ - การป้องกันการสูญเสียอาหารและขยะอาหาร - การลดลงของขยะอาหาร - การรีไซเคิลขยะ หรือธนาคารขยะ	อบต.

การเรียนรู้

จากท้องถิ่น
ใน 4 ภูมิภาค

การเรียนรู้จากท้องถิ่น ใน 4 ภูมิภาค

บทนี้นำเสนอกรณีศึกษาตัวอย่างจาก 8 ตำบล ใน 4 ภูมิภาค ที่นำตัวชี้วัดไปใช้ประเมินสถานการณ์ระบบอาหารของท้องถิ่นในปี 2567-2568 พร้อมนำเสนอข้อสังเกตจากการนำตัวชี้วัดไปใช้ ซึ่งคำนึงถึงความแตกต่างด้านพื้นที่ ภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม และความเป็นอยู่ ส่งผลให้ระบบอาหารของแต่ละพื้นที่มีประเด็นจำเพาะต่างกันไปในแต่ละจังหวัด และภูมิภาค และส่วนสุดท้ายเป็นการสรุปวิเคราะห์ตัวชี้วัดร่วมเพื่อให้เห็นภาพรวมของระบบอาหาร พ.ศ. 2568 ของทั้ง 8 ตำบล⁽³⁾ ในบทนี้ประกอบด้วย

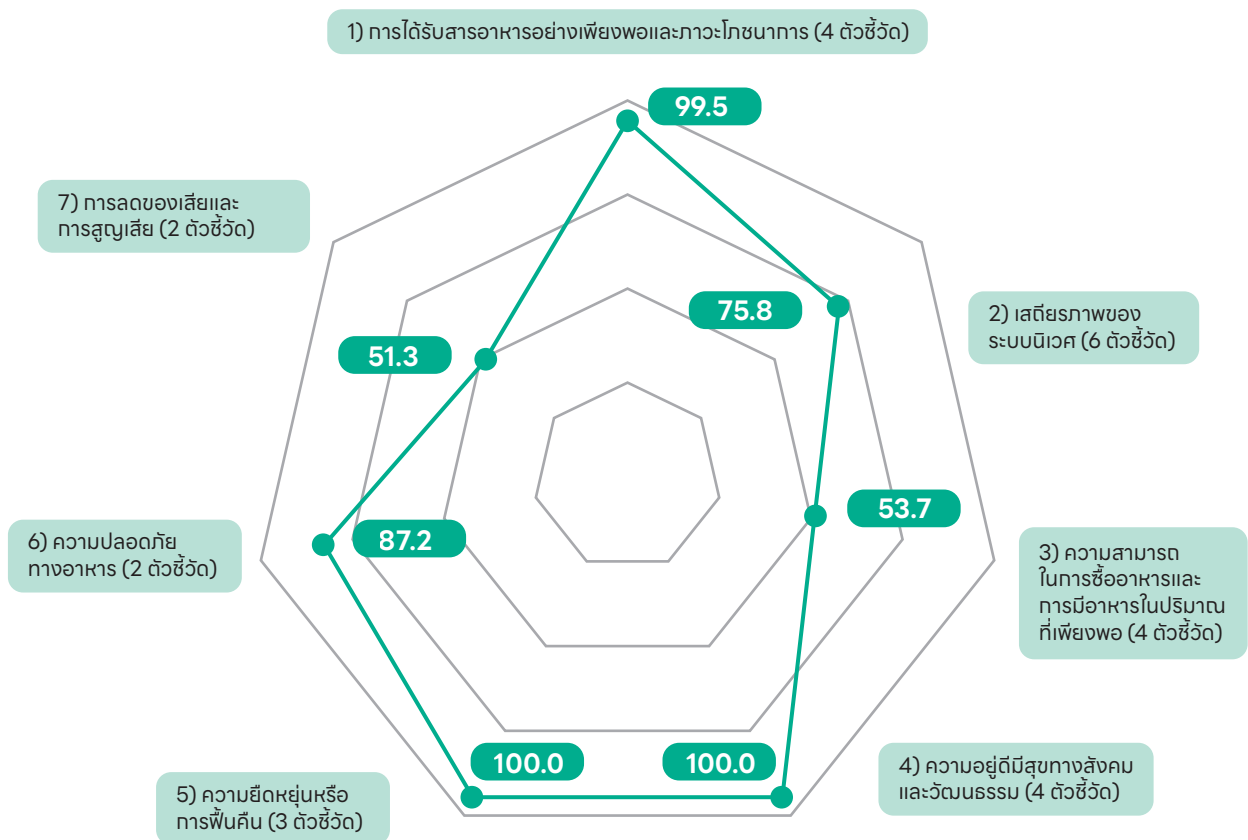
- 1.1) สถานการณ์ระบบอาหารตำบลบางสีทอง จังหวัดนนทบุรี (ในเขตเทศบาล ภาคกลาง)
- 1.2) สถานการณ์ระบบอาหารตำบลทวีวัฒนา จังหวัดนนทบุรี (นอกเขตเทศบาล ภาคกลาง)
- 1.3) สถานการณ์ระบบอาหารตำบลป่าอ้อดอนชัย จังหวัดเชียงราย (ในเขตเทศบาล ภาคเหนือ)
- 1.4) สถานการณ์ระบบอาหารตำบลป่าตึง จังหวัดเชียงราย (นอกเขตเทศบาล ภาคเหนือ)
- 1.5) สถานการณ์ระบบอาหารตำบลเด็ด จังหวัดยโสธร (ในเขตเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)
- 1.6) สถานการณ์ระบบอาหารตำบลนาคำ จังหวัดยโสธร (นอกเขตเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)
- 1.7) สถานการณ์ระบบอาหารตำบลโคกม่วง จังหวัดพัทลุง (ในเขตเทศบาล ภาคใต้)
- 1.8) สถานการณ์ระบบอาหารตำบลหวนโพธิ์ จังหวัดพัทลุง (นอกเขตเทศบาล ภาคใต้)
- 1.9) การวิเคราะห์ตัวชี้วัดร่วม 7 มิติ

4.1 สถานการณ์ระบบอาหารตำบลบางสีทอง จังหวัดนนทบุรี

ระบบอาหารของตำบลบางสีทองมีความเข้มแข็งในมิติการได้รับสารอาหารอย่างเพียงพอและภาวะโภชนาการ มิติความอยู่ดีมีสุขทางสังคมและวัฒนธรรม มิติความยืดหยุ่นหรือการฟื้นคืน และมิติความปลอดภัยทางอาหาร ประชากรในพื้นที่มีความเสี่ยงต่ำจากโรคที่เกิดจากพฤติกรรมกรรมการรับประทานอาหาร ประชากรสามารถเข้าถึงอาหารได้ทั้งหมด 16 กลุ่ม ทางเทศบาลให้ความสำคัญกับแผนงานด้านอาหารและการอนุรักษ์ภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่น มีการสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันในศูนย์เด็กเล็ก โรงเรียนทั้งหมดในพื้นที่มีรายวิชาหรือกิจกรรมนอกหลักสูตรที่เกี่ยวกับการเกษตร และมีแปลงเกษตรในศูนย์เด็กเล็กเป็นแหล่งเรียนรู้ตั้งแต่ปฐมวัย ในพื้นที่มีคลังเก็บสินค้าซึ่งประชาชนสามารถเข้าถึงอาหารได้ในภาวะวิกฤต และทางเทศบาลมีโครงการช่วยเหลือด้านอาหารแก่ผู้ที่ประสบภัยเมื่อเกิดภาวะวิกฤต ร้านอาหารทั้งหมด 50 แห่งได้รับมาตรฐานจากกรมอนามัย อย่างไรก็ตาม จากการสุ่มตรวจร้านอาหารในพื้นที่ยังมีการตรวจพบการปนเปื้อนสารฟอสฟอรัสและฟอร์มาลีนในอาหารบางส่วน

อย่างไรก็ตาม ระบบอาหารของตำบลบางสีทองมีความเปราะบางในมิติเสถียรภาพของระบบนิเวศ มิติความสามารถในการซื้ออาหารและการมีอาหารในปริมาณที่เพียงพอ และมิติการลดของเสียและการสูญเสีย เนื่องจากตำบลบางสีทองเป็นเขตเมืองซึ่งมีพื้นที่เกษตรกรรมน้อยมาก ประชากรในพื้นที่จึงไม่สามารถผลิตและพึ่งพาอาหารในท้องถิ่นได้ เน้นการพึ่งพาอาหารจากภายนอกที่นำเข้ามาขายในพื้นที่ ทำให้ไม่สามารถสืบถึงที่มาหรือกระบวนการผลิตทางเทศบาลมีโครงการถึงขยะรีไซเคิลแต่มีครัวเรือนเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ขอรับถังขยะไปใช้ บางครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงใช้ถังขยะร่วมกัน ในด้านการลดขยะอาหาร สภาองค์กรชุมชนร่วมมือกับเทศบาลในการรวบรวมอาหารที่ซูเปอร์มาร์เก็ตขายไม่หมดในแต่ละวันไปแจกจ่ายในชุมชนรายได้น้อย อย่างไรก็ตาม ทางเทศบาลยังไม่มีนโยบายหรือโครงการเพื่อป้องกันการสูญเสียอาหารและขยะอาหาร

รูป 3 สถานการณ์ระบบอาหารตำบลบางสีทอง จังหวัดนนทบุรี พ.ศ. 2568

มิติที่ 1 การได้รับสารอาหารอย่างเพียงพอและภาวะโภชนาการ

ตำบลบางสีทอง มีอัตราส่วนประชากรที่มีค่าดัชนีมวลกาย (BMI) เกินเกณฑ์ อยู่ในภาวะเริ่มอ้วนและโรคอ้วน และอยู่ในภาวะโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ต่ำมาก โดยเฉพาะภาวะโรคเบาหวานชนิดที่ 2 พบว่าทั้งประชากรชายและหญิงในพื้นที่มีภาวะป่วยเป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ไม่ถึงร้อยละ 1 สะท้อนให้เห็นว่าประชากรในพื้นที่มีความเสี่ยงต่ำต่อโรคที่เกิดจากพฤติกรรมการรับประทานอาหาร ประชากรในพื้นที่สามารถซื้อหาอาหารได้ครบทั้ง 16 กลุ่ม จากตลาดและซูเปอร์มาร์เก็ตในพื้นที่

มิติที่ 2 เสถียรภาพของระบบนิเวศ

เนื่องจากตำบลบางสีทองมีลักษณะเป็นเขตเมืองซึ่งมีพื้นที่ติดกับกรุงเทพมหานคร พื้นที่เกษตรกรรมจึงมีสัดส่วนน้อยมาก ในพื้นที่มีผู้ทำเกษตรผสมผสาน 75 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 1.3 ของประชากรทั้งหมดในพื้นที่ และมีครัวเรือนที่ปลูกพืชไฮโดรโปนิคส์หรือผักแนวตั้ง 2 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 0.04 ของครัวเรือนทั้งหมด

เทศบาลมีโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งมีกรอบการดำเนินงาน 3 กรอบ ได้แก่ กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร กรอบการใช้ประโยชน์ และกรอบการสร้างจิตสำนึก โดยเน้นในฐานทรัพยากร 3 ฐาน คือ ทรัพยากรชีวภาพ ทรัพยากรกายภาพ และทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา เพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจในงานปกป้องรักษาทรัพยากรท้องถิ่น สำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากรท้องถิ่น ปลูกรักษาทรัพยากรท้องถิ่น อนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรท้องถิ่น ศูนย์ข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น และสนับสนุนในการอนุรักษ์และจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น

มิติที่ 3 ความสามารถในการซื้ออาหารและการมีอาหารในปริมาณที่เพียงพอ

ประชากรในตำบลบางสีทองพึ่งพาอาหารที่ผลิตนอกพื้นที่ เนื่องจากมีพื้นที่เกษตรกรรมน้อยและเกษตรกรเพียงไม่กี่ราย พื้นที่มีการกระจายตัวของจุดขายผักผลไม้ค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนประชากร สันนิษฐานว่าประชากรสามารถซื้อหาอาหารได้จากตำบลหรือชุมชนใกล้เคียง

เทศบาลตำบลมีแนวทางในการจัดการด้านอาหารเพื่อรับมือกับภาวะวิกฤต โดยทั้ง 5 หมู่บ้านได้รับความช่วยเหลือทางด้านอาหารอย่างต่อเนื่องเมื่อเกิดภาวะวิกฤต

มิติที่ 4 ความอยู่ดีมีสุขทางสังคมและวัฒนธรรม

พื้นที่ตำบลบางสีทองมีโรงเรียน 4 แห่ง และศูนย์เด็กเล็ก 1 แห่ง ในพื้นที่วัดบางอ้อยช้าง ซึ่งโรงเรียนทุกแห่งมีรายวิชาหรือกิจกรรมนอกหลักสูตรที่เกี่ยวกับการเกษตร ส่วนศูนย์เด็กเล็กมีแปลงเกษตรเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรให้กับเด็กปฐมวัย ศูนย์เด็กเล็กยังได้รับการสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันโรงเรียนจากทางเทศบาล

ในพื้นที่มีการอนุรักษ์เมนูอาหารพื้นบ้าน ได้แก่ แกงขาคหนูใส่มะขี้ ไข่เจียวดอกทุเรียน และมีการจัดอบรมอาชีพสอนการทำอาหารและการถนอมอาหารให้แก่กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มสตรี และผู้ที่สนใจทั่วไป

มิติที่ 5 ความยืดหยุ่นหรือการฟื้นคืน

ตำบลบางสีทองผลิตอาหารเองได้น้อยและพึ่งพาอาหารจากภายนอกเป็นหลัก การพึ่งพาอาหารจึงอยู่ที่ตลาดและซูเปอร์มาร์เก็ตเป็นหลัก ซึ่งเป็นแหล่งพึ่งพาอาหารของประชาชนในภาวะวิกฤต นอกจากนี้ เมื่อเกิดภาวะวิกฤตขึ้นทางเทศบาลมีโครงการช่วยเหลือด้านอาหารแก่ผู้ที่ประสบภัยอย่างทั่วถึง

มิติที่ 6 ความปลอดภัยทางอาหาร

พื้นที่ตำบลบางสีทองมีร้านอาหารจำนวน 50 แห่ง ซึ่งทั้งหมดผ่านเกณฑ์มาตรฐานสุขาภิบาลอาหาร (SAN และ SAN Plus) และมีสถานประกอบการอาหาร (เช่น ผู้ผลิตอาหาร สถานที่สะสมอาหาร) และร้านอาหารร้อยละ 66 ที่ได้จดทะเบียนอาหารหรือมีใบอนุญาตการขายอาหาร

การตรวจสอบความปลอดภัยอาหารในพื้นที่ตำบลบางสีทอง พบว่ามีร้อยละ 20 ของร้านอาหารทั้งหมดตรวจพบอาหารเสี่ยงปนเปื้อนสารฟอร์มาลิน ร้อยละ 12 ตรวจพบอาหารเสี่ยงปนเปื้อนสารฟอกขาว และร้อยละ 68 ของร้านอาหารทั้งหมดผ่านการตรวจความสะอาดมือของผู้ประกอบอาหารและภาชนะ

การจัดการเรื่องความปลอดภัยอาหารควรเริ่มจากการระบุที่มาของอาหาร แต่เนื่องจากตำบลบางสีทองไม่ได้เป็นพื้นที่เกษตรกรรมและพึ่งพาอาหารที่นำเข้ามาในพื้นที่ ทำให้ตรวจสอบที่มาของอาหารและควบคุมความปลอดภัยของอาหารได้ยาก นำไปสู่ความเสี่ยงด้านความปลอดภัยอาหารของผู้บริโภคในพื้นที่

มิติที่ 7 การลดของเสียและการสูญเสีย

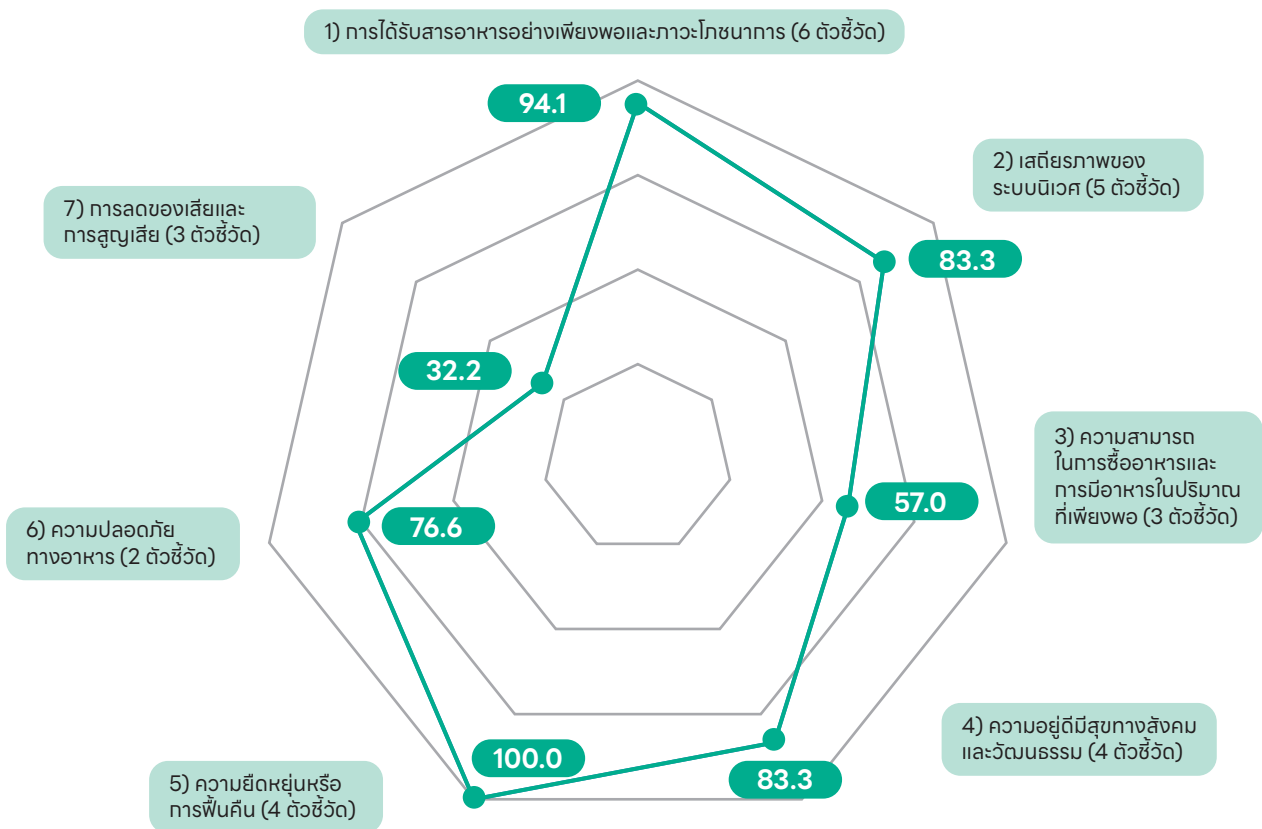
เทศบาลมีโครงการถังขยะเปียกรักษ์โลกเพื่อจัดการขยะอาหารในครัวเรือน อย่างไรก็ตาม มีครัวเรือนในพื้นที่เพียงร้อยละ 5.3 ของครัวเรือนทั้งหมดที่ขอถังขยะเปียกไปใช้ ในพื้นที่ยังมีนโยบายลดการสูญเสียอาหารและขยะอาหารโดยสภาองค์กรชุมชนร่วมกันเทศบาลตำบลมีโครงการรวบรวมอาหารที่ซูเปอร์มาร์เก็ตขายไม่หมดในแต่ละวันไปแจกจ่ายให้กับชุมชนรายได้น้อยในพื้นที่ เป็นการลดปริมาณขยะอาหารที่จะเกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม เทศบาลยังไม่มีนโยบายป้องกันการสูญเสียอาหารและขยะอาหาร

4.2 สถานการณ์ระบบอาหารตำบลวิวัฒนา จังหวัดนนทบุรี

ระบบอาหารของตำบลวิวัฒนามีความเข้มแข็งในด้านการได้รับสารอาหารอย่างเพียงพอและภาวะโภชนาการ มิติเสถียรภาพของระบบนิเวศ มิติความอยู่ดีมีสุขทางสังคมและวัฒนธรรม มิติความยืดหยุ่นหรือการฟื้นคืน ประชากรในตำบลมีความเสี่ยงด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารต่ำและสามารถเข้าถึงอาหารหลักครบทุกกลุ่มจากร้านค้าที่กระจายตัวอยู่ในพื้นที่ ในตำบลมีพื้นที่เกษตรอินทรีย์หรือเกษตรปลอดภัยในสัดส่วนสูง ดินเหมาะแก่การเพาะปลูก อบต. มีโครงการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์พื้นที่สีเขียว โครงการลดการเผา และโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควันและฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM 2.5 โรงเรียนทั้ง 3 แห่งในพื้นที่มีรายวิชาหรือกิจกรรมนอกหลักสูตรที่เกี่ยวกับการเกษตร และมีรายวิชาหรือกิจกรรมนอกหลักสูตรที่เกี่ยวกับอาหาร คุณค่าทางโภชนาการ พฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัย อบต. สามารถให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้อย่างทั่วถึงและมีแผนฉุกเฉินเพื่อรับมือกับภาวะวิกฤต ประกอบกับการมีพื้นที่เกษตรกรรมขนาดใหญ่ทำให้มีความยืดหยุ่นทางด้านอาหารและความสามารถในการฟื้นคืนเมื่อเกิดภาวะวิกฤต

อย่างไรก็ตาม ระบบอาหารของตำบลวิวัฒนามีความเปราะบางในมิติความสามารถในการซื้ออาหารและการมีอาหารในปริมาณที่เพียงพอ มิติความปลอดภัยทางอาหาร และมิติการลดของเสียและการสูญเสีย แม้ว่าพื้นที่ตำบลเกินครึ่งจะเป็นพื้นที่เกษตรกรรม แต่มีครัวเรือนส่วนน้อยที่ปลูกผักผลไม้กินเองและปลูกเพื่อขาย สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่ได้รับประโยชน์จากพื้นที่เกษตรกรรมที่มีอยู่ จากการตรวจสอบความปลอดภัยอาหารจากร้านอาหารในตำบลพบว่า ตัวอย่างอาหารส่วนใหญ่ไม่ผ่านเกณฑ์ความปลอดภัย ซึ่งเป็นความเสี่ยงด้านความปลอดภัยทางอาหารของประชาชนในพื้นที่ ครัวเรือนส่วนน้อยมีถึงขยะเปียกกลดโลกร้อนเพื่อจัดการขยะอาหาร และทาง อบต. ยังไม่มีนโยบายป้องกันและลดการสูญเสียอาหาร

รูป 4 สถานการณ์ระบบอาหารตำบลวิวัฒนา จังหวัดนนทบุรี พ.ศ. 2568

มิตีที่ 1 การได้รับสารอาหารอย่างเพียงพอและภาวะโภชนาการ

จากการเก็บข้อมูลประชากร 400 คน อายุ 15 ปีขึ้นไปในตำบลทิววัฒนา พบว่าประชากรบริโภคผักและผลไม้ อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ในตำบลมีประชากรที่มีเส้นรอบเอวเกินมาตรฐาน อยู่ในภาวะเริ่มอ้วนและโรคอ้วน และผู้ที่ เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ในอัตราส่วนที่ต่ำ อัตราส่วนประชากรเพศหญิงมีเส้นรอบเอวเกินมาตรฐาน อยู่ในภาวะเริ่ม อ้วนและโรคอ้วน และอยู่ในภาวะโรคเบาหวานมากกว่าประชากรเพศชาย ทั้งนี้ โครงการส่งเสริมสุขภาพในพื้นที่ควร พิจารณาถึงวิถีชีวิต อาชีพ พฤติกรรมการรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย ที่แตกต่างกันของเพศชายและเพศหญิง ในพื้นที่

ในพื้นที่มีทารกอายุต่ำกว่า 6 เดือนที่กินนมแม่อย่างเดียวเพียง 13 คน จาก 49 คน (ร้อยละ 26.5) ในพื้นที่ ควรมีโครงการสนับสนุนและให้ความรู้เกี่ยวกับการให้นมแม่ โดยพิจารณาข้อจำกัดของแม่เด็กและให้การสนับสนุน ที่เหมาะสม เช่น แม่เด็กมีความรู้และเป็นวัยแรงงานจึงไม่มีเวลาให้นมลูก ดังนั้นตำบลควรมีโครงการสนับสนุน การใช้เวลาให้นมลูกหรืออุปกรณ์มีนมระหว่างเวลาทำงาน และแม่บางคนมีความรู้ความเข้าใจไม่เพียงพอเกี่ยวกับ การให้นมแม่ จึงควรมีโครงการส่งเสริมความรู้

ประชากรในพื้นที่สามารถเข้าถึงอาหารหลักได้ทั้ง 16 กลุ่ม จากตลาดที่กระจายตัวอยู่ในตำบลและรถขายอาหาร (รถฟุ่มพวง) ที่เข้ามาค้าขายในพื้นที่

มิตีที่ 2 เสถียรภาพของระบบนิเวศ

แหล่งน้ำผิวดินและดินในพื้นที่ตำบลทิววัฒนามีค่า pH อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน เหมาะแก่การเพาะปลูก สัดส่วน พื้นที่เกษตรอินทรีย์หรือเกษตรปลอดภัยร้อยละ 13.5 ของพื้นที่ทั้งหมด ซึ่งถือว่ามีส่วนพื้นที่เกษตรอินทรีย์หรือ เกษตรปลอดภัยค่อนข้างสูง เมื่อเทียบกับเป้าหมายระดับประเทศที่ร้อยละ 1.3¹

อบต. มีโครงการเพื่อส่งเสริมระบบอาหารที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหา หมอกควันและฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM 2.5 โครงการส่งเสริมการลดการเผา โครงการใช้น้ำหมักเพื่อย่อยสลายฟาง โครงการลดการใช้สารเคมีในการเกษตร และโครงการอนุรักษ์พื้นที่เกษตรกรรมหรือพื้นที่สีเขียว

มิตีที่ 3 ความสามารถในการซื้ออาหารและการมีอาหารในปริมาณที่เพียงพอ

พื้นที่เกินครึ่งของตำบลทิววัฒนาเป็นพื้นที่เกษตรกรรม (ร้อยละ 66.5 ของพื้นที่ตำบลทั้งหมด) แต่มีครัวเรือนที่ ปลูกผักเพื่อบริโภคเองเพียงร้อยละ 10.0 และครัวเรือนที่ปลูกผลไม้เพื่อบริโภคเองร้อยละ 20.0 ส่วนครัวเรือนที่ปลูกผัก เพื่อขายคิดเป็นร้อยละ 5.0 และครัวเรือนที่ปลูกผลไม้เพื่อขายร้อยละ 10.0 สะท้อนให้เห็นว่า แม้ว่าพื้นที่ส่วนใหญ่ ในตำบลเป็นพื้นที่เกษตรกรรม แต่มีเพียงไม่กี่ครัวเรือนเท่านั้นที่ทำการเกษตร อาจเนื่องด้วยประชากรในพื้นที่ไม่ได้เป็น เจ้าของที่ดิน

¹ แผนปฏิบัติการด้านเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. 2566-2570 มีเป้าหมายการเพิ่มพื้นที่เกษตรอินทรีย์ของประเทศให้ถึง 2 ล้านไร่ ต่อพื้นที่เกษตรทั้งหมดของประเทศ 149.25 ล้านไร่ หรือคิดเป็นประมาณร้อยละ 1.3

มิติที่ 4 ความอยู่ดีมีสุขทางสังคมและวัฒนธรรม

ในพื้นที่มีโรงเรียนทั้งหมด 3 แห่ง ซึ่งทุกโรงเรียนมีรายวิชาหรือกิจกรรมนอกหลักสูตรที่เกี่ยวกับการเกษตร และมีรายวิชาหรือกิจกรรมนอกหลักสูตรที่เกี่ยวกับอาหาร คุณค่าทางโภชนาการ พฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัย การตรวจคัดกรองความเสี่ยงจากการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในกลุ่มประชากร 99 คน ตรวจพบสารกำจัดศัตรูพืชตกค้างในเลือดตกค้างระดับปกติ 8 คน ระดับปลอดภัย 53 คน ระดับเสี่ยง 21 คน ระดับไม่ปลอดภัย 17 คน สะท้อนถึงความเปราะบางด้านสุขภาพส่งผลต่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในตำบล

อบต. มีนโยบายที่เกี่ยวกับการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนที่เอื้อหนุนให้เกิดการรวมกลุ่มกันผลิตอาหาร และสนับสนุนงบประมาณจาก อบต. ในโครงการอาหารกลางวันโรงเรียนและอาหารเสริม

มิติที่ 5 ความยืดหยุ่นหรือการฟื้นคืน

พื้นที่เกินครึ่งของตำบลทิววัฒนาเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อประชากรในพื้นที่ด้านความยืดหยุ่นทางอาหารเมื่อเกิดภาวะวิกฤต อบต. มีโครงการแจกจ่ายอาหารให้ผู้ประสบภาวะวิกฤต เพื่อให้ประชาชนสามารถฟื้นคืนกลับเข้าสู่ภาวะปกติ และมีแผนฉุกเฉินเพื่อรับมือกับภัยพิบัติและภาวะวิกฤตในพื้นที่

มิติที่ 6 ความปลอดภัยทางอาหาร

พื้นที่ตำบลทิววัฒนามีร้านอาหารทั้งหมดจำนวน 12 ร้าน ที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานสุขาภิบาลอาหาร (SAN และ SAN Plus) ของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข อย่างไรก็ตาม การตรวจความปลอดภัยอาหารจากร้านอาหารในตำบล (โดยวัดค่าปนเปื้อนของสารเคมี เช่น บอแรกซ์ ฟอรัมาลีน กรดซาลิซิลิก และจุลินทรีย์) พบว่า อาหารที่ไม่ผ่านเกณฑ์ความปลอดภัย 52 ตัวอย่าง โดยจำแนกตามประเภทอาหารดังนี้ 1) ประเภทพืช ผ่าน 8 ตัวอย่าง ไม่ผ่าน 7 ตัวอย่าง 2) ประเภทเนื้อสัตว์ ผ่าน 11 ตัวอย่าง ไม่ผ่าน 16 ตัวอย่าง 3) ประเภทอาหารสำเร็จรูป/แปรรูป (เช่น ลูกชิ้น ปลาหมึกกรอบ น้ำแข็ง ข้าวสวย และอื่นๆ) ผ่าน 22 ตัวอย่าง ไม่ผ่าน 52 ตัวอย่าง ซึ่งเป็นความเสี่ยงด้านความปลอดภัยทางอาหารของประชาชนพื้นที่

มิติที่ 7 การลดของเสียและการสูญเสีย

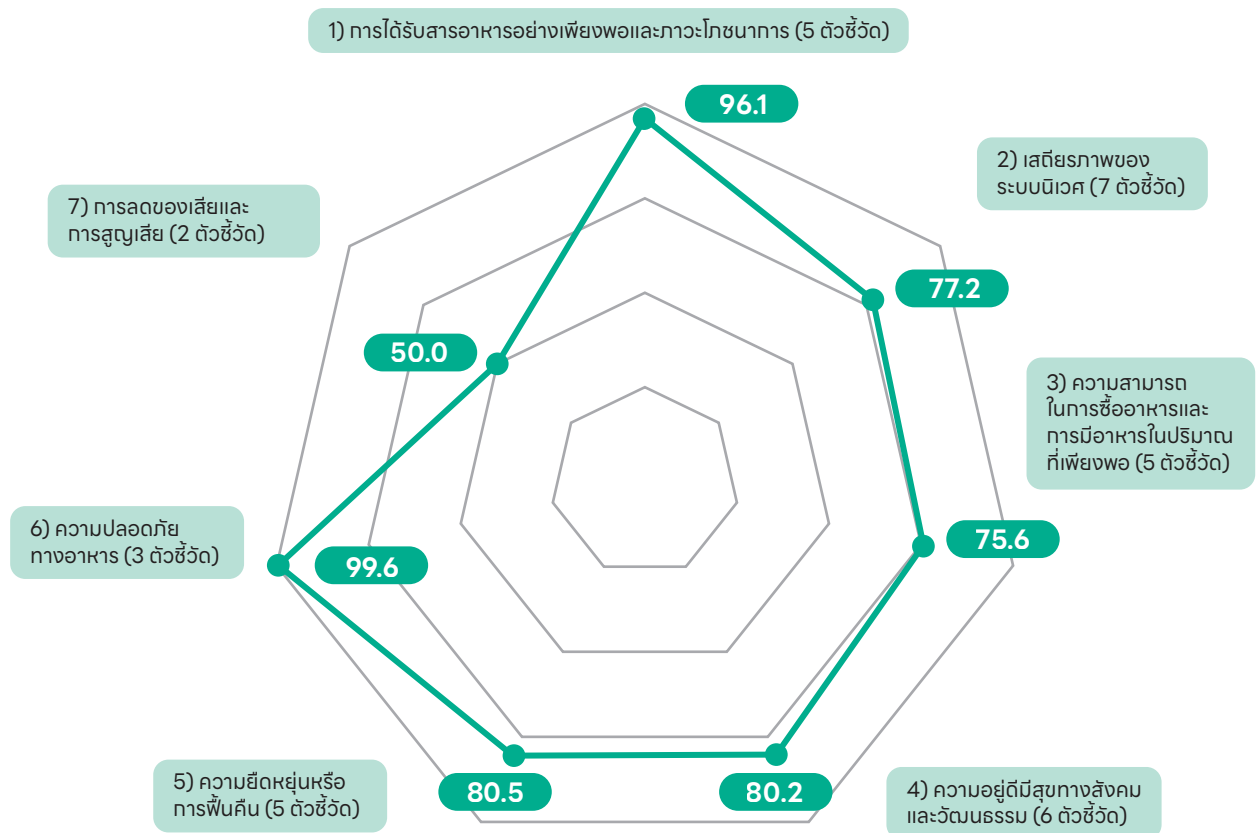
ครัวเรือนจำนวน 1,320 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 28.7 ของครัวเรือนทั้งหมดในตำบลทิววัฒนามีถังขยะเปียกกลดโลกร้อน ซึ่งเป็นโครงการที่นำขยะอาหารไปใช้ประโยชน์เป็นปุ๋ยต่อไป อย่างไรก็ตาม อบต. ยังไม่มีนโยบายป้องกันและลดการสูญเสียอาหาร

4.3 สถานการณ์ระบบอาหารตำบลป่าอ้อดอนชัย จังหวัดเชียงราย

ระบบอาหารของตำบลป่าอ้อดอนชัยมีความเข้มแข็งในมิติการได้รับสารอาหารอย่างเพียงพอและภาวะโภชนาการ มิติความสามารถในการซื้ออาหารและการมีอาหารในปริมาณที่เพียงพอ มิติความยืดหยุ่นหรือการฟื้นคืน และมิติความปลอดภัยทางอาหาร ประชากรในตำบลมีความเสี่ยงด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคอาหารต่ำและสามารถเข้าถึงอาหารหลักครบทุกกลุ่ม กลุ่มทารกและเด็กได้รับสารอาหารอย่างเพียงพอ แม้ว่าครัวเรือนส่วนน้อยจะปลูกผักผลไม้เพื่อรับประทานเอง แต่สามารถเข้าถึงอาหารได้ เนื่องจากมีตลาดกระจายตัวอยู่ในตำบลและประชาชนสามารถเก็บหาอาหารได้จากป่าชุมชน ในพื้นที่มีคลังเก็บอาหาร ห้องเย็น ห้างสรรพสินค้า และยู้งจางชุมชน ซึ่งเพิ่มความยืดหยุ่นในการเข้าถึงอาหารเมื่อเกิดภาวะวิกฤตได้ เทศบาลยังมีแผนป้องกันไฟฟ้าเพื่อป้องกันการสูญเสียที่จะเกิดขึ้นกับพื้นที่เกษตรกรรมและระบบอาหารของพื้นที่ ความปลอดภัยอาหารในพื้นที่ถือว่าดีมาก เนื่องจากฟาร์มทั้งหมดในพื้นที่ผ่านมาตรฐานความปลอดภัยและใช้ยาปฏิชีวนะอย่างถูกต้อง และไม่ตรวจพบสารเคมีหรือการปนเปื้อนยาปฏิชีวนะในอาหาร

อย่างไรก็ตาม ระบบอาหารของตำบลป่าอ้อดอนชัยสามารถพัฒนาระบบอาหารให้ดีขึ้นได้ในมิติเสถียรภาพของระบบนิเวศ มิติความอยู่ดีมีสุขทางสังคมและวัฒนธรรม และมิติการลดของเสียและการสูญเสียอาหาร แม้ว่าพื้นที่เกินครึ่งของตำบลจะเป็นพื้นที่เกษตรกรรม แต่มีพื้นที่เพียงส่วนน้อยที่ทำเกษตรอินทรีย์หรือเกษตรปลอดภัย ในช่วงเดือนธันวาคมถึงเมษายน ค่าฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM 2.5 ของพื้นที่อยู่ในเกณฑ์อากาศเริ่มแย่ ประชาชนและกลุ่มเสี่ยงต้องระมัดระวังในการใช้ชีวิตกลางแจ้ง โรงเรียนทั้งหมด 12 แห่งในพื้นที่มีรายวิชาเกี่ยวกับการเกษตรและรายวิชาเกี่ยวกับการรับประทานอาหารและโภชนาการ ทุกครัวเรือนในตำบลมีถังขยะเปียกลดโลกร้อนเพื่อจัดการขยะอาหารและนำขยะอาหารไปใช้ประโยชน์เป็นปุ๋ย แต่เทศบาลยังไม่มียุทธศาสตร์ป้องกันหรือลดขยะอาหารในพื้นที่

รูป 5 สถานการณ์ระบบอาหารตำบลป่าอ้อดอนชัย จังหวัดเชียงราย พ.ศ. 2568

มิตีที่ 1 การได้รับสารอาหารอย่างเพียงพอและภาวะโภชนาการ

ตำบลป่าอ้อดอนชัยมีประชากรที่มีเส้นรอบเอวเกินมาตรฐาน อยู่ในภาวะเริ่มอ้วนและโรคอ้วน และผู้ที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ในสัดส่วนต่ำ ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงจากโรคที่เกิดจากพฤติกรรมมารับประทานอาหารต่ำ อย่างไรก็ตาม สัดส่วนประชากรเพศหญิงที่มีเส้นรอบเอวเกินมาตรฐาน อยู่ในภาวะเริ่มอ้วนและโรคอ้วน และเป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 สูงกว่าประชากรชาย

เด็กอายุ 6-14 ปีมีเพียง 1 คนจาก 15 คนที่มีลักษณะแคระแกร็น เด็กทารกอายุต่ำกว่า 6 เดือนในพื้นที่ทั้งหมด 17 คน กินนมแม่อย่างเดียว แสดงให้เห็นว่าทารกและเด็กในพื้นที่ได้รับสารอาหารอย่างเพียงพอ ประชากรในตำบลสามารถเข้าถึงอาหารหลักครบ 16 กลุ่มจากตลาดในตำบล

มิตีที่ 2 เสถียรภาพของระบบนิเวศ

ตำบลป่าอ้อดอนชัยมีพื้นที่ป่าธรรมชาติเกินครึ่งของพื้นที่ทั้งหมดในตำบล และยังมีป่าชุมชนขนาด 220 ไร่ที่ประชาชนสามารถเข้าไปเก็บหาอาหารและใช้ประโยชน์จากป่าได้ คุณภาพดินในพื้นที่ไม่พบสารตกค้าง เหมาะแก่การเพาะปลูก อย่างไรก็ตาม คุณภาพอากาศวัดจากค่าฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM 2.5 พบว่าอยู่ที่ 53.77 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร อยู่ในเกณฑ์อากาศเริ่มแย่ ประชาชนและกลุ่มเสี่ยงไม่ควรทำกิจกรรมกลางแจ้ง ซึ่งอาจเป็นผลกระทบจากการเผาในพื้นที่อื่น เนื่องจากในพื้นที่ไม่มีรายงานพบการเผา และเทศบาลมีประกาศกำหนดพื้นที่ควบคุมเหตุรำคาญห้ามการเผาในที่โล่งทุกชนิด

ร้อยละ 35.7 ของครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่ทำเกษตรอินทรีย์ ในพื้นที่มีพื้นที่ทำโคกหนองนาโมเดลทั้งหมด 4 ไร่ ซึ่งถือว่าอยู่ในสัดส่วนต่ำเมื่อเทียบกับเป้าหมายของประเทศ

เทศบาลมีโครงการพัฒนาระบบจัดการเมืองอาหารปลอดภัย (ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ) ภายใต้ โครงการพัฒนานครเขียวราย สู่เมืองแห่งความสุข 3 มิติ ซึ่งมุ่งขับเคลื่อนเมืองอาหารปลอดภัยและพัฒนานวัตกรรมการจัดระบบเกษตรกรรมเพื่ออาหารปลอดภัยในพื้นที่ อปท.เครือข่าย

มิตีที่ 3 ความสามารถในการซื้ออาหารและการมีอาหารในปริมาณที่เพียงพอ

ร้อยละ 33.48 ของครัวเรือนทั้งหมดในตำบลปลูกผักหรือผลไม้เพื่อบริโภคเอง ขณะที่เพียงร้อยละ 7.89 ของครัวเรือนทั้งหมดปลูกผักหรือผลไม้เพื่อขาย อย่างไรก็ตาม ประชากรในพื้นที่สามารถเก็บหาอาหารได้จากป่าชุมชน โดยร้อยละ 39.6 ของครัวเรือนทั้งหมดในตำบลได้รับประโยชน์จากพื้นที่เกษตรในชุมชน ในตำบลมีจุดขายผลไม้เพียง 3 จุด และจุดขายผัก 17 จุด ถือว่าเป็นสัดส่วนที่ต่ำเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรในตำบล ทั้งนี้ไม่พบประชากรในพื้นที่ที่ตกอยู่ใต้เส้นความยากจนด้านอาหาร (food poverty line) เนื่องจากสามารถเข้าถึงอาหารได้จากตลาดและป่าชุมชน

มิตีที่ 4 ความอยู่ดีมีสุขทางสังคมและวัฒนธรรม

ตำบลป่าอ้อดอนชัยมีโรงเรียนและสถานศึกษาทั้งหมด 17 แห่ง แต่มี 12 แห่งที่มีรายวิชาหรือกิจกรรมนอกหลักสูตรที่เกี่ยวกับการเกษตร และรายวิชาหรือกิจกรรมนอกหลักสูตรที่เกี่ยวกับอาหาร คุณค่าทางโภชนาการ พฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัย นอกจากนี้ ในตำบลจัดอบรมให้ความรู้ด้านเกษตรกรรมนอกหลักสูตรการศึกษา

6 โครงการ คือ 1) โครงการแจกเมล็ดพันธุ์ผัก 2) โครงการสร้างอาชีพเลี้ยงหอยขมและเพาะเห็ด 3) โครงการปลูกป่า 4) โครงการปลูกผักปลอดสารพิษ 5) การอบรมการเพาะเห็ด จัดโดย สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองเชียงราย 6) การอบรมเพิ่มศักยภาพคณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตรประจำตำบล

เทศบาลตำบลป่าอ้อดอนชัยมีนโยบายที่เกิดจากการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานระดับชาติ และเชื่อมโยงกับนโยบายด้านอาหารของท้องถิ่น คือ เมืองอาหารปลอดภัย ซึ่งทำข้อตกลงร่วมกัน (MOU) กับหลายภาคส่วนที่อยู่ในหลายระดับห่วงโซ่อาหารทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

มิติที่ 5 ความยืดหยุ่นหรือการฟื้นคืน

ตำบลป่าอ้อดอนชัยมีพื้นที่เกษตรกรรมเกินครึ่งของพื้นที่ทั้งหมด แต่พบว่าพื้นที่เกษตรกรรมเพื่อผลิตอาหารมีเพียงร้อยละ 23.5 ของพื้นที่ทั้งหมด และมีครัวเรือนเพียงร้อยละ 25 ที่ได้รับอาหารจากพื้นที่เกษตรกรรมในตำบล

ในพื้นที่มีคลังเก็บสินค้า ห้องเย็น ห้างสรรพสินค้า และระบบสำรองอาหารในชุมชนที่หมู่ 8 ซึ่งมีกลุ่มผู้สูงอายุเพื่อให้ประชาชนสามารถยืมข้าวไปบริโภคได้เมื่อขาดแคลน ในพื้นที่ยังมีโครงการอื่นๆ ที่แจกจ่ายอาหารให้ผู้ขาดแคลน เช่น โครงการเทศบาลปันสุข โครงการอบรมประชาชนตำบลป่าอ้อดอนชัย (อปต.) กิจกรรมเยี่ยมบ้านผู้ป่วยยากไร้ ตัดบ้านติดเตียงซึ่งดำเนินการร่วมกับโครงการวัดร่องขุน โดยจัดสรรงบประมาณเยี่ยมบ้านที่มีผู้ป่วยติดบ้านติดเตียงทุก 2 เดือนใน 21 หมู่บ้าน โดยมอบเงิน 3,000 บาทต่อรายหมู่บ้านละ 1 คน พร้อมข้าวและของใช้ โครงการนี้ดำเนินการมาแล้วประมาณ 10 ปี นอกจากนี้ยังช่วยเหลือทุนการศึกษาแก่เด็กยากจน โครงการให้ความช่วยเหลือนี้สะท้อนถึงความยืดหยุ่นและความสามารถในการฟื้นคืนเมื่อประชาชนอยู่ในภาวะขาดแคลน นอกจากนี้ เทศบาลมีแผนป้องกันไฟป่า เพื่อป้องกันการสูญเสียที่จะเกิดขึ้นกับพื้นที่เกษตรกรรมและระบบอาหารของพื้นที่

มิติที่ 6 ความปลอดภัยทางอาหาร

ความปลอดภัยทางอาหารของตำบลป่าอ้อดอนชัยอยู่ในระดับดีมาก การตรวจฟาร์มในพื้นที่ทั้ง 3 แห่งพบว่าทั้งหมดตรงตามมาตรฐานการผลิตและความปลอดภัยอาหาร และฟาร์มปศุสัตว์ทั้งหมดในพื้นที่เป็นลักษณะเกษตรพันธะสัญญาซึ่งควบคุมการใช้ยาปฏิชีวนะตามเกณฑ์ และจากการตรวจสอบปนเปื้อนในอาหาร ซึ่งตรวจผักผลไม้ 11 ตัวอย่าง และเนื้อสัตว์ 3 ตัวอย่าง ไม่พบสารเคมีตกค้างและการปนเปื้อนของยาปฏิชีวนะ อย่างไรก็ตาม การตรวจแปลงผักเป็นการตรวจประเมินจากแปลงเกษตรอินทรีย์เท่านั้น

มิติที่ 7 การลดของเสียและการสูญเสีย

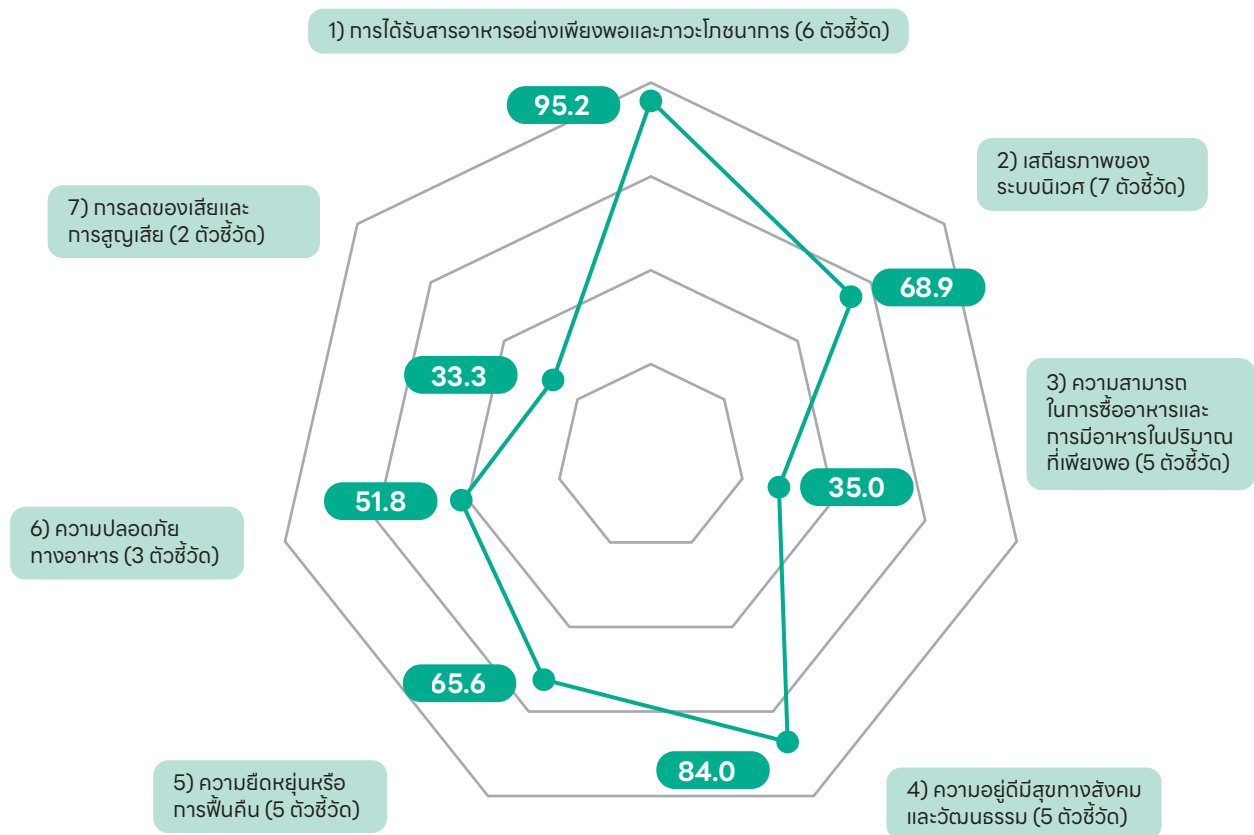
ครัวเรือนทั้งหมดในตำบลมีถังขยะเปียกลดโลกร้อนเพื่อจัดการขยะอาหารและนำขยะอาหารไปใช้ประโยชน์เป็นปุ๋ย อย่างไรก็ตาม ทางเทศบาลยังไม่มีนโยบายป้องกันการสูญเสียหรือนโยบายลดการสูญเสียขยะอาหาร

4.4 สถานการณ์ระบบอาหารตำบลป่าตึง จังหวัดเชียงราย

ระบบอาหารของตำบลป่าตึงมีความเข้มแข็งในมิติการได้รับสารอาหารอย่างเพียงพอและภาวะโภชนาการ มิติเสถียรภาพของระบบนิเวศ และความอยู่ดีมีสุขทางสังคมและวัฒนธรรม ประชากรในตำบลมีความเสี่ยงจากโรคที่เกิดจากการรับประทานอาหารต่ำ ทารกส่วนใหญ่ได้รับนมแม่ ประชากรสามารถเข้าถึงอาหารได้ครบทั้ง 16 กลุ่ม อย่างไรก็ตาม การเก็บข้อมูลในโรงเรียนและศูนย์เด็กเล็กพบว่า เด็กยังบริโภคอาหารจำพวกแป้งและผักผลไม้ไม่เพียงพอ ในขณะที่บริโภคโปรตีนเพียงพอ พื้นที่ป่าตึงมีเสถียรภาพทางระบบนิเวศ เนื่องจากมีโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหลายโครงการ ทุกระเบียบการจับสัตว์น้ำ นโยบายลดการใช้สารเคมีในการเกษตร แต่ในพื้นที่ยังมีความเสี่ยงด้านมลภาวะที่เกิดจากการเผาเพื่อเกษตรกรรม โรงเรียนในพื้นที่มีรายวิชาหรือกิจกรรมนอกหลักสูตรที่เกี่ยวกับเกษตรกรรมและการให้ความรู้ทางโภชนาการ มีการจัดอบรมเสริมศักยภาพเกษตรกรในพื้นที่ การกำหนดนโยบายเกษตรและอาหารคำนึงถึงการมีส่วนร่วมจากกลุ่มประชากรที่หลากหลาย มีนโยบายที่เกิดจากการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานระดับชาติ และเชื่อมโยงกับนโยบายด้านอาหารของท้องถิ่น

อย่างไรก็ตาม ระบบอาหารของตำบลป่าตึงมีความเปราะบางในมิติความสามารถในการซื้ออาหารและการมีอาหารในปริมาณที่เพียงพอ มิติความยืดหยุ่นหรือการฟื้นคืน มิติความปลอดภัยทางอาหาร และมิติการลดของเสียและการสูญเสีย มีครัวเรือนในตำบลเพียงส่วนน้อยที่ปลูกผักผลไม้กินเอง มีสัดส่วนจำนวนร้านค้าผักและผลไม้ต่อจำนวนประชากรต่ำ สะท้อนถึงการพึ่งพาอาหารจากภายนอกพื้นที่ การตรวจความปลอดภัยอาหารพบสัดส่วนอาหารที่มีสารตกค้างสูงมาก ซึ่งเป็นความเสี่ยงทางสุขภาพของผู้บริโภคในพื้นที่ มีครัวเรือนเพียงส่วนน้อยที่มีการจัดการขยะอาหารและ อบต. ยังไม่มีนโยบายเพื่อป้องกันหรือลดการสูญเสียอาหารและขยะอาหาร

รูป 6 สถานการณ์ระบบอาหารตำบลป่าตึง จังหวัดเชียงราย พ.ศ. 2568

มิตีที่ 1 การได้รับสารอาหารอย่างเพียงพอและภาวะโภชนาการ

การเก็บข้อมูลในโรงเรียนและศูนย์เด็กเล็กของตำบลป่าตึง พบว่า กลุ่มตัวอย่างบริโภคอาหารจำพวกแป้งและผักผลไม้ไม่เพียงพอ โดยมีการบริโภคแป้งเฉลี่ย 15 ช้อนโต๊ะต่อวัน จากปริมาณแนะนำ 20 ช้อนโต๊ะต่อวัน และบริโภคผักผลไม้เฉลี่ย 9 ช้อนโต๊ะต่อวัน จากปริมาณแนะนำ 12 ช้อนโต๊ะต่อวัน กลุ่มตัวอย่างบริโภคโปรตีนเพียงพอเฉลี่ย 9 ช้อนโต๊ะต่อวันจากปริมาณแนะนำ 4 ช้อนโต๊ะต่อวัน ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่าเด็กบางส่วนเป็นเด็กจากครอบครัวในพื้นที่ราบสูง ต้องตื่นเช้าและเดินทางไกลเพื่อมาโรงเรียนจึงไม่มีเวลารับประทานอาหารเช้า ดังนั้นอาหารมื้อหลักที่เด็กจะได้รับคืออาหารกลางวันจากโรงเรียน จึงมีข้อเสนอให้เทศบาลสนับสนุนงบประมาณอาหารเข้าในโรงเรียนเพื่อให้เด็กได้รับสารอาหารอย่างเพียงพอ

ในพื้นที่พบเด็กที่มีลักษณะแคระแกร็นเพียงร้อยละ 2.57 และมีทารกอายุต่ำกว่า 6 เดือนที่กินนมแม่อย่างเดียวถึงร้อยละ 88.5 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ในกลุ่มประชากรวัย 20 ปีขึ้นไป พบว่ามีอัตราส่วนประชากรที่มีเส้นรอบเอวเกินเกณฑ์ อยู่ในภาวะเริ่มอ้วนและโรคอ้วน และอยู่ในภาวะโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ต่ำมาก สะท้อนว่าประชากรมีความเสี่ยงจากพฤติกรรมมารับประทานอาหารต่ำ

ประชากร ตำบลป่าตึง สามารถเข้าถึงอาหารหลักได้ทั้งหมด 16 กลุ่ม จากตลาดทั้งหมด 4 แห่งในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม พื้นที่ตำบลป่าตึงมีตลาดเพียง 2 แห่งที่ขายอาหารหลักครบ 16 กลุ่ม อีกสองแห่งขายอาหาร 15 กลุ่ม และ 10 กลุ่ม ตามลำดับ

มิตีที่ 2 เสถียรภาพของระบบนิเวศ

สภาพดินในพื้นที่ตำบลป่าตึงมีหลายรูปแบบด้วยกัน มีการวัดค่า pH โดยเฉลี่ย 6.5-8.5 มีความสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำถึงปานกลาง สามารถทำนาและปลูกผักผลไม้ได้ แต่มีพื้นที่ภูเขาบางส่วนไม่เหมาะแก่เกษตรกรรม ตำบลป่าตึงมีพื้นที่ป่าชุมชน 1,800 ไร่ (ร้อยละ 1.3 ของพื้นที่ทั้งหมด) มีพื้นที่เกษตรอินทรีย์และเกษตรผสมผสานรวมกันเพียง 20 ไร่ (ร้อยละ 0.01) แม้ว่าทาง อบต. มีกฎหมายเฝ้าบังคับใช้ในพื้นที่ แต่ยังประสบปัญหาการเผาในพื้นที่เกษตรกรรมช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน

ในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตำบลป่าตึงมีโครงการจัดการน้ำตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โครงการส่งเสริมสนับสนุนรักษาป่าชุมชนของหมู่บ้าน และยังมีกฎระเบียบและโครงการเพื่ออนุรักษ์สัตว์น้ำ เช่น การใช้กฎประชาคมตำบลในหมู่ 12 หมู่ 17 และหมู่ 20 ซึ่งระบุถึงการควบคุมการใช้เครื่องมือในการทำประมงที่ทำลายสัตว์น้ำวัยอ่อน โครงการกบคินนาปลาคินทุ่ง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมุ่งสร้างแหล่งธนาคารพืชน้ำแม่พันธุ์สัตว์น้ำ ลดใช้สารเคมีกำจัดแมลงในการเกษตร และฟื้นฟูทรัพยากรสัตว์น้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติ นอกจากนี้ อบต. มีนโยบายและแผนปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมระบบอาหารที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น แผนที่เกษตรรายแปลง และโครงการหลวง

มิติที่ 3 ความสามารถในการซื้ออาหารและการมีอาหารในปริมาณที่เพียงพอ

พื้นที่ตำบลป่าตึงมีเพียงร้อยละ 1.84 ของครัวเรือนทั้งหมดปลูกผักหรือผลไม้เพื่อบริโภคเองและปลูกผักผลไม้เพื่อขาย สะท้อนถึงการพึ่งพิงการซื้อหาอาหารจากตลาดและการบริโภคอาหารที่มาจากแหล่งภายนอกพื้นที่ มีเพียงสองหมู่บ้านที่มีการจัดสรรพื้นที่เพื่อการเกษตรสำหรับผลิตอาหารเอง (แปลงเกษตรรวม) คือหมู่ 16 และหมู่ 17 หรือคิดเป็นครัวเรือนเพียงร้อยละ 2.2 ของครัวเรือนทั้งหมดที่ได้รับประโยชน์จากพื้นที่เกษตรในชุมชน ในพื้นที่มีร้านค้าผักและผลไม้ 22 จุด ซึ่งถือว่ามีความน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนประชากร

มิติที่ 4 ความอยู่ดีมีสุขทางสังคมและวัฒนธรรม

โรงเรียนทั้งหมด 10 แห่งในตำบลมีรายวิชาหรือกิจกรรมนอกหลักสูตรที่เกี่ยวกับการเกษตร แต่มีเพียง 4 โรงเรียนเท่านั้นที่มีรายวิชาหรือกิจกรรมนอกหลักสูตรที่เกี่ยวกับอาหาร คุณค่าทางโภชนาการ พฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัย ในส่วนของการให้ความรู้แก่บุคคลทั่วไป มีโครงการส่งเสริมแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โครงการจัดงานวันนัดพบเกษตรกรและของดีเมืองแม่จัน โครงการส่งเสริมสนับสนุนอาชีพเกษตรกรรวมในชุมชนและลดต้นทุนทางการเกษตร เป็นต้น ตำบลป่าตึงมีโครงการที่เกี่ยวกับอาหาร คุณค่าทางโภชนาการ พฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัย คือ โครงการงานวันนัดพบเกษตรกรและอาหารปลอดภัยตำบลป่าตึง มีนโยบายที่เกี่ยวกับการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนที่จะเอื้อหนุนต่อการรวมกลุ่มกันผลิตอาหาร คือ กลุ่มกาแฟและกลุ่มเลี้ยงผึ้ง

อบต. ป่าตึงกำหนดนโยบายอาหารโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมจากกลุ่มประชากรที่หลากหลาย เช่น โครงการหลวง และมีนโยบายที่เกิดจากการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานระดับชาติ และเชื่อมโยงกับนโยบายด้านอาหารของท้องถิ่น เช่น การส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง โคกหนองนา การทำข้อตกลงร่วมกัน (MOU) ร่วมกับโครงการหลวง การส่งเสริมความมั่นคงทางอาหารและโภชนาการ อบต. ให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านการเกษตรและอาหารในท้องถิ่น โดยจัดสรรงบประมาณร้อยละ 20 ของงบประมาณทั้งหมดเพื่อพัฒนาในด้านดังกล่าว เช่น โครงการส่งเสริมสุขภาพของ สปสข. งบประมาณงานของเกษตรอำเภอ

การตรวจสอบการเคมีตกค้างในเลือดในประชากร 984 คน พบว่ามีความเสี่ยงและไม่ปลอดภัย 424 คน แสดงให้เห็นถึงความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการทำเกษตรกรรมโดยใช้สารกำจัดศัตรูพืชในพื้นที่

มิติที่ 5 ความยืดหยุ่นหรือการฟื้นคืน

ตำบลป่าตึงมีพื้นที่เพียงร้อยละ 13.6 ของพื้นที่ทั้งหมดในตำบลที่เป็นพื้นที่เกษตรที่ปลูกพืชเพื่อเป็นอาหาร โดยทุกครัวเรือนในตำบลได้รับอาหารจากพื้นที่เกษตรในชุมชน แต่มีครัวเรือนเพียงร้อยละ 5.4 ของครัวเรือนทั้งหมดที่ได้รับอาหารโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายจากพื้นที่ป่าชุมชน เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีสัดส่วนพื้นที่เกษตรที่ปลูกพืชเป็นอาหารต่ำ จึงทำให้ครัวเรือนต้องพึ่งพาอาหารบางส่วนจากภายนอก สะท้อนถึงความเปราะบางหากเกิดภาวะวิกฤตขึ้นในพื้นที่

อบต. มีแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และมีโครงการแจกจ่ายอาหารให้ผู้ที่ขาดแคลนในภาวะวิกฤต

มิตีที่ 6 ความปลอดภัยทางอาหาร

ฟาร์มปศุสัตว์ในตำบลป่าตึง ร้อยละ 33.3 ผ่านมาตรฐานด้านการผลิตและความปลอดภัยอาหารและมีการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างถูกต้อง ด้านความปลอดภัยอาหาร มีสินค้าอาหารที่ส่งตรวจความปลอดภัยอาหารทั้งหมด 3 ตัวอย่าง ซึ่งได้รับการรับรองมาตรฐานอาหารปลอดภัย อย่างไรก็ตาม การตรวจสอบสารพิษตกค้างในอาหารพบว่า ร้อยละ 95.8 ของตัวอย่างอาหารทั้งหมดมีสัดส่วนสารพิษตกค้างในอาหารที่เกินค่าปริมาณสารพิษตกค้างสูงสุด (Maximum Residue Limits - MRL) ในส่วนของสถานประกอบการอาหาร (เช่น ผู้ผลิตอาหาร สถานที่สะสมอาหาร) ตำบลป่าตึง มีสถานประกอบการอาหารร้อยละ 44 ที่ได้จดทะเบียนอาหารหรือมีใบอนุญาตการขายอาหาร

มิตีที่ 7 การลดของเสียและการสูญเสีย

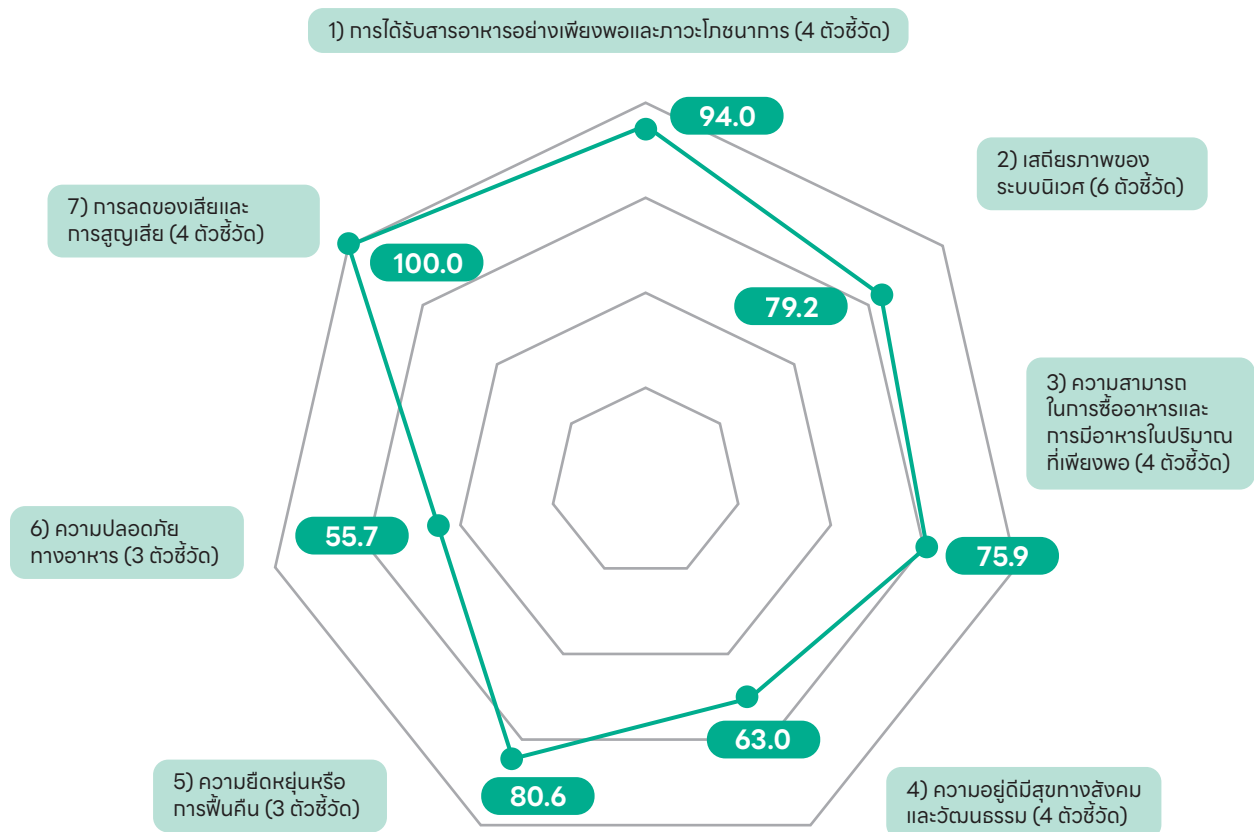
ร้อยละ 37.3 ของครัวเรือนทั้งหมดในตำบลแยกขยะอาหาร อบต. มีนโยบายในการรีไซเคิลใช้ขยะอาหารให้เป็นประโยชน์ เช่น การหมักปุ๋ยด้วยเศษอาหารและการทำปุ๋ยจากกากกาแฟ ร้านอาหารบางส่วนในตำบลส่งต่อขยะอาหารให้ฟาร์มเลี้ยงสัตว์และมีบ่อฝังกลบขยะอาหาร อย่างไรก็ตาม อบต. ยังไม่มีนโยบายป้องกันและนโยบายลดการสูญเสียอาหารและขยะอาหาร

4.5 สถานการณ์ระบบอาหารตำบลเกิด จังหวัดยโสธร

ระบบอาหารของตำบลเกิดมีความเข้มแข็งในมิติการได้รับสารอาหารอย่างเพียงพอและภาวะโภชนาการ มิติเสถียรภาพของระบบนิเวศ มิติความสามารถในการซื้ออาหารและการมีอาหารในปริมาณที่เพียงพอ มิติความยืดหยุ่นหรือการฟื้นคืน และมิติการลดของเสียและการสูญเสียอาหาร ประชากรในตำบลมีความเสี่ยงด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารต่ำและสามารถเข้าถึงอาหารหลักครบทุกกลุ่ม ตำบลเกิดมีธรรมนุกูณฑ์ตำบลระบือถึงการห้ามใช้สารเคมีในการเกษตร การอนุรักษ์ป่าชุมชนเพื่อเป็นแหล่งอาหาร และมีโครงการต่างๆที่ส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศในพื้นที่ แม้ว่าครัวเรือนส่วนน้อยจะปลูกผักผลไม้เพื่อรับประทานเอง แต่สามารถเข้าถึงอาหารได้ เนื่องจากมีร้านค้ากระจายตัวอยู่ในตำบลและประชาชนสามารถเก็บหาอาหารได้จากป่าชุมชน ในพื้นที่ตำบลเกิดมีคลังเก็บอาหารขนาดใหญ่ ซึ่งเพิ่มความยืดหยุ่นในการเข้าถึงอาหารเมื่อเกิดภาวะวิกฤตได้ เทศบาลมีแผนปฏิบัติการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งระบุถึงการให้ความช่วยเหลือด้านอาหารแก่ผู้ประสบภัยในภาวะวิกฤตชัดเจน ในด้านการลดของเสียและการสูญเสียอาหาร ตำบลเกิดมีการจัดการขยะอาหารที่มีประสิทธิภาพ เทศบาลมีโครงการถังขยะเปียกกลดโลกร้อนและโครงการป้องกันการการสูญเสียอาหารและขยะอาหาร เช่น โครงการงานศพปลอดเหล้า ข้าวจานเดียว

อย่างไรก็ตาม ระบบอาหารของตำบลเกิดมีความเปราะบางในมิติความอยู่ดีมีสุขทางสังคมและวัฒนธรรม และมิติความปลอดภัยทางอาหาร ในพื้นที่มีเกษตรกรและผู้บริโภคที่ตรวจพบสารกำจัดศัตรูพืชตกค้างในเลือดและมีผู้ป่วยด้วยโรคหนึ่งน้ำ สะท้อนถึงความเปราะบางด้านสุขภาพซึ่งส่งผลต่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในตำบล ส่วนมิติความปลอดภัยทางอาหาร เทศบาลตรวจพบสารพิษตกค้างในอาหารที่เกินค่าปริมาณสารพิษตกค้างสูงสุดในอาหารเป็นความเสี่ยงต่อผู้บริโภคในพื้นที่

รูป 7 สถานการณ์ระบบอาหารตำบลเค็ด จังหวัดยโสธร พ.ศ. 2568

มิติที่ 1 การได้รับสารอาหารอย่างเพียงพอและภาวะโภชนาการ

ตำบลเค็ดมีประชากรที่มีเส้นรอบเอวเกินมาตรฐาน อยู่ในภาวะเริ่มอ้วนและโรคอ้วน และผู้ที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ในสัดส่วนต่ำ ในพื้นที่มีความเสี่ยงจากโรคที่เกิดจากพฤติกรรมมารับประทานอาหารต่ำ อย่างไรก็ตาม สัดส่วนประชากรเพศหญิงที่มีเส้นรอบเอวเกินมาตรฐาน อยู่ในภาวะเริ่มอ้วนและโรคอ้วน และเป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 สูงกว่าประชากรชาย ประชากรในตำบลสามารถเข้าถึงอาหารหลักครบ 16 กลุ่มจากร้านค้าในตำบล

มิติที่ 2 เสถียรภาพของระบบนิเวศ

ปี 2568 พื้นที่ตำบลเค็ด มีปริมาณน้ำฝนอยู่ที่ 1,258.4 มม. ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ 1,437 มม. คุณภาพอากาศในพื้นที่โดยวัดจากค่าฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM 2.5 อยู่ที่ 15 ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตร อยู่ในเกณฑ์อากาศดีมาก แม้ว่าบางพื้นที่ยังมีการเผาเพื่อปรับพื้นที่ทางการเกษตร

ตำบลเค็ด มีธรรมชาติที่สวยงามตำบลเค็ดซึ่งระบุถึงการห้ามใช้ยาฆ่าหญ้าที่มีส่วนผสมของพาราควอต ไกลโฟเสท และห้ามใช้สารกำจัดศัตรูพืชที่มีส่วนผสมของสารคลอร์ไพริฟอส พื้นที่ที่มีการรณรงค์และส่งเสริมให้ชุมชนอนุรักษ์ป่าชุมชน เพื่อเป็นแหล่งอาหาร โครงการส่งเสริมและให้ความรู้และติดตามประเมินผลกระทบเบียด และนโยบายส่งเสริมการเกษตร ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น โครงการรักษาน้ำ รักษาป่า รักษาแผ่นดิน โครงการวันรักต้นไม้ประจำปีของชาติ โครงการอบรมดูงาน เกษตรอินทรีย์ แปลงสาธิต มีพื้นที่สาธารณะซึ่งชุมชนสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ได้ เช่น ป่าชุมชน ดอนปู่ตา ในพื้นที่มีแปลงเกษตรที่นำพลังงานแสงอาทิตย์มาใช้ 20 แปลง เป็นการริเริ่มที่จะนำพลังงานสะอาดเข้ามาใช้ เพื่อเกษตรกรรม

สัดส่วนพื้นที่เกษตรอินทรีย์หรือเกษตรปลอดภัยต่อพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมดในตำบลมีเพียงร้อยละ 0.33 เท่านั้น เทศบาลควรพิจารณาเพื่อส่งเสริมให้เพิ่มพื้นที่เกษตรอินทรีย์และเกษตรปลอดภัย เพื่อสนับสนุนความปลอดภัยทางอาหาร และดำเนินนโยบายให้สอดคล้องกับธรรมนูญตำบล

มิติที่ 3 ความสามารถในการซื้ออาหารและการมีอาหารในปริมาณที่เพียงพอ

ครัวเรือนประมาณ 1 ใน 3 ของครัวเรือนทั้งหมดในตำบลปลูกผักเพื่อบริโภคเอง ขณะที่ครัวเรือนประมาณ 1 ใน 4 ปลูกผลไม้เพื่อบริโภคเอง ครัวเรือนเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ปลูกผักและผลไม้เพื่อขาย อย่างไรก็ตาม ประชากรในพื้นที่สามารถเก็บหาอาหารได้จากป่าชุมชน ครัวเรือนทั้งหมดในตำบลได้รับประโยชน์จากพื้นที่เกษตรในชุมชน สัดส่วนจำนวนร้านค้าผักและผลไม้ต่อจำนวนประชากรค่อนข้างสูง เนื่องจากมีร้านค้าผักผลไม้กระจายตัวอยู่ในพื้นที่

เทศบาลตำบลเค็ดมีโครงการแจกจ่ายอาหารแก่ผู้ขาดแคลนในภาวะวิกฤต โดยผู้ขาดแคลนได้รับความช่วยเหลือทางด้านอาหารทั้งหมด และหมู่บ้านทั้งหมด 17 หมู่บ้านมีแนวทางในการจัดการด้านอาหารเพื่อรับมือกับภาวะวิกฤต หรือการขาดแคลนอาหารของครัวเรือน

มิติที่ 4 ความอยู่ดีมีสุขทางสังคมและวัฒนธรรม

ตำบลเค็ดมีโรงเรียนทั้งหมด 8 แห่ง ทุกโรงเรียนมีรายวิชาหรือกิจกรรมนอกหลักสูตรที่เกี่ยวกับการเกษตร และมีรายวิชาหรือกิจกรรมนอกหลักสูตรที่เกี่ยวกับอาหาร คุณค่าทางโภชนาการ พฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัย นอกจากนี้ เทศบาลมีการจัดอบรมให้ความรู้ด้านเกษตรนอกหลักสูตรการศึกษา เช่น การอบรมเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ และโครงการส่งเสริมการทำเกษตรทฤษฎีใหม่และไร่นาสวนผสม ตำบลเค็ดยังมีโครงการส่งเสริมความรู้ด้านการเกษตรแก่เยาวชน เช่น โครงการหนังสือเด็กเกี่ยวกับระบบอาหารปลอดภัย และโครงการอาหารกลางวันโรงเรียนที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ

พื้นที่ของตำบลมีเกษตรกรและผู้บริโภคที่ตรวจพบสารเคมีตกค้างในเลือด 101 คน และมีผู้ป่วยด้วยโรคหนึ่งเน่า 2 คน สะท้อนถึงความปลอดภัยด้านสุขภาพส่งผลต่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในตำบล

มิติที่ 5 ความยืดหยุ่นหรือการฟื้นคืน

ทุกครัวเรือนในตำบลเค็ดได้รับประโยชน์จากป่าชุมชน ซึ่งถือเป็นแหล่งอาหารที่ชุมชนพึ่งพาได้ในภาวะวิกฤต ในพื้นที่มีคลังเก็บอาหาร คือ ห้องเย็น 2 แห่ง โรงสีข้าวขนาดใหญ่ 1 แห่ง ซึ่งถือได้ว่ามีความยืดหยุ่นและส่งเสริมความสามารถในการฟื้นคืนเมื่อเกิดภาวะวิกฤต นอกจากนี้ เทศบาลยังมีโครงการแจกจ่ายอาหารให้ผู้ขาดแคลนในภาวะวิกฤต และมีแผนบรรเทาและป้องกันสาธารณภัย

มิติที่ 6 ความปลอดภัยทางอาหาร

พื้นที่ตำบลเค็ดมีฟาร์มสุกร 1 แห่งซึ่งได้รับมาตรฐานด้านการผลิตและความปลอดภัยอาหาร อย่างไรก็ตาม การสุ่มตรวจอาหารพบว่า ตรวจพบสารปนเปื้อนโคลิฟอร์มแบคทีเรียในอาหาร 11 ตัวอย่าง จาก 69 ตัวอย่าง และจากการตรวจสอบสารเคมีตกค้างในพืช พบว่ามีพืช 3 ตัวอย่าง จาก 6 ตัวอย่างที่ตรวจพบสารเคมีตกค้าง เป็นความเสี่ยงต่อผู้บริโภคในพื้นที่

ร้านอาหารในพื้นที่ร้อยละ 84 ผ่านเกณฑ์ Clean Food Good Taste ของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข มีตลาด 2 แห่ง จาก 4 แห่งที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานตลาดสดน่าซื้อ อย่างไรก็ตาม มีสถานประกอบการอาหาร (เช่น ผู้ผลิตอาหาร สถานที่สะสมอาหาร) เพียงร้อยละ 6 ที่จดทะเบียนร้านอาหาร

มิติที่ 7 การลดของเสียและการสูญเสีย

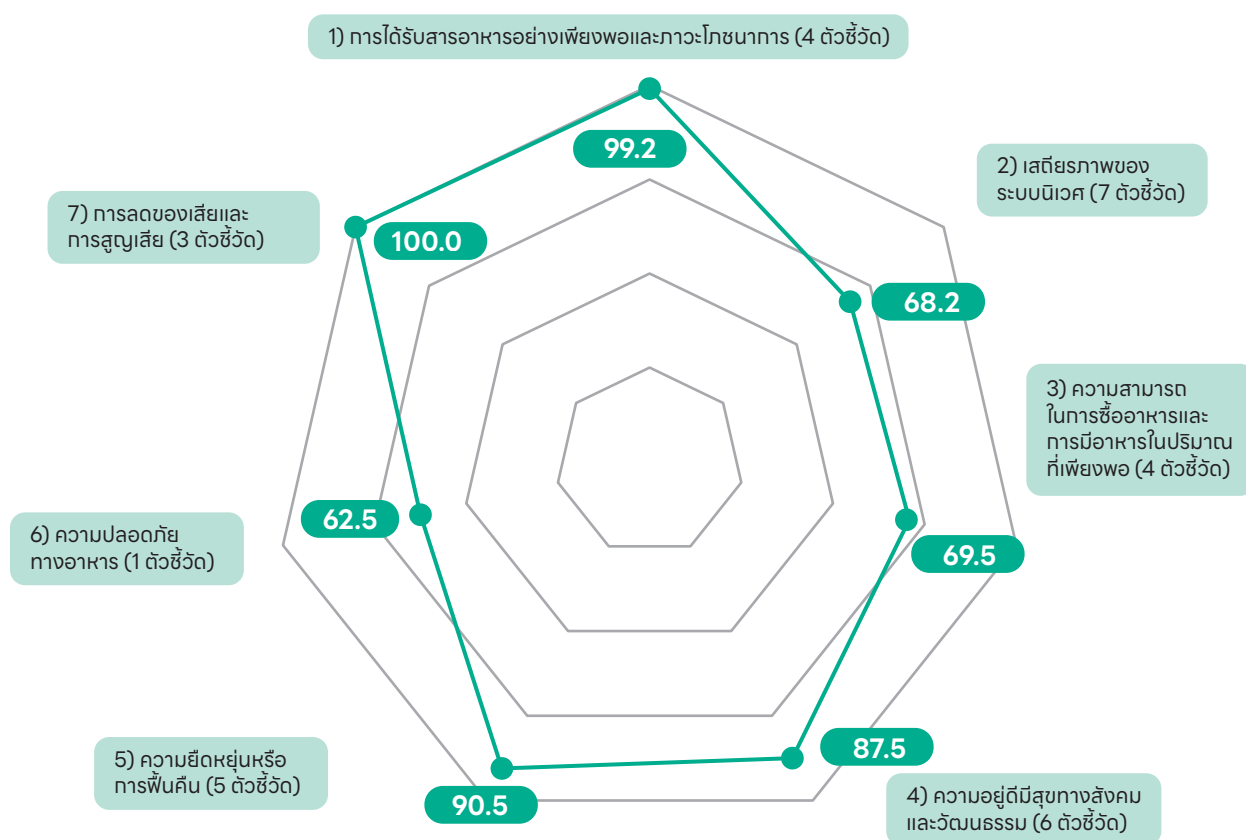
ตำบลเค็ด มีแนวทางการจัดการขยะอาหารที่มีประสิทธิภาพ ครั้วเรือนทั้งหมดในพื้นที่มีถังขยะเปียกลดโลกร้อน เพื่อจัดการขยะอาหารในครั้วเรือนและนำไปใช้ประโยชน์ มีโครงการป้องกันการสูญเสียอาหารและขยะอาหาร เช่น โครงการงานศพปลอดเหล้าข้าวจานเดียว การบันทึกข้อมูลขยะมูลฝอยโดยแบ่งประเภทขยะ

4.6 สถานการณ์ระบบอาหารตำบลนาคำ จังหวัดยโสธร

ระบบอาหารของตำบลนาคำมีความเข้มแข็งในมิติการได้รับสารอาหารอย่างเพียงพอและภาวะโภชนาการ มิติความสามารถในการซื้ออาหารและการมีอาหารในปริมาณที่เพียงพอ มิติความอยู่ดีมีสุขทางสังคมและวัฒนธรรม มิติความยืดหยุ่นหรือการฟื้นคืน และมิติการลดของเสียและการสูญเสีย ประชากรในตำบลมีความเสี่ยงด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารต่ำและสามารถเข้าถึงอาหารหลักครบทุกกลุ่ม ประชากรในพื้นที่มีความสามารถในการฟื้นคืนเมื่อเกิดภัยพิบัติ ครั้วเรือนส่วนใหญ่ทำการเกษตรและมีอยู่ข้าวเป็นของตัวเอง ทำให้พึ่งพาอาหารจากภายนอกน้อย ครั้วเรือนส่วนใหญ่มีถังขยะเปียกลดโลกร้อนเพื่อจัดการขยะอาหารในครั้วเรือน และในชุมชนมีวัฒนธรรมท้องถิ่นในการจัดการอาหารเหลือจากการดักบาตรโดยนำอาหารไปแจกจ่ายให้แก่ผู้ขาดแคลน และการแบ่งปันอาหารระหว่างเพื่อนบ้าน

อย่างไรก็ตาม ระบบอาหารของตำบลนาคำมีความเปราะบางในมิติเสถียรภาพของระบบนิเวศ และมิติความปลอดภัยทางอาหาร ตำบลนาคำเป็นพื้นที่ที่ให้ความสำคัญด้านเสถียรภาพของระบบนิเวศ เนื่องจากมีธรรมชาติตำบลที่กำหนดถึงการรักษาระบบนิเวศในด้านต่างๆ อย่างครอบคลุม นอกจากนี้ ตำบลยังมีโครงการวิสาหกิจชุมชนที่เอื้อต่อการผลิตอาหาร เช่น โครงการเมล็ดพันธุ์ ธนาคารข้าว มีตัวแทนจากกลุ่มคนที่หลากหลายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำธรรมนูญตำบล แม้กระนั้น ตำบลนาค่ายังพบกับความท้าทายด้านระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมอื่นๆ เช่น ปริมาณน้ำฝนไม่เพียงพอ การเผาเพื่อเกษตรกรรม สัดส่วนพื้นที่เกษตรปลอดภัยหรือเกษตรอินทรีย์ต่อพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมดยังมีน้อยมาก ส่วนด้านความปลอดภัยอาหาร มีการตรวจพบสารพิษตกค้างเกินมาตรฐานในอาหารซึ่งถือว่าเป็นความเสี่ยงด้านความปลอดภัยอาหารในชุมชน

รูป 8 สถานการณ์ระบบอาหารตำบลนาคำ จังหวัดยโสธร พ.ศ. 2568

มิติที่ 1 การได้รับสารอาหารอย่างเพียงพอและภาวะโภชนาการ

ตำบลนาคำมีประชากรที่มีเส้นรอบเอวเกินมาตรฐาน อยู่ในภาวะเริ่มอ้วนและโรคอ้วน และผู้ที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ในสัดส่วนที่ต่ำมาก ในพื้นที่มีความเสี่ยงจากโรคที่เกิดจากพฤติกรรมการรับประทานอาหารต่ำ พื้นที่ตำบลนาคำมีทารกอายุต่ำกว่า 6 เดือนที่กินนมแม่อย่างเดียว 5 คนจาก 10 คน ถือว่าอยู่ในสัดส่วนที่บรรลุเป้าหมาย ประชากรในพื้นที่สามารถเข้าถึงอาหารหลักได้ทั้ง 16 กลุ่ม จากตลาดที่กระจายตัวอยู่ในตำบล ตลาดในพื้นที่ใกล้เคียง และรถขายอาหาร (รถฟุ่มพวง) ที่เข้ามาค้าขายในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม การสำรวจรถขายอาหารพบว่า รถขายอาหารที่เข้ามาในพื้นที่มีทั้งหมด 3 คัน ซึ่งแต่ละคันขายอาหารเพียงแค่ 8 กลุ่มเท่านั้น

มิติที่ 2 เสถียรภาพของระบบนิเวศ

ตำบลนาคำเป็นพื้นที่แล้ง มีปริมาณน้ำฝนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บางพื้นที่ประสบปัญหาขาดน้ำในการเกษตร อย่างไรก็ตาม ตำบลนาคำเป็นพื้นที่ที่มีความเข้มแข็งด้านการอนุรักษ์ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมเนื่องจากมีธรรมเนียมตำบลนาคำซึ่งระบุถึงข้อกำหนดในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ สนับสนุนความหลากหลายทางชีวภาพ การควบคุมการใช้สารเคมีทางการเกษตร ธรรมเนียมตำบลยังระบุถึงการริเริ่มเชิงปฏิบัติเพื่อส่งเสริมระบบอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอีกด้วย เช่น การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน เช่น ป่าไม้ แหล่งน้ำธรรมชาติ สัตว์น้ำ สัตว์ป่า และรักษาป่าชุมชนเพื่อเป็นแหล่งอาหารธรรมชาติ การใช้ป่าชุมชนเพื่อความยั่งยืน และการอนุรักษ์พันธุ์ไม้ พันธุ์สัตว์ ในพื้นที่ตำบล นอกจากนี้ ตำบลนาคำยังมีโครงการจัดทำพื้นที่เขตอนุรักษ์พันธุ์ปลาบริเวณสะพานปักเสด บ้านดอนเสาเรือน ซึ่งระบุถึงการควบคุมการใช้เครื่องมือในการทำประมงที่ทำลายสัตว์น้ำวัยอ่อน

พื้นที่ตำบลนาคำมีสัดส่วนพื้นที่เกษตรปลอดภัยหรือเกษตรอินทรีย์เพียงร้อยละ 0.3 ของพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมดในตำบล การสนับสนุนให้เพิ่มพื้นที่เกษตรอินทรีย์และเกษตรปลอดภัยมากขึ้นจะช่วยส่งเสริมเรื่องความปลอดภัยทางอาหารและสิ่งแวดล้อมของตำบลให้ดีขึ้นได้

คุณภาพอากาศของตำบลถือว่าอยู่ในระดับดีมาก จากการวัดค่าเฉลี่ยปริมาณฝุ่นละออง PM 2.5 อยู่ที่ 35.5 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร (มคก./ลบ.ม.) ยังไม่เกินกำหนด (37.5 มคก./ลบ.ม.) แม้ว่า อบต. จะมีโครงการส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับการลดการเผาตอซังข้าว แต่ยังพบว่าเกษตรกรยังเผาพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งเพิ่มความเสี่ยงด้านมลภาวะทางอากาศ

มิติที่ 3 ความสามารถในการซื้ออาหารและการมีอาหารในปริมาณที่เพียงพอ

ครัวเรือนใน ตำบลนาคำ สามารถเข้าถึงและพึ่งพาตนเองด้านอาหารได้ ครัวเรือนร้อยละ 59 ปลูกผักเพื่อบริโภคเอง และร้อยละ 78 ของครัวเรือนทั้งหมดปลูกผลไม้เพื่อบริโภคเอง สัดส่วนจำนวนจุดขายผักผลไม้ในพื้นที่ต่อประชากรถือว่าสูงมาก

ครัวเรือนในพื้นที่มีค่าใช้จ่ายเพื่อซื้ออาหารโดยเฉลี่ย 1,236 บาทต่อสัปดาห์ ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ 1,800.50 บาท ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของประเทศอยู่ที่ 2,028.50 บาทต่อสัปดาห์²(14) สะท้อนถึงความสามารถในการพึ่งพาตนเองด้านอาหาร จึงทำให้ค่าใช้จ่ายเพื่อซื้ออาหารต่ำกว่าพื้นที่อื่นๆ

ตำบลนาคำมีเพียง 2 หมู่บ้านจากทั้งหมด 6 หมู่บ้านที่มีธนาคารข้าว ซึ่งถือเป็นแนวทางในการจัดการด้านอาหารเพื่อรับมือกับภาวะวิกฤต หมู่บ้านที่ไม่มีแนวทางจัดการด้านอาหารเพื่อรับมือกับภาวะวิกฤตอาจมีความเสี่ยงในการเข้าถึงอาหารเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินได้

² สำนักงานสถิติแห่งชาติได้ทำการสำรวจค่าใช้จ่ายของครัวเรือนทั่วประเทศไทยในปี 2566 พบว่า ครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีค่าใช้จ่ายในการซื้ออาหารและเครื่องดื่ม (ไม่มีแอลกอฮอล์) เฉลี่ยเดือนละ 7,202 บาท ในขณะที่ค่าเฉลี่ยครัวเรือนของประเทศอยู่ที่เฉลี่ยเดือนละ 8,114 บาท

มิติที่ 4 ความอยู่ดีมีสุขทางสังคมและวัฒนธรรม

โรงเรียนทั้งหมด 3 แห่งในตำบลนาคำมีรายวิชาหรือกิจกรรมนอกหลักสูตรที่เกี่ยวกับการเกษตร เช่น โครงการ วิทยาคำ วิทยอพยพ โครงการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนให้เด็กนักเรียนมีความรู้ในการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และนำอาหารที่ปลูกเองมาประกอบอาหารกลางวันโรงเรียน นอกจากนี้ยังมีรายวิชาที่ให้ความรู้เกี่ยวกับอาหาร คุณค่าทางโภชนาการ และพฤติกรรมมารับประทานอาหารในทุกโรงเรียน ตำบลนาคำมีโครงการอบรมเรื่องการปลูกผักปลอดสารพิษเพื่อให้ความรู้แก่เกษตรกรและประชาชนทั่วไปโดยเฉพาะในหมู่ 4

การตรวจสอบการจัดตั้งครูพืชผักค้ำในเลือดของประชากรจำนวน 50 คน พบผู้ที่มีสารพืชผักค้ำอยู่ในระดับไม่ปลอดภัย 6 คน และอยู่ในระดับเสี่ยง 20 คน ซึ่งถือเป็นสัดส่วนสูง

อบต. ให้ความสำคัญกับภาวะโภชนาการของเด็กในตำบล โดยจัดสรรงบประมาณร้อยละ 6 ของงบประมาณทั้งหมด เพื่อสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันและอาหารเสริม (นม) ในโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในพื้นที่

มิติที่ 5 ความยืดหยุ่นหรือการฟื้นคืน

ตำบลนาคำถือเป็นพื้นที่ที่มีความยืดหยุ่นและมีศักยภาพในการฟื้นคืนเมื่อเกิดภัยพิบัติ เนื่องจากพื้นที่เกือบครึ่งหนึ่งของตำบลนาคำ เป็นพื้นที่เกษตรกรรมที่ผลิตพืชเพื่อเป็นอาหาร ร้อยละ 86 ของครัวเรือนทั้งหมดในตำบลได้รับอาหารจากพื้นที่เกษตรภายในชุมชน ร้อยละ 77 ของครัวเรือนทั้งหมดมียังข้าวเป็นของตัวเอง อย่างไรก็ตามมีเพียง 2 หมู่บ้านจาก 6 หมู่บ้าน ที่มีระบบสำรองอาหารและระบบสำรองแลกเปลี่ยนข้าว (ธนาคารข้าว) คือหมู่ 1 และหมู่ 6

อบต. มีโครงการเพื่อแจกจ่ายอาหารให้แก่ประชาชนผู้ขาดแคลนเมื่อประสบภัยพิบัติ โดยเบิกจ่ายตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย เพื่อให้ประชาชนสามารถฟื้นคืนสู่สภาพปกติได้หลังจากประสบภัยพิบัติ

มิติที่ 6 ความปลอดภัยทางอาหาร

กลุ่มนักสืบอาหารได้สุ่มตรวจอาหาร 16 ชนิด พบว่าอาหาร 6 ชนิดมีสารพืชผักค้ำเกินมาตรฐาน ซึ่งถือว่าเป็นความเสี่ยงด้านความปลอดภัยอาหารในชุมชน

มิติที่ 7 การลดของเสียและการสูญเสีย

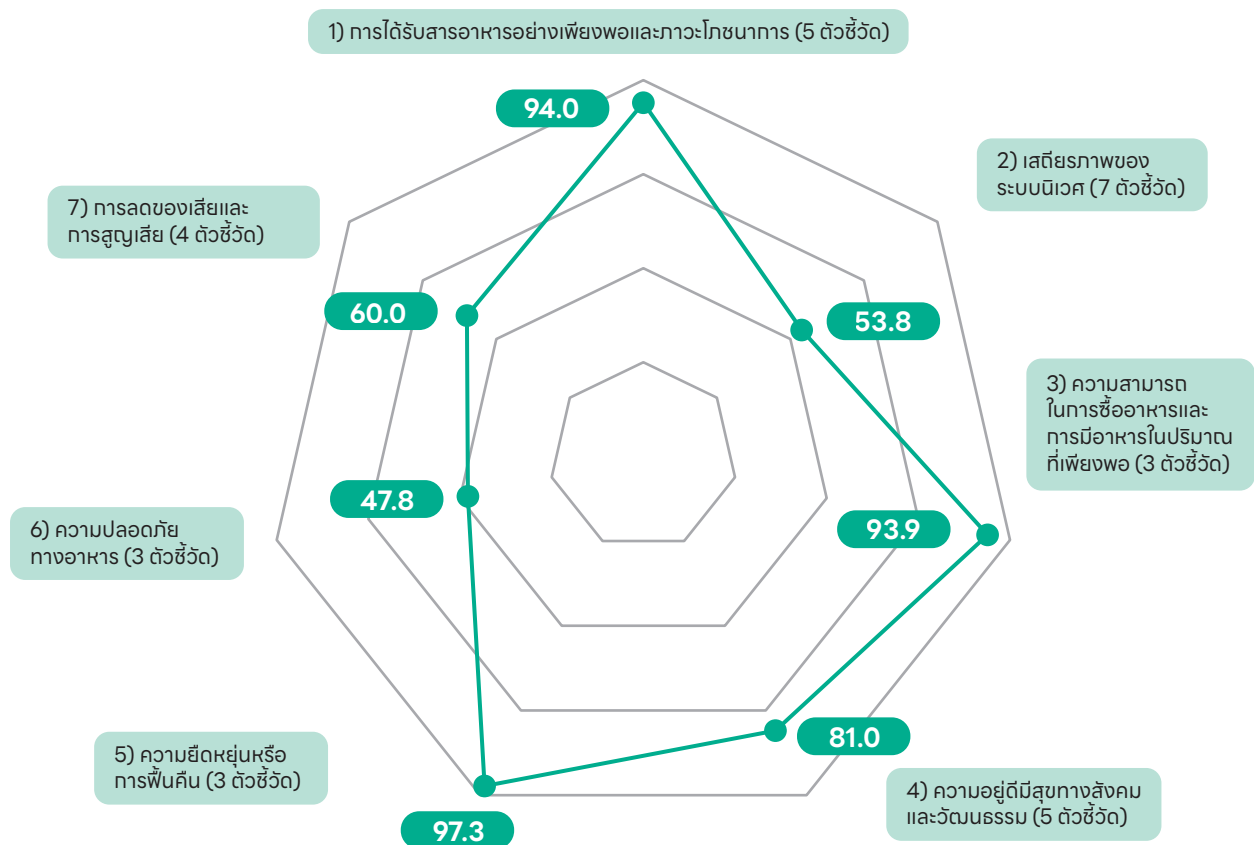
ตำบลนาคำมีแนวทางในการจัดการของเสียจากอาหารที่ดีมาก ร้อยละ 81 ของครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่มีถังขยะเปียกเพื่อจัดการขยะอาหารในครัวเรือน ในพื้นที่มีวัฒนธรรมท้องถิ่นในการจัดการอาหารเหลือ เช่น ชาวบ้านนำอาหารที่เหลือจากการดักบาตรในช่วงเช้าและช่วงเพลไปแจกจ่ายให้กับผู้ขาดแคลนอาหาร ผู้สูงอายุ และผู้พิการที่อยู่คนเดียวไม่มีคนดูแล และการแบ่งปันอาหารระหว่างเพื่อนบ้าน

4.7 สถานการณ์ระบบอาหารตำบลโคกม่วง จังหวัดพัทลุง

ระบบอาหารของ ตำบลโคกม่วง มีความเข้มแข็งในมิติการได้รับสารอาหารอย่างเพียงพอและภาวะโภชนาการ มิติความสามารถในการซื้ออาหารและการมีอาหารในปริมาณที่เพียงพอ มิติความอยู่ดีมีสุขทางสังคมวัฒนธรรม มิติความยืดหยุ่นหรือการฟื้นคืน และมิติการลดของเสียและการสูญเสีย ประชากรมีภาวะความเสี่ยงจากโรคที่เกิดจากการพฤติกรรมการกินค่อนข้างต่ำ อาหารในพื้นที่มีความหลากหลาย ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองในด้านอาหารได้ มีโครงการช่วยเหลือด้านอาหารแก่ผู้ที่ประสบภาวะวิกฤต มีโครงการส่งเสริมให้ประชาชนแยกขยะอาหารและนำขยะไปใช้ให้เกิดประโยชน์เพื่อลดมลภาวะในพื้นที่

อย่างไรก็ตาม ตำบลโคกม่วงมีความเปราะบางในมิติเสถียรภาพของระบบนิเวศ และความปลอดภัยทางอาหาร บางหมู่บ้านประสบปัญหาภัยแล้ง น้ำไม่เพียงพอต่อการเกษตรแทบทุกปี มีความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ส่วนมิติความปลอดภัยอาหาร มีผู้ผลิตอาหารและผู้ประกอบการอาหารที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน หรือผ่านการตรวจสอบอนามัยทางอาหาร ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงด้านความปลอดภัยทางอาหารแก่ผู้บริโภคได้

รูป 9 สถานการณ์ระบบอาหารตำบลโคกม่วง จังหวัดพัทลุง พ.ศ. 2568

มิตีที่ 1 การได้รับสารอาหารอย่างเพียงพอและภาวะโภชนาการ

พื้นที่ตำบลโคกม่วง มีอัตราส่วนประชากรที่มีค่าดัชนีมวลกาย (BMI) เกินเกณฑ์ อยู่ในภาวะเริ่มอ้วนและโรคอ้วน และอยู่ในภาวะโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ค่อนข้างต่ำ อย่างไรก็ตาม พบว่าประชากรเพศหญิงมีอัตราส่วนมีเส้นรอบเอว เกินมาตรฐาน อยู่ในภาวะเริ่มอ้วนและโรคอ้วน และอยู่ในภาวะโรคเบาหวานมากกว่าเพศชาย ทั้งนี้ โครงการส่งเสริม สุขภาพในพื้นที่ควรพิจารณาถึงวิถีชีวิต อาชีพ พฤติกรรมการรับประทานอาหาร การออกกำลังกายที่แตกต่างกัน ของเพศชายและเพศหญิงในพื้นที่

ประชากรตำบลโคกม่วง เข้าถึงอาหารได้จากตลาดนัดและร้านค้าทั้ง 33 แห่งในพื้นที่ และสามารถหาซื้ออาหารหลักได้ทั้งหมด 16 กลุ่ม แต่ไม่มีร้านค้าใดเลยที่ขายอาหารหลักครบ 16 กลุ่ม มีเพียงร้านค้า 4 แห่งที่ขายอาหารหลัก 15 กลุ่ม และมีร้านค้า 2 แห่งที่ขายอาหารหลัก 14 กลุ่ม กลุ่มอาหารที่ขายในร้านค้าทั้ง 33 แห่งมีเพียงกลุ่มเดียว คือ กลุ่มข้าวและธัญพืช รองลงมาคือ กลุ่มไข่ ที่สามารถพบได้ในร้านค้า 32 แห่ง กลุ่มน้ำมันและไขมัน ในร้านค้า 31 แห่ง และกลุ่มถั่ว ถั่วเมล็ดแห้ง และเมล็ดพืช ในร้านค้า 30 แห่ง

ทั้งนี้ พบว่าในพื้นที่มีร้านขายอาหารกลุ่มผลไม้สดวิตามิน เช่น มะม่วง มะละกอ เพียง 5 ร้านเท่านั้น ส่วนร้านขายกลุ่มผลไม้อื่นๆ เช่น ผลไม้ป่า มี 27 ร้าน ในส่วนของผัก มีร้านขายกลุ่มผักสดวิตามิน เช่น พักทอง แครอท มันเทศ เพียง 10 ร้าน ในขณะที่ร้านขายกลุ่มผักใบเขียวและกลุ่มผักอื่นๆ มีถึง 28 ร้าน สะท้อนให้เห็นถึงการขายผลไม้ตามฤดูกาลที่ทำได้ในพื้นที่

มิตีที่ 2 เสถียรภาพของระบบนิเวศ

แหล่งน้ำในพื้นที่มีคุณภาพดี การจัดการน้ำเป็นจุดเด่นและเป็นศักยภาพของตำบลโคกม่วง มีฝ่ายชลประทานมากถึง 200 แห่ง อย่างไรก็ตาม ในบางพื้นที่ไม่สามารถสร้างฝายกั้นน้ำได้เพราะลักษณะพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม จึงทำให้ประสบปัญหาน้ำไม่เพียงพอต่อการเพาะปลูกในช่วงหน้าแล้งในเดือนเมษายนและพฤษภาคม ในพื้นที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ฤดูกาลไม่แน่นอน และยังประสบอุทกภัยทำให้พืชผลเสียหายอีกด้วย

เกษตรกรในพื้นที่เริ่มใช้พลังงานทางเลือก เช่น พลังงานแสงอาทิตย์เพื่อการเกษตร ปัจจุบันมี 5 โครงการที่ใช้พลังงานแสงอาทิตย์ในการเกษตร ได้แก่ เครื่องอบพลังงานแสงอาทิตย์จำนวน 3 เครื่อง ระบบสูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์จำนวน 2 เครื่อง

พื้นที่ส่วนใหญ่ในตำบลโคกม่วงเป็นพื้นที่เกษตร แต่พื้นที่เกษตรอินทรีย์และเกษตรปลอดภัยมีเพียงร้อยละ 0.19 ของพื้นที่เกษตรทั้งหมดในตำบลเท่านั้น

มิตีที่ 3 ความสามารถในการซื้ออาหารและการมีอาหารในปริมาณที่เพียงพอ

ร้อยละ 82 ของครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่ปลูกผักหรือผลไม้เพื่อบริโภคเอง หรือคิดเป็นประชากรร้อยละ 59 ของประชากรทั้งหมดในตำบล มีครัวเรือนเพียงร้อยละ 18 ที่ปลูกผักผลไม้เพื่อขาย หรือคิดเป็นประชากรร้อยละ 13 แสดงให้เห็นถึงการพึ่งพาตนเองในด้านอาหาร เกษตรกรบางคนปลูกพืชร่วมยางเป็นแหล่งอาหารในสวนยาง พืชมีความหลากหลายตามฤดูกาลและปลอดภัยพืช ครัวเรือนส่วนใหญ่สามารถปลูกผักผลไม้ได้ในครัวเรือนทำให้มีร้านค้าผลไม้เพียงไม่กี่ร้านในพื้นที่เนื่องจากประชาชนสามารถปลูกผลไม้ได้เอง ในพื้นที่มีสัดส่วนจำนวนร้านค้าผลไม้ต่อจำนวนประชากรค่อนข้างดี ส่วนสัดส่วนจำนวนร้านค้าผักต่อจำนวนประชากรถือว่าดีมาก ประชาชนสามารถเข้าถึงร้านค้าผลไม้และผักที่มีหลายแห่งในพื้นที่ตำบลได้

เทศบาลมีแผนป้องกันสาธารณสุขและโครงการแจกจ่ายอาหารให้กับผู้ที่ขาดแคลนในภาวะวิกฤต ซึ่งสามารถให้ความช่วยเหลือได้อย่างทั่วถึงครบทุกครัวเรือน

มิติที่ 4 ความอยู่ดีมีสุขทางสังคมและวัฒนธรรม

พื้นที่ตำบลโคกม่วงมีโรงเรียนทั้งหมด 6 แห่ง ในจำนวนนี้มีโรงเรียน 5 แห่งที่มีรายวิชาหรือกิจกรรมนอกหลักสูตรที่เกี่ยวกับการเกษตรและอาหาร มีการอบรมการเกษตรให้แก่บุคคลทั่วไป 12 โครงการ พื้นที่ที่มีความโดดเด่นในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและความรู้ทางการเกษตรจากปราชญ์ชาวบ้านและหน่วยงานต่างๆ เช่น มหาวิทยาลัยเกษตรอำเภอ

เทศบาลตำบลโคกม่วงให้ความสำคัญกับแผนพัฒนาด้านอาหาร มีการจัดสรรงบประมาณร้อยละ 9.8 ของงบประมาณทั้งหมดเพื่อดำเนินการขับเคลื่อนกลไกพัฒนาด้านอาหาร ได้แก่ การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ การจัดฝึกอบรมการเกษตรจากปราชญ์ชาวบ้านนำไปใช้กับไร่นาของตนเอง

ตำบลโคกม่วงมีพื้นที่เกษตรอินทรีย์และเกษตรปลอดภัยน้อย การตรวจสอบเคมีตกค้างในเลือดในกลุ่มตัวอย่าง 245 คนพบว่า มีผู้ที่ตรวจพบสารระดับปกติ 8 คน (ร้อยละ 3.3) ระดับปลอดภัย 61 คน (ร้อยละ 24.9) ระดับเสี่ยง 98 คน (ร้อยละ 40) และระดับไม่ปลอดภัย 78 คน (ร้อยละ 31.8) สะท้อนให้เห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ยังใช้สารกำจัดศัตรูพืชในการเกษตรในระดับที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภคในชุมชน

มิติที่ 5 ความยืดหยุ่นหรือการฟื้นคืน

ตำบลโคกม่วง มีพื้นที่เกษตรที่ผลิตพืชเพื่อเป็นอาหารเพียงร้อยละ 2.7 เท่านั้น (ส่วนมากในพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน ยางพารา และอื่นๆ) ประชากรร้อยละ 76 ได้รับอาหารจากพื้นที่เกษตรในตำบล นอกจากนั้น ยังมีพื้นที่สาธารณะที่ประชาชนสามารถเข้าไปเก็บหาอาหารได้ โดยประชากรร้อยละ 44 ได้รับประโยชน์จากการใช้พื้นที่สาธารณะในการเก็บหาอาหาร

เทศบาลมีแผนป้องกันสาธารณสุขและโครงการแจกจ่ายอาหารให้กับผู้ที่ขาดแคลนในภาวะวิกฤต เพื่อช่วยให้ประชาชนสามารถฟื้นตัวได้หลังการเกิดภาวะวิกฤต

มิติที่ 6 ความปลอดภัยทางอาหาร

ความปลอดภัยทางอาหารของ ตำบลโคกม่วงถือว่าค่อนข้างเปราะบาง ในพื้นที่มีฟาร์มปศุสัตว์ 16 แห่ง จาก 27 แห่งเท่านั้นที่ได้มาตรฐานด้านการผลิตและความปลอดภัยอาหาร และมีฟาร์มปศุสัตว์และประมง 16 แห่ง จาก 28 แห่งเท่านั้นที่มีการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างถูกต้อง ในพื้นที่มีระบบการผลิตพืชเพียง 2 แห่งเท่านั้นที่ได้รับมาตรฐาน GMP, Organic Thailand หรือ IFOAM มีฟาร์มที่ได้รับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices - GAP) 16 แห่ง ในพื้นที่มีผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์ทั้งหมด 14 ราย ซึ่งผ่านระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee System - PGS)

พื้นที่ตำบลโคกม่วงมีสถานประกอบการอาหารหรือร้านขายอาหาร 14 แห่ง แต่มีเพียง 1 แห่งที่ได้จดทะเบียนหรือมีใบอนุญาตขายอาหาร และไม่มีร้านอาหารใดที่เข้าโครงการตรวจสอบอนามัยทางอาหารของกระทรวงสาธารณสุข (เช่น Clean Food Good Taste)

มิติที่ 7 การลดของเสียและการสูญเสีย

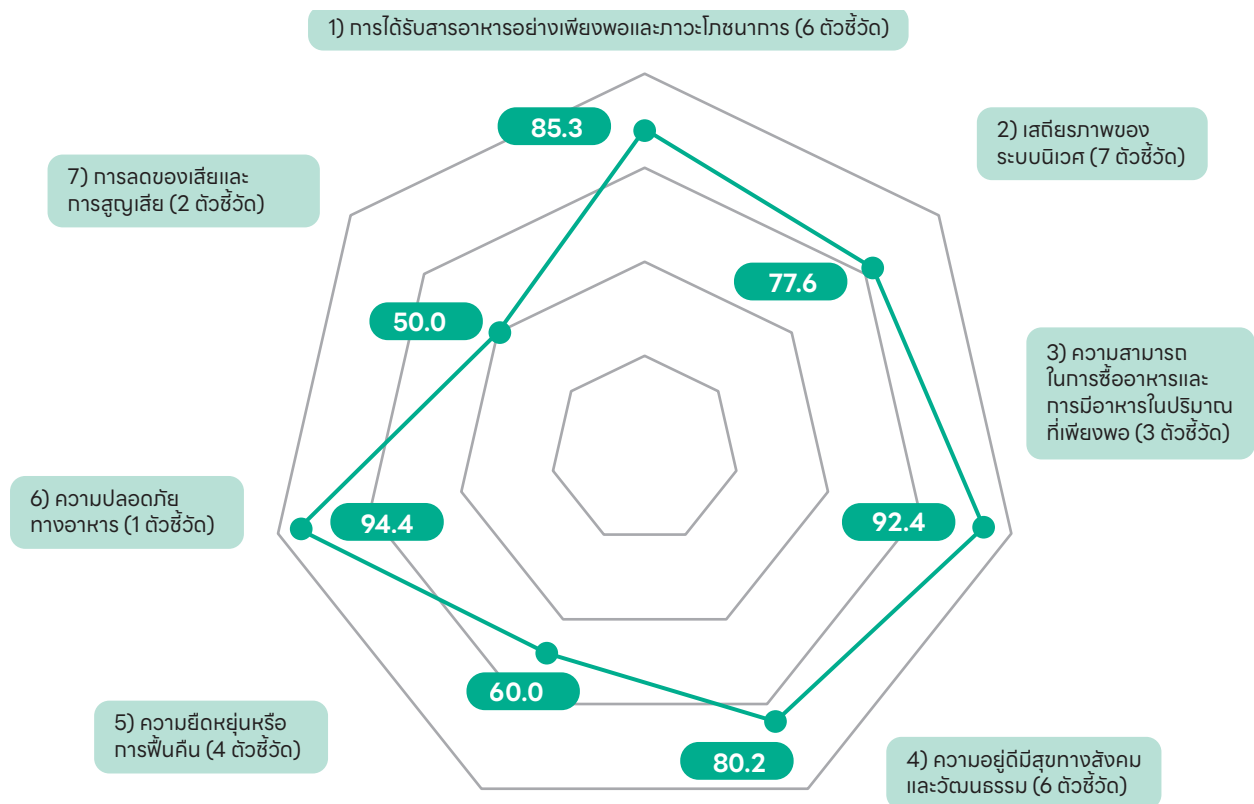
เทศบาลมีโครงการส่งเสริมให้ครัวเรือนแยกขยะอาหาร มีโครงการถังขยะเปียกรักษ์โลกเพื่อจัดการขยะอาหารในครัวเรือน และสนับสนุนการนำขยะอาหารไปใช้เป็นอาหารสัตว์หรือปุ๋ยหมัก ปี 2567 ครัวเรือนใน ตำบลโคกม่วง สามารถนำขยะอาหารไปใช้ประโยชน์ได้ถึง 10 ตัน ซึ่งช่วยลดมลภาวะและสิ่งปฏิกูลในชุมชน อย่างไรก็ตาม เทศบาลตำบลยังไม่มีนโยบายป้องกันและลดการสูญเสียอาหารและขยะอาหาร

4.8 สถานการณ์ระบบอาหารตำบลห่านโพธิ์ จังหวัดพัทลุง

ระบบอาหารของตำบลห่านโพธิ์ มีความเข้มแข็งในมิติการได้รับสารอาหารอย่างเพียงพอและภาวะโภชนาการ มิติเสถียรภาพของระบบนิเวศ มิติความสามารถในการซื้ออาหารและการมีอาหารในปริมาณที่เพียงพอ มิติความอยู่ดี มีสุขทางสังคมวัฒนธรรม และมิติความปลอดภัยทางอาหาร เป็นพื้นที่ที่ประชากรมีความเสี่ยงทางด้านภาวะโภชนาการต่ำ สามารถเข้าถึงอาหารที่หลากหลายได้ มีจุดขายผักผลไม้กระจายอยู่ทั่วตำบลและประชาชนสามารถหาซื้ออาหารหลักได้ครบ ในพื้นที่มีเขตอนุรักษ์ชายฝั่งทะเล ช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนและสิ่งแวดล้อม ชุมชนมีแนวทางในการเพิ่มพื้นที่อาหารปลอดภัยและเขตอนุรักษ์ ฟาร์มปศุสัตว์ในพื้นที่ได้รับมาตรฐานความปลอดภัยและมีการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างถูกต้อง

อย่างไรก็ตาม มิติความยืดหยุ่นหรือการฟื้นคืนและมิติการลดของเสียและการสูญเสียยังมีความเปราะบาง แม้ว่าพื้นที่ของตำบลส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่เกษตรกรรมและประชาชนสามารถเก็บหาอาหารได้ในครัวเรือน แต่ในพื้นที่ยังไม่มีคลังเก็บสินค้า ซึ่งเป็นความเปราะบางในการเข้าถึงอาหารเมื่อเกิดภัยพิบัติขึ้น ในพื้นที่มีโครงการรีไซเคิลนำขยะอาหารไปใช้ประโยชน์ เช่น นำไปทำเป็นปุ๋ยหมัก อาหารให้แมลงวันลายและไส้เดือน แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ป้องกันและลดการสูญเสียอาหารและลดขยะอาหาร

รูป 10 สถานการณ์ระบบอาหารตำบลห่านโพธิ์ จังหวัดพัทลุง พ.ศ. 2568

มิติที่ 1 การได้รับสารอาหารอย่างเพียงพอและภาวะโภชนาการ

ตำบลห่านโพธิ์มีอัตราส่วนประชากรที่มีเส้นรอบเอวเกินมาตรฐาน อยู่ในภาวะเริ่มอ้วนและโรคอ้วน และอยู่ในภาวะโรคเบาหวานค่อนข้างต่ำ อย่างไรก็ตาม พบว่าประชากรเพศหญิงมีอัตราส่วนเส้นรอบเอวเกินมาตรฐาน อยู่ในภาวะเริ่มอ้วนและโรคอ้วน และอยู่ในภาวะโรคเบาหวานมากกว่าเพศชาย ทั้งนี้ โครงการส่งเสริมสุขภาพในพื้นที่ควรพิจารณาถึงวิถีชีวิต อาชีพ พฤติกรรมการรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย ที่แตกต่างกันของเพศชายและเพศหญิงในพื้นที่

ในส่วนของการกินนมแม่ พื้นที่ห่านโพธิ์มีทารกอายุต่ำกว่า 6 เดือน ทั้งหมด 20 คน แต่มีเพียง 5 คน (ร้อยละ 25) เท่านั้นที่กินนมแม่อย่างเดียว ในพื้นที่ควรมีโครงการสนับสนุนและให้ความรู้เกี่ยวกับการให้นมแม่ โดยพิจารณาข้อจำกัดของแม่เด็กและให้การสนับสนุนที่เหมาะสม เช่น แม่เด็กมีความรู้แต่ไม่มีเวลาให้นม เป็นวัยแรงงาน ไม่มีเวลาให้นมลูก จึงควรมีโครงการสนับสนุนการให้เวลาให้นมลูกหรืออุปกรณ์ปั๊มนมระหว่างเวลาทำงาน หรือแม่เด็กมีความรู้ความเข้าใจไม่เพียงพอเกี่ยวกับการให้นมแม่ จึงควรมีโครงการส่งเสริมความรู้

ประชากรตำบลห่านโพธิ์เข้าถึงอาหารได้จากตลาดนัดและร้านค้าทั้ง 35 แห่งในพื้นที่ และสามารถหาซื้ออาหารหลักได้ทั้งหมด 16 กลุ่ม อย่างไรก็ตาม พบว่าในพื้นที่ตำบลมีจุดขายผักผลไม้สด (กลุ่มผลไม้สดวิตามิน เช่น มะม่วง มะละกอ หาซื้อได้ในร้านค้าเพียง 9 แห่ง กลุ่มผักใบเขียวหาซื้อได้ในร้านค้าเพียง 12 แห่งทั่วตำบล) ซึ่งอาจมีสาเหตุจากการที่ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและสามารถเก็บหาผักผลไม้ได้ในครัวเรือนอยู่แล้ว

ตำบลห่านโพธิ์เป็นพื้นที่ที่มีเขตอนุรักษ์ชายฝั่งทะเล หลังการตั้งเขตอนุรักษ์ชายฝั่งทะเล มีประชากรที่ได้รับประโยชน์จากเขตอนุรักษ์ชายฝั่งเพิ่มขึ้นจาก 468 ครัวเรือน เป็น 782 ครัวเรือน ครัวเรือนที่ได้บริโภคสัตว์น้ำเป็นผลจากการใช้ประโยชน์จากเขตอนุรักษ์ชายฝั่งทะเล คิดเป็นร้อยละ 24 จากจำนวนครัวเรือนทั้งหมดของพื้นที่ ซึ่งเป็นประชากรที่อยู่ริมฝั่งทะเล ในหมู่ 6 หมู่ 8 และหมู่ 12 ครัวเรือนริมชายฝั่งทะเลบริโภคสัตว์น้ำเพิ่มขึ้นจาก 15 มื้อต่อสัปดาห์ ในปี 2567 เป็น 17 มื้อต่อสัปดาห์ ในปี 2568

มิติที่ 2 เสถียรภาพของระบบนิเวศ

คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งและคุณภาพดินในพื้นที่ยังอยู่ในเกณฑ์ดี ในพื้นที่ยังพบว่ามีความหลากหลายทางชีวภาพดีขึ้น มีจำนวนสัตว์น้ำเพิ่มขึ้นจาก 36 ชนิดในปี 2566 เป็น 61 ชนิด ในปี 2567 และ 68 ชนิด ในปี 2568 ซึ่งเป็นผลมาจากการอนุรักษ์ชายฝั่งทะเล ปลายปี 2567 มีการเพิ่มพื้นที่อนุรักษ์สายคลองจำนวน 3 กม. ในหมู่ 9 และจัดทำกติกาชุมชนในการอนุรักษ์สายคลองอีกด้วย

พื้นที่เกินครึ่งของตำบลห่านโพธิ์เป็นพื้นที่เกษตร แต่พบว่าพื้นที่ที่ทำเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ยังมีสัดส่วนน้อย เพียงร้อยละ 0.06 ของพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมด

ตำบลห่านโพธิ์มีกฎระเบียบข้อบังคับในการดูแลสิ่งแวดล้อม เช่น พื้นที่เขตอนุรักษ์ทะเลชายฝั่ง หมู่ 8 มีระเบียบและกฎระเบียบหมู่บ้านเพื่อรักษาความสงบและดูแลสิ่งแวดล้อม กฎระเบียบการห้ามจับปลาในเขตอนุรักษ์ และการห้ามทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลในที่สาธารณะ

มิติที่ 3 ความสามารถในการซื้ออาหารและการมีอาหารในปริมาณที่เพียงพอ

ร้อยละ 63 ของครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่สามารถปลูกผักผลไม้เพื่อรับประทานในครัวเรือนได้เอง มีบางส่วนเท่านั้นที่ปลูกเพื่อขาย จุดขายผักผลไม้หรือสวนผักผลไม้ในพื้นที่มีทั้งหมด 42 แห่ง ประชาชนสามารถเข้าถึงร้านค้าผักผลไม้ที่กระจายตัวอยู่ในพื้นที่ได้

มิติที่ 4 ความอยู่ดีมีสุขทางสังคมและวัฒนธรรม

การตรวจระดับสารกำจัดศัตรูพืชตกค้างในเลือดพบว่า มีผู้ตรวจพบสารตกค้างทั้งหมด 41 คน ซึ่งสะท้อนภาพถึงการที่พื้นที่เกษตรส่วนใหญ่ในตำบลยังทำเกษตรเคมี

ในด้านการให้ความรู้ทางการเกษตร โรงเรียนทั้งหมดในตำบล 5 โรงเรียนมีหลักสูตรการให้ความรู้ทางการเกษตร และอาหารให้แก่นักเรียน เกษตรกรในพื้นที่เผยแพร่ความรู้ทางการเกษตรผ่าน YouTube ให้แก่เกษตรกรและบุคคลทั่วไป และมีการอบรมการทำเกษตร เช่น Smart Farm จัดโดยสภาเกษตรกรของจังหวัดพัทลุง

ความช่วยเหลือจากหน่วยงานรัฐมีให้ประชาชนแค่ในบางพื้นที่ยังไม่ทั่วถึง เช่น โครงการ Smart Farm ในหมู่ 8 โครงการระบบสูบน้ำด้วยแสงอาทิตย์หมู่ 5 หมู่ 7 และหมู่ 10 ซึ่งมีการรายงานว่าการที่ทำได้จริงมีเพียงโครงการระบบสูบน้ำเพียงโครงการเดียวเท่านั้น เนื่องจากระบบชำรุดและไม่มีช่างซ่อมบำรุง

มิติที่ 5 ความยืดหยุ่นหรือการฟื้นคืน

ตำบลทานโพธิ์เป็นพื้นที่ที่มีความเข้มแข็งด้านการผลิตอาหาร มีพื้นที่การเกษตรร้อยละ 57 ของพื้นที่ทั้งหมดในตำบล มีแผนบรรเทาสาธารณภัยและโครงการแจกจ่ายอาหารให้ผู้ประสบภาวะวิกฤติ แต่ไม่มีคลังเก็บอาหาร ตลาดขายส่ง หรือแหล่งจัดเก็บผลผลิต ซึ่งอาจเป็นความเปราะบางในการเข้าถึงอาหารหากเกิดภัยพิบัติใหญ่ขึ้น พื้นที่ตำบลทานโพธิ์ประสบกับความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่รุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ทั้งอากาศร้อนจัด ภัยแล้ง และอุทกภัยซึ่งเกิดขึ้นแทบทุกปี

มิติที่ 6 ความปลอดภัยทางอาหาร

พื้นที่ตำบลทานโพธิ์มีฟาร์มปศุสัตว์ทั้งหมด 9 แห่ง ทุกแห่งได้รับมาตรฐานด้านการผลิตและความปลอดภัยอาหาร และไม่มีการใช้ยาปฏิชีวนะเกินมาตรฐาน พื้นที่ตำบลมีผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์ที่ผ่านระบบการรับรองมาตรฐานแบบมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee System – PGS) มีเกษตรกรได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices-GAP) 8 ราย และเกษตรกรปลอดภัย 8 ราย แต่เกษตรกรที่ได้รับการมาตรฐานการผลิตอาหารที่ปลอดภัยยังนับว่าเป็นส่วนน้อยเมื่อเทียบกับเกษตรกรในพื้นที่ทั้งหมด

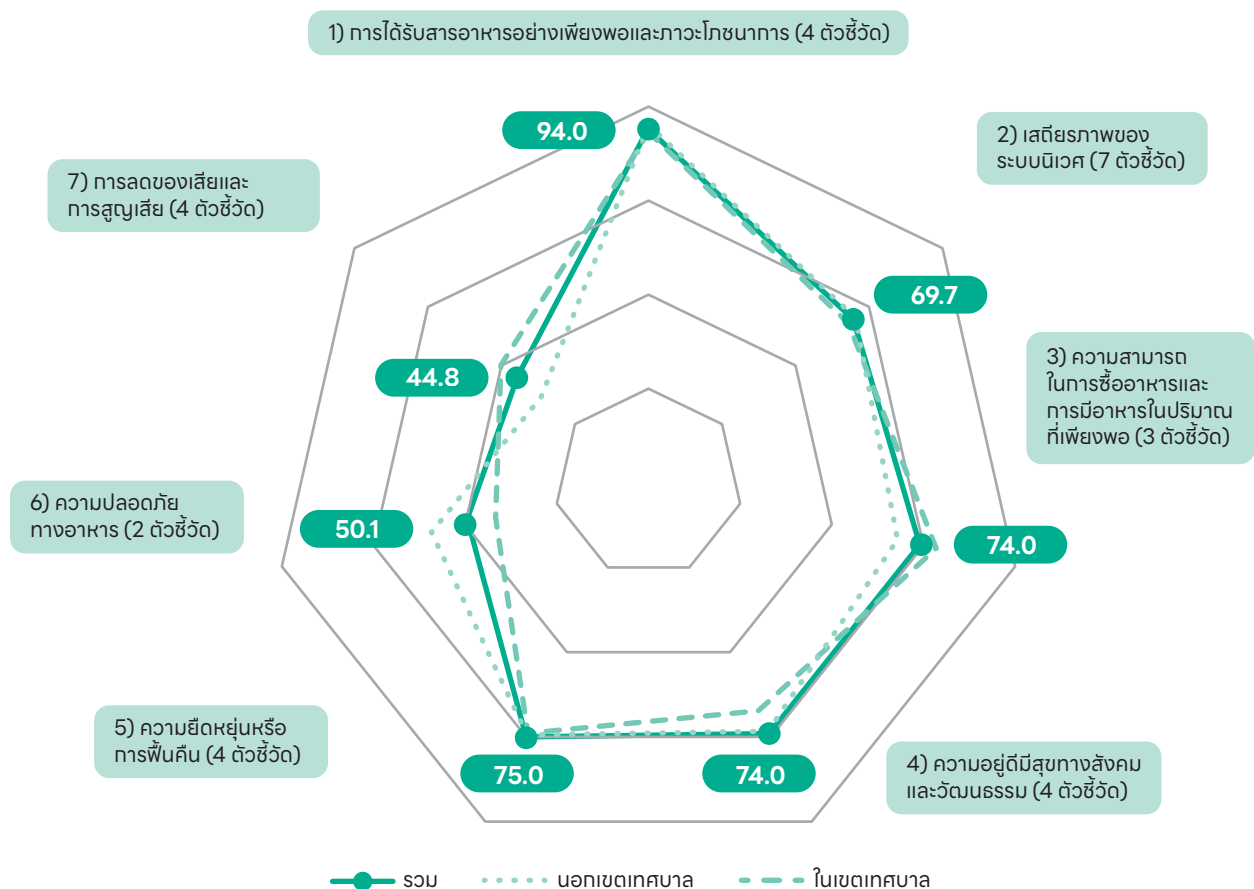
มิติที่ 7 การลดของเสียและการสูญเสีย

อบต. มีโครงการถังขยะเปียกลดโลกร้อนที่สนับสนุนให้ประชาชนจัดหาถังขยะเปียกลดโลกร้อนเพื่อใช้ในครัวเรือน การติดตามผลโครงการพบว่า ประชาชนทุกครัวเรือนในตำบลมีถังขยะเปียกลดโลกร้อนเพื่อจัดการขยะอาหาร ทำให้ขยะอาหารย่อยสลายเป็นปุ๋ยให้กับพืชผักในครัวเรือนต่อไป นอกจากนี้ยังมีการโครงการนำขยะอาหารไปใช้ประโยชน์โดยการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ และโครงการเลี้ยงแมลงวันลายและเลี้ยงไส้เดือนโดยใช้ขยะอาหาร แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ในการป้องกันหรือลดการสูญเสียอาหารหรือขยะอาหาร

4.9 การวิเคราะห์ตัวชี้วัดร่วม 7 มิติ

การเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ผลจากการนำตัวชี้วัดระบบอาหารของท้องถิ่นไปใช้ใน 8 ตำบล ทำให้เห็นภาพสะท้อนระบบอาหารในภาพรวมเบื้องต้นในระดับประเทศ ทั้งนี้พบว่าผลเฉลี่ยของคะแนนระหว่างตำบลในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกันมากนัก มิติที่มีค่าคะแนนต่างกันค่อนข้างชัดเจนคือ มิติที่ 6 ความปลอดภัยทางอาหาร ซึ่งตำบลนอกเขตเทศบาลมีค่าคะแนนมากกว่าในเขตเทศบาล ส่วนตำบลนอกเขตเทศบาลมีการตรวจสอบความปลอดภัยในฟาร์มปศุสัตว์อย่างทั่วถึง และมีสัดส่วนฟาร์มที่ได้รับมาตรฐาน Good Agricultural Practice (GAP) มากกว่าตำบลในเขตเทศบาล

รูป 11 สถานการณ์ระบบอาหารของท้องถิ่นในประเทศไทย พ.ศ. 2568 ข้อมูลจาก 8 ตำบล ใน 4 จังหวัด

รูป 11 แสดงสถานการณ์ระบบอาหารของท้องถิ่นในภาพรวมของทั้ง 8 ตำบล ซึ่งมิติที่มีความเข้มแข็งคือ มิติที่ 1 การได้รับสารอาหารอย่างเพียงพอและภาวะโภชนาการ (94 คะแนน) มิติที่ 3 ความสามารถในการซื้ออาหารและการมีอาหารในปริมาณที่เพียงพอ (74 คะแนน) มิติที่ 4 ความอยู่ดีมีสุขทางสังคมและวัฒนธรรม (74 คะแนน) และมิติที่ 5 ความยืดหยุ่นหรือการฟื้นคืน (75 คะแนน) ส่วนมิติที่มีความเปราะบางคือ มิติที่ 2 เสถียรภาพของระบบนิเวศ (69.7 คะแนน) มิติที่ 6 ความปลอดภัยทางอาหาร (50 คะแนน) และมิติที่ 7 การลดของเสียและการสูญเสีย (44.8 คะแนน)

ผลการวิเคราะห์โดยสรุปของระบบอาหารของท้องถิ่น 7 มิติ

มิติที่ 1 การได้รับสารอาหารอย่างเพียงพอและภาวะโภชนาการ

ระบบอาหารของท้องถิ่นในประเทศไทยมีความเข้มแข็งในมิติการได้รับสารอาหารอย่างเพียงพอและภาวะโภชนาการ ซึ่งสะท้อนความหลากหลายของอาหาร ประชาชนสามารถเข้าถึงอาหารได้ทั้งหมด 16 กลุ่มในทุกพื้นที่ พื้นที่ส่วนใหญ่แทบไม่พบปัญหาเด็กแคระแกร็นหรือผอมอย่างรุนแรง อย่างไรก็ตาม ในจังหวัดเชียงรายมีรายงานว่าเด็กบางส่วนที่มาจากพื้นที่ราบสูงได้รับสารอาหารไม่เพียงพอ เนื่องจากต้องเดินทางไกลไปโรงเรียนและไม่มีเวลารับประทานอาหารเข้า ซึ่งทาง อปท. อาจให้การสนับสนุนงบประมาณอาหารเข้าแก่โรงเรียนเพื่อแก้ปัญหาเด็กขาดสารอาหารได้ ในส่วนของทารกที่กินนมแม่ พบว่าตำบลในเขตเทศบาลทารกที่อายุต่ำกว่า 6 เดือนได้กินนมแม่ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ อย่างไรก็ตาม ตำบลนอกเขตเทศบาลบางแห่งยังมีสัดส่วนทารกที่กินนมแม่อย่างเดียวน้อยกว่าพื้นที่อื่นๆ

จากข้อมูลใน 8 ตำบลพบว่าประชากรที่มีภาวะเบาหวานประเภทที่ 2 ที่มีขนาดเส้นรอบเอวเกินมาตรฐาน และประชากรที่อยู่ในภาวะโรคอ้วนมีอัตราส่วนต่ำ ประชากรมีความเสี่ยงจากโรคที่เกิดจากพฤติกรรมรับประทานอาหารต่ำ ทั้งนี้ เพศหญิงมีความเสี่ยงสูงกว่าเพศชายเล็กน้อย ทั้งภาวะโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ขนาดเส้นรอบเอวเกินมาตรฐานและภาวะโรคอ้วน

มิติที่ 2 เสถียรภาพของระบบนิเวศ

เสถียรภาพของระบบนิเวศของท้องถิ่นยังมีความอุดมสมบูรณ์ของดินและน้ำ ในภาพรวมคุณภาพดินและน้ำยังอยู่ในเกณฑ์ดี แต่เสถียรภาพของระบบนิเวศกำลังเผชิญความเสี่ยงเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทำให้เกิดอากาศร้อนผิดปกติ ภาวะแล้ง อุทกภัย เป็นต้น ซึ่งบางพื้นที่เผชิญกับภัยธรรมชาติหลายอย่างในพื้นที่เดียวทำให้ยากต่อการรับมือ ส่งผลต่อความสามารถในการผลิตอาหาร ปัจจัยหนึ่งที่เป็นความเสี่ยงด้านเสถียรภาพของระบบนิเวศคือ การเผาในที่เกษตรกรรม ซึ่ง อปท. มีความพยายามในการควบคุมและออกมาตรการห้ามเผา มีการสอดส่องแต่ยังไม่ทั่วถึง บางพื้นที่มีการสนับสนุนให้เกษตรกรใช้การฝังกลบหรือใช้น้ำหมักเพื่อย่อยสลายฟางข้าวแทนการเผา แต่ไม่ได้รับการตอบรับที่ดีนักจากเกษตรกร เพราะใช้เวลาย่อยสลายฟางข้าวมากกว่าการเผา จังหวัดเชียงรายเป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดจากการเผาเพื่อการเกษตร ซึ่งอาจมีผลจากเผาในประเทศใกล้เคียงประกอบกับการเผาในประเทศ ซึ่งส่งผลต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ของประชากรในพื้นที่

แม้ว่าพื้นที่เกษตรกรรมของประเทศจะมีแนวโน้มลดลง แต่มีความพยายามในการเพิ่มพื้นที่เกษตรอินทรีย์และเกษตรปลอดภัยให้มากขึ้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีเป้าหมายในการเพิ่มพื้นที่เกษตรอินทรีย์ของประเทศให้ถึง 2 ล้านไร่หรือร้อยละ 1.34 ของพื้นที่ในประเทศทั้งหมด ภายในปี 2570 ทั้งนี้จากข้อมูลใน 8 ตำบลพบว่ายังไม่มีพื้นที่ใดที่มีพื้นที่เกษตรอินทรีย์ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (พื้นที่เกษตรอินทรีย์ร้อยละ 1.34 ของพื้นที่ทั้งหมด) อย่างไรก็ตามประชาชนในพื้นที่พยายามเพิ่มพื้นที่เกษตรอินทรีย์มากขึ้น ซึ่งเกิดขึ้นจากการรวมตัวของกลุ่มเกษตรกรเองเพราะตระหนักในเรื่องสุขภาพความเป็นอยู่ทั้งของตนเองและผู้บริโภค แต่อปท. ยังมีข้อจำกัดในการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์

มิติที่ 3 ความสามารถในการซื้ออาหารและการมีอาหารในปริมาณที่เพียงพอ

พื้นที่ส่วนใหญ่ยังพึ่งพาตนเองด้านอาหาร โดยการทำเกษตรกรรมหรือเพาะปลูกในรั้วบ้านของตนเอง นอกจากพื้นที่ในเขตเทศบาลจังหวัดนนทบุรีที่มีความเป็นเมืองสูง จึงมีพื้นที่เกษตรกรรมน้อย ประชาชนพึ่งพาอาหารจากตลาดและซูเปอร์มาร์เก็ตเป็นหลัก ทั้งนี้พบว่าตำบลนอกเขตเทศบาลมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองด้านอาหารมากกว่าตำบลในเขตเทศบาล และยังมีครัวเรือนที่ปลูกผักและผลไม้เพื่อรับประทานในครัวเรือนและปลูกเพื่อขายมากกว่าตำบลนอกเขตเทศบาล ในบางพื้นที่ประชาชนสามารถเข้าไปเก็บหาอาหารจากป่าชุมชนได้ ใน 8 ตำบล มีเพียง 1 ตำบลเท่านั้นที่มีพื้นที่แปลงเกษตรสาธารณะของชุมชนที่ให้ประชาชนสามารถเข้าไปเพาะปลูกและได้รับประโยชน์จากพื้นที่ดังกล่าว สัดส่วนของร้านค้าผักและผลไม้ต่อจำนวนประชากรในภาพรวมถือว่าอยู่ในระดับกลาง ประชาชนสามารถเข้าถึงจุดขายและสวนผักผลไม้ในพื้นที่ได้และยังมีร้านอาหาร (รถฟู้ดพวง) ที่ผลัดเปลี่ยนเข้าออกชุมชน

เมื่อเกิดภาวะวิกฤตหรือภัยพิบัติ เช่น โรคระบาดหรืออุทกภัย ประชากรที่ประสบภัยในทั้ง 8 ตำบล ได้รับการช่วยเหลือด้านอาหารอย่างทั่วถึง และบางชุมชนมีแนวทางรับมือสาธารณภัยเป็นของตัวเองจึงทำให้สามารถเข้าถึงอาหารได้ในยามวิกฤต

มิติที่ 4 มิติความอยู่ดีมีสุขทางสังคมและวัฒนธรรม

โรงเรียนส่วนใหญ่ในทั้ง 8 ตำบลมีรายวิชาหรือกิจกรรมนอกหลักสูตรที่เกี่ยวกับการเกษตรและมีรายวิชาหรือกิจกรรมนอกหลักสูตรที่เกี่ยวกับอาหาร คุณค่าทางโภชนาการ พฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัย ในทุกตำบล อปท. สนับสนุนส่งเสริมการอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตรแก่เกษตรกรและประชาชนทั่วไป นอกจากนี้ อปท. ในทั้ง 8 ตำบลให้ความสำคัญกับแผนงานด้านอาหาร โดยจัดสรรงบประมาณในโครงการอาหารกลางวันโรงเรียน การจัดการอบรมเสริมสร้างความรู้ด้านการเกษตรและอาหาร การช่วยเหลือด้านอาหารแก่ผู้ประสบภัย เป็นต้น

การสุ่มตรวจระดับสารเคมีตกค้างในเลือด (จากการคัดกรองแบบเบื้องต้นด้วยชุดทดสอบ reactive paper) ในกลุ่มเกษตรกรและผู้บริโภคพบว่า สารเคมีตกค้างในเลือดระดับเสี่ยงและไม่ปลอดภัยในทุกตำบลที่มีการตรวจ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเกษตรกรที่สัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ในจังหวัดยโสธร ตรวจพบผู้ป่วยโรคหนึ่งเน่าที่เกิดจากการสัมผัสสารเคมีโดยตรง ซึ่งความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการใช้สารเคมีในการเกษตรไม่เพียงแค่พบในกลุ่มเกษตรกรเท่านั้น แต่ยังสามารถพบในกลุ่มผู้บริโภคอีกด้วย

มิติที่ 5 ความยืดหยุ่นหรือการฟื้นคืน

อปท. มีแผนบรรเทาและป้องกันสาธารณภัยซึ่งมักมีการระบุถึงความช่วยเหลือด้านอาหารแก่ผู้ประสบภัยในยามวิกฤตไว้ด้วย จากการเก็บข้อมูลพบว่า อปท. สามารถให้ความช่วยเหลือด้านอาหาร เช่น การแจกถุงยังชีพ ข้าวกล่อง การจัดตั้งครัวกลาง เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้อย่างทั่วถึง อย่างไรก็ตาม ความยืดหยุ่นและการฟื้นคืนเมื่อเกิดภาวะวิกฤตควรคำนึงถึงความสามารถของชุมชนในการรับมือได้ด้วยตนเอง บางหมู่บ้านมีภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเก็บรักษาข้าว มียุ้งฉางในครัวเรือน มีธนาคารข้าวของหมู่บ้านเพื่อสำรองแลกเปลี่ยนข้าว ซึ่งส่งเสริมความมั่นคงทางอาหารในท้องถิ่น และในบางชุมชนมีป่าชุมชนที่ประชาชนสามารถเข้าไปเก็บหาอาหารได้เมื่อขาดแคลน

ความเสี่ยงด้านความยืดหยุ่นหรือการฟื้นคืนด้านอาหาร พบได้จากการที่พื้นที่เกษตรกรรมลดลง ครัวเรือนขาดความสามารถในการพึ่งพาตนเองด้านอาหารโดยเฉพาะในชุมชนเมือง ซึ่งเห็นได้จากช่วงการระบาดของโรคโควิด-19 ที่ชุมชนเมืองเป็นจุดเกิดความเปราะบาง อาหารไม่เพียงพอ

มิติที่ 6 ความปลอดภัยทางอาหาร

ความปลอดภัยทางอาหารเป็นมิติที่เปราะบางและต้องการมาตรการแก้ปัญหาอย่างใกล้ชิด จากการเก็บข้อมูลพบว่า ฟาร์มปศุสัตว์ส่วนใหญ่ได้รับมาตรฐานความปลอดภัยและมีการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างถูกต้อง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นฟาร์มปศุสัตว์รายใหญ่ที่มีการตรวจสอบมาตรฐานเป็นประจำอยู่แล้ว ทั้งนี้ ตำบลนอกเขตเทศบาลมีการตรวจสอบความปลอดภัยในฟาร์มปศุสัตว์อย่างทั่วถึง และมีสัดส่วนฟาร์มที่ได้รับมาตรฐาน Good Agricultural Practice (GAP) มากกว่าตำบลในเขตเทศบาล

ความเสี่ยงด้านความปลอดภัยทางอาหารมักพบในการตรวจอาหารในร้านอาหาร ถึงแม้ว่า อปท. ได้ลงทะเบียนผู้ประกอบการอาหาร และทำงานร่วมกับกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข เพื่อลงทะเบียนร้านอาหารสะอาดปลอดภัย เช่น โครงการ Clean Food Good Taste หรือ SAN ในปัจจุบัน แต่พบว่า การลงทะเบียนดังกล่าวยังไม่สามารถลงทะเบียนร้านอาหารในพื้นที่ได้ทั้งหมด นอกจากนี้ จากการสุ่มตรวจอาหารในร้านอาหารทั่วไปยังพบสารปนเปื้อนอาหารที่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค เช่น ฟอร์มาลีน บอแรกซ์ กรดซาลิซิลิก และการปนเปื้อนโคลิฟอร์มแบคทีเรีย ซึ่งเกิดจากการเตรียมอาหารที่ไม่ถูกสุขอนามัย และพบสารที่เป็นอันตรายอื่นๆ และยังตรวจพบสารกำจัดศัตรูพืชตกค้างในอาหารในปริมาณสูง (Maximum Residue Limits-MRL) ในบางพื้นที่อีกด้วย

การสนับสนุนให้มีมาตรการควบคุมอาหารที่เข้มงวดมากขึ้นเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยให้อาหารในประเทศปลอดภัยมากขึ้นได้ อีกทางหนึ่งคือการสนับสนุนให้เกิดระบบอาหารที่ปลอดภัยทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ โดยเริ่มจากการสนับสนุนการผลิตอาหารที่ปลอดภัยไร้สารเคมี เช่น เกษตรอินทรีย์ ให้เพิ่มมากขึ้นในท้องถิ่น หรือการสนับสนุนให้ครัวเรือนที่สามารถผลิตอาหารในรั้วบ้านของตนเองได้ เป็นการสร้างแหล่งอาหารปลอดภัยอย่างแพร่หลายที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้และไม่ถูกกีดกันด้วยราคา

มิติที่ 7 การลดของเสียและการสูญเสีย

แม้ว่า อปท. ทั่วประเทศจะมีนโยบายในการจัดการขยะอาหาร เช่น ถึงขยะเปียกรักษ์โลก แต่พบว่าในบางพื้นที่ไม่ได้นํานโยบายไปปฏิบัติอย่างแพร่หลาย ตำบลนอกเขตเทศบาลเป็นพื้นที่ที่มีสัดส่วนการใช้ถึงขยะเปียกรักษ์โลกมากกว่าตำบลในเขตเทศบาล และยังมีวิธีการจัดการขยะอาหารหลากหลายมากกว่า เช่น การนำอาหารเหลือทิ้งไปทำปุ๋ยหมักนำไปเลี้ยงสัตว์ในครัวเรือนหรือในฟาร์ม นำไปเลี้ยงแมลงวันลายเพื่อเป็นอาหารสัตว์ และเลี้ยงไส้เดือนเพื่อเก็บปุ๋ยต่อไป

อปท. ส่วนใหญ่ยังขาดนโยบายเพื่อป้องกันและลดการเกิดขยะอาหาร ในบางพื้นที่มีแนวทางในการลดการเกิดขยะอาหาร ตัวอย่างเช่น ตำบลเดิด จังหวัดยโสธร ทางเทศบาลผลักดันโครงการงานศพปลอดเหล้า ข้าวจานเดียว เป็นการลดปริมาณขยะอาหารที่จะเกิดขึ้นในงานศพ ตำบลนาคำ จังหวัดยโสธร มีวิถีมุขมุนในการนำอาหารที่เหลือจากการบิณฑบาตไปแจกจ่ายให้กับผู้ขาดแคลน ตำบลบางสีทอง จังหวัดนนทบุรี เทศบาลร่วมมือกับสภาองค์กรชุมชนในการนำอาหารที่ซูเปอร์มาร์เก็ตขายไม่หมดในแต่ละวัน ไปแจกจ่ายให้กับชุมชนรายได้น้อย ซึ่งแนวทางการลดขยะอาหารเหล่านี้สามารถเป็นแม่แบบให้กับพื้นที่อื่นๆ ได้

ขยะอาหารที่ไม่ได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์จะเป็นขยะเปียกที่ไปสู่หลุมฝังกลบ เป็นต้นตอของมลภาวะและพาหะนำโรค นอกจากมีมาตรการจัดการขยะอาหารที่ปลายทางแล้ว การมีนโยบายหรือมาตรการป้องกันการเกิดขยะอาหารและลดขยะอาหารก็เป็นส่วนสำคัญเช่นกัน ซึ่งนอกจากจะช่วยลดปริมาณขยะอาหารและลดมลภาวะแล้ว ยังเป็นการประหยัดต้นทุนด้านอาหารให้แก่ครัวเรือนและองค์กรอีกด้วย ตัวอย่างเช่น โรงเรียนสามารถลดปริมาณอาหารเหลือทิ้งได้โดยสังเกตพฤติกรรมการรับประทานอาหารของเด็กและปรับลดอาหารที่มักเหลือทิ้ง เป็นการลดต้นทุนและลดขยะอาหารได้ในทางหนึ่ง

สรุป

จากการนำตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นไปทดลองใช้ในพื้นที่ 8 ตำบล 4 จังหวัด ทำให้เห็นถึงสถานการณ์ระบบอาหารที่ชัดเจนขึ้นในแต่ละพื้นที่ และเมื่อวิเคราะห์ตัวชี้วัดร่วมของทั้ง 8 ตำบล จึงทำให้เห็นภาพของสถานการณ์ระบบอาหารทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ของทั้ง 8 ตำบล ดังนี้

ต้นน้ำ

ในภาพรวมทรัพยากรธรรมชาติยังมีความอุดมสมบูรณ์ แต่ยังมีความเสี่ยงจากผลกระทบจากภัยพิบัติ การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ และความเสื่อมลงของทรัพยากร ในทุกพื้นที่มีความพยายามในการทำเกษตรอินทรีย์ เกษตรปลอดภัย หรือเกษตรผสมผสานมากขึ้น แต่เกษตรกรรมส่วนใหญ่ยังใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ ทำให้สุขภาพของเกษตรกรมีความเสี่ยง ในท้องถิ่นมีโครงการส่งเสริมทักษะความรู้แก่เกษตรกรแต่ยังขาดความต่อเนื่อง

กลางน้ำ

พื้นที่เกษตรกรรมมีแนวโน้มลดลง การพึ่งพาตัวเองทางอาหารลดลงทั้งในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล จำนวนจุดขายผักผลไม้ต่อจำนวนประชากรยังอยู่ในระดับกลาง พื้นที่บางแห่งสามารถเข้าถึงอาหารได้จากหลากหลายแหล่งภายในเขตตำบลและพื้นที่ใกล้เคียง เช่น ตลาดสด ตลาดนัด ร้านค้าของชำ ซูเปอร์มาร์เก็ต รถขายอาหาร ถึงแม้ประชาชนจะสามารถซื้อหาอาหารได้ในภาวะปกติ แต่เกิดความเสี่ยงในการเข้าถึงอาหารเมื่อเกิดภาวะวิกฤต อย่างไรก็ตาม อปท. มีแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีการแจกจ่ายอาหารค่อนข้างทั่วถึงเมื่อเกิดภาวะวิกฤต

ปลายน้ำ

ในภาพรวม ประชากรในกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับสารอาหารอย่างเพียงพอและมีความเสี่ยงจากโรคที่เกิดจากพฤติกรรมกรรมการรับประทานอาหารต่ำ แต่ผู้บริโภคยังรับความเสี่ยงของสารเคมีตกค้างในอาหาร ซึ่งสารเคมีปนเปื้อนตั้งแต่กระบวนการเพาะปลูก การจัดเก็บ ไปจนถึงการเตรียมอาหารที่ไม่ถูกสุขอนามัย นอกจากนี้ การพึ่งพาอาหารจากนอกพื้นที่มากขึ้นทำให้ไม่ทราบถึงที่มาของอาหารและกระบวนการผลิต ในด้านการจัดการของเสียและการสูญเสียอาหาร อปท. มีนโยบายการจัดการขยะอาหารที่เป็นรูปธรรม เช่น โครงการถังขยะรักษ์โลก แต่ อปท. ส่วนใหญ่ยังไม่มีนโยบายป้องกันและลดการสูญเสียอาหารและขยะอาหารซึ่งจัดการขยะอาหารตั้งแต่ต้นทาง

จากการนำตัวชี้วัดระบบอาหารท้องถิ่นไปทดลองใช้ในพื้นที่ 8 ตำบล 4 จังหวัด ทำให้เห็นถึงสถานการณ์ระบบอาหารที่ชัดเจนขึ้นในแต่ละพื้นที่ นอกจากนั้นยังเป็นการสร้างศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการข้อมูลและการนำข้อมูลไปใช้ในเกิดประโยชน์เพื่อแก้ไขปัญหาของพื้นที่อย่างตรงจุด และการประเมินระบบอาหารทั้ง 7 มิติ นอกจากจะได้เห็นภาพรวมของระบบอาหารในพื้นที่แล้ว ยังเห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวชี้วัดได้อีกด้วยการพัฒนาในมิติหนึ่งอาจนำไปสู่การพัฒนาในอีกมิติ หรือการละเลยมิติหนึ่งก็ส่งผลกระทบต่ออีกมิติเช่นกัน การใช้ตัวชี้วัดนี้ทำให้ อปท. สามารถมองเห็นประเด็นระบบอาหารของพื้นที่อย่างครอบคลุม และยังสามารถนำไปเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาท้องถิ่น แผนงานด้านสาธารณสุข หรือแผนพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม ได้โดยตรง ทำให้เกิดการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรที่ตรงเป้าหมายมากขึ้น เมื่อมีข้อมูลและกรณีตัวอย่างที่ชัดเจนในพื้นที่ จะสามารถสะท้อนให้จังหวัดหรือรัฐบาลกลางเห็นความสำคัญของระบบอาหารท้องถิ่น และใช้เป็นหลักฐานในการเสนอของบประมาณ หรือออกแบบนโยบายสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ

บรรณานุกรม

1. Rittirong J, Chuenglertsiri P, Nitnara P, Phulkerd S. Developing key indicators for sustainable food system: a comprehensive application of stakeholder consultations and Delphi method. *Frontiers in Sustainable Food Systems*. 2024;8.
2. จงจิตต์ ฤทธิรงค์, สิรินทร์ยา พูลเกิด, ภัทราภรณ์ จีงเลิศศิริ, พิมลพรรณ นิตยัณรา. ไร่นา อาหาร และงานเปล่า: สถานการณ์และตัวชี้วัดระบบอาหารของประเทศไทยเพื่อชุมชนพึ่งพาตนเอง. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล; 2565.
3. จงจิตต์ ฤทธิรงค์, ภัทราภรณ์ จีงเลิศศิริ, พิมลพรรณ นิตยัณรา. รายงานวิจัยโครงการวิจัยด้านอาหารและโภชนาการ เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางอาหารที่ดีต่อสุขภาพในประเทศไทย: กิจกรรมย่อย 1: การศึกษา สถานการณ์ระบบอาหารในระดับท้องถิ่นของประเทศไทย. นครปฐม; 2568.
4. Kennedy G, Ballard T, Dop M. Guidelines for measuring household and individual dietary diversity. Nutrition and Consumer Protection Division, Food and Agriculture Organization of the United Nations.; 2013.
5. สำนักโภชนาการ กรมอนามัย. แนวทางการดำเนินงานตำบลมหัศจรรย์ 1,000 วัน Plus สู่ 2,500 วัน. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข; 2565.
6. UNICEF. This World Breastfeeding Week, UNICEF and WHO call for equal access to breastfeeding support 2024 (Available from: https://www.unicef.org/press-releases/world-breastfeeding-week-unicef-and-who-call-equal-access-breastfeeding-support?utm_source=chatgpt.com).
7. Bandyopadhyay A, Azzarri C, Haile B, Kim C, Alvarez C, Moltedo A, et al. Exploring the association between agricultural production systems and household diets in Viet Nam. *Food Secur*. 2022;14(5):1207-26.
8. Yoshino K, Katayama C, Morofuji K. Understanding the Present Situation of Local Supply and consumption of Agricultural Products from the Aspect Acquisition and Utilization by Local People Case Study in Iida City, Nagano. *Journal of Rural Problems*. 2008;44(3):449-60.
9. Phromsin C, Suksawang O. Preparing Urban Agriculture as a Tool for Food Security in a Municipality: A Case Study of the Huay Lan Subdistrict Municipality, Dok Khamtai District, Phayao Province, Thailand. *Sustainability (Internet)*. 2023; 15(17).
10. คลังข้อมูลน้ำแห่งชาติ. รายงานสถานการณ์น้ำประเทศไทย ปี 2567 2567 (Available from: <https://www.thaiwater.net/uploads/contents/current/YearlyReport2024/rain1.html>).
11. Tracey-White JD. Retail markets planning guide Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations; 1995.
12. Kesarovski T, Hernández-Palacio F. Time, the other dimension of urban form: Measuring the relationship between urban density and accessibility to grocery shops in the 10-minute city. *Environment and Planning B*. 2022;50(1):44-59.
13. Housing and Urban Planning. The Role of Urban Planning in Food Security n.d. (Available from: https://homesight.org/the-role-of-urban-planning-in-food-security/?utm_source=chatgpt.com).
14. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2566 2566 (Available from: https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey_detail/2024/20240508082744_74896.pdf).

ผู้ทรงคุณวุฒิ

รศ.สมพร อิศวิลานนท์

คณะกรรมการสภา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
อดีตคณะกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี

รศ.ดร.วิษณุ อรรถวานิช

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คุณธนา ยันตรโกวิท

กรรมการบริหารแผน สำนัก 5
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
อดีตรองอธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

คุณทัศนีย์ วีระกันต์

ผู้อำนวยการมูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน (ประเทศไทย)

ดร.ยุพดี เมธามนต์

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน
สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คุณปิยาพร อรุณพงษ์

นักวิชาการประจำโครงการพัฒนาศูนย์ยุทธศาสตร์บูรณาการแผนอาหาร
และพื้นที่สร้างเสริมสุขภาพเพื่อการขยายผล
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

